

Spis treści:

	Strona
Sekcja Epidemiologii	3
Choroby zakaźne	3
Szczepienia ochronne	16
Higiena lecznictwa	27
Sekcja Higieny Komunalnej i Środowiska	30
Stan sanitarny zakładów świadczących usługi medyczne	30
Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej	33
Ocena jakości sanitarnej wody na nadzorowanym terenie	39
Sekcja Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów i Użytku	47
Ocena stanu sanitarnego obiektów żywności, żywienia i przedmiotów użytku	47
Jakość zdrowotna środków spożywczych	52
Ocena żywienia pacjentów w Szpitalu Wielospecjalistycznym	52
Nadzór nad wyrobami mającymi kontakt z żywnością, kosmetykami	53
Działania ukierunkowane problemowo	55
Wnioski i interwencje	61
Sekcja Higieny Pracy	63
Narażenie zawodowe pracujących	63
Substancje i mieszaniny chemiczne	69
Środki zastępcze „dopalacze”	71
Choroby zawodowe	72
Higiena Dzieci i Młodzieży	77
Stan sanitarny żłobków	77
Stan sanitarny przedszkoli	78
Stan sanitarno- techniczny szkół	79
Nadzór nad placówkami z pobytem dziennym i rekreacyjnymi	81
Nadzór nad placówkami wypoczynku zimowego letniego dzieci i młodzieży	81
Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny	83
Oświata Zdrowotna	91
Program edukacyjny „Trzymaj Formę!”	91
Program Przedszkolnej Edukacji Antytytoniowej pt. „Czyste Powietrze Wokół Nas”	92
Krajowy Program Zwalczania AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV	93
Program edukacyjny „Ars, czyli jak dbać o miłość?”	93
Kampania społeczna „Nie pozwól odlecieć swojemu szczęściu”	93
Program profilaktyczny „Smak życia, czyli debata o dopalaczach”	94

Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce	94
Profilaktyczny Program w Zakresie Przeciwdziałania Uzależnieniu od Alkoholu, Tytoniu i innych Środków Psychoaktywnych	96
Program „Żywienie na wagę zdrowia” – „Klub Zdrowego Przedszkolaka”	97
Program profilaktyki WZW B i C „Podstępne WZW”	97
Program „Wybierz Życie – Pierwszy Krok”	97
Światowy Dzień Zdrowia – 7 kwietnia	97
Akcja wojewódzka Dopalacze – Wypalacze „groźne narkotyki”	99
„Brązowo, ale czy zdrowo?”	100
Akcja „Znamię! Znam je?”	101
Akcja informacyjna „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”	101
Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach	102
Bezpieczeństwo dzieci podczas wypoczynku letniego oraz zimowego	103
Kampania społeczna „Mam świadomość jak być zdrowym”	103
„Świat widziany przez Alko- i Narkogogle”	103
Podsumowanie	103

Sekcja Epidemiologii

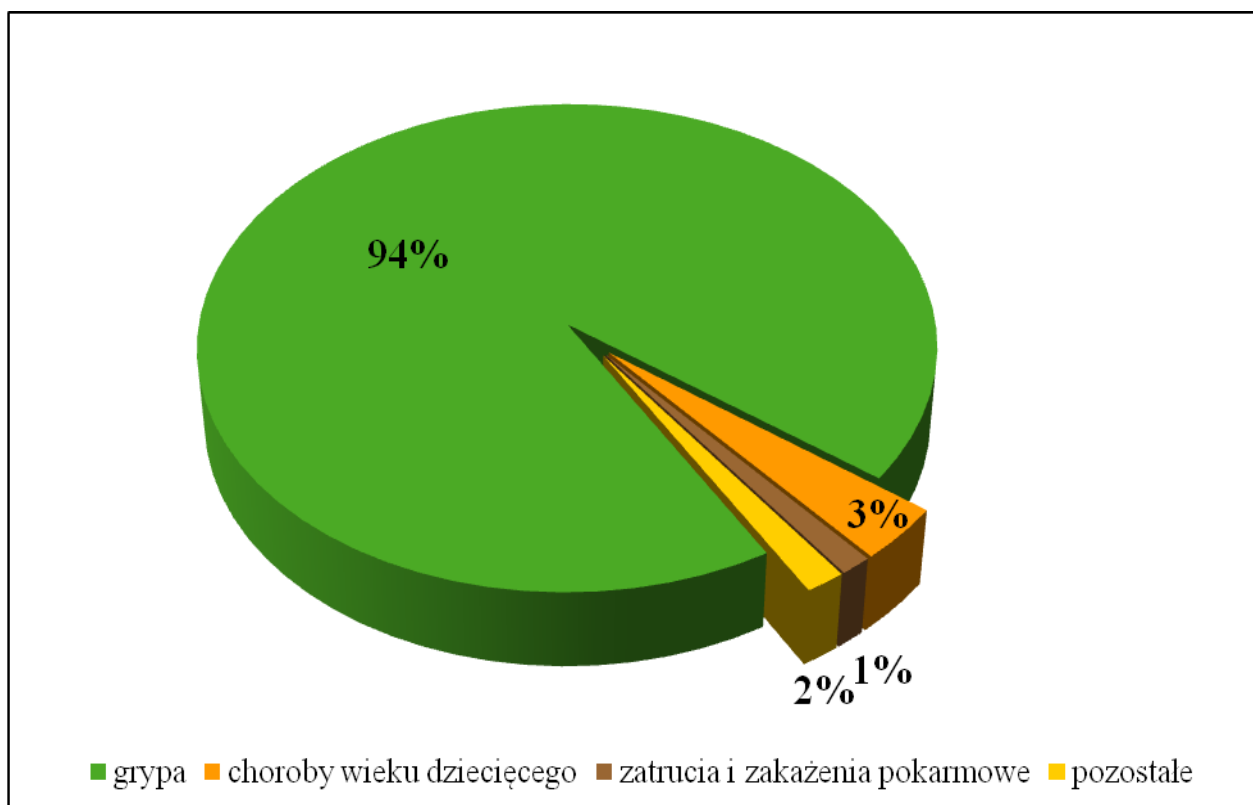
Głównym kierunkiem działania Sekcji Epidemiologii było prowadzenie działalności przeciwepidemicznej oraz nadzór w zakresie zakażeń i chorób zakaźnych, w szczególności występujących ogniskowo, nadzór nad uodpornieniem populacji w ramach obowiązkowych szczepień ochronnych, zapewnienie właściwych warunków przechowywania, przyjmowania, wydawania i transportu preparatów szczepionkowych.

1. Choroby zakaźne

W 2017 roku zarejestrowano ogółem 24369 zachorowań na choroby zakaźne, najwięcej przypadków stanowiły zachorowania na grypę i zakażenia grypopodobne – 22941 (94,14%) oraz choroby wieku dziecięcego – 872 (3,6%). Spośród chorób wieku dziecięcego, najliczniejszą grupę stanowiła ospa wietrzna – 800 zgłoszeń, co daje 91,7% ogółu tych zachorowań. W 2017 roku 350 chorych (1,44% ogółu chorych na choroby zakaźne) wymagało hospitalizacji, najczęściej (w 79,14% przypadków) w przebiegu zakażeń pokarmowych.

Odnotowano 4 zgony (o 2 mniej niż w 2016 roku), w których jedną z przyczyn była choroba zakaźna.

Przeprowadzono 353 wywiadów epidemiologicznych, o 152 mniej niż w roku 2016.

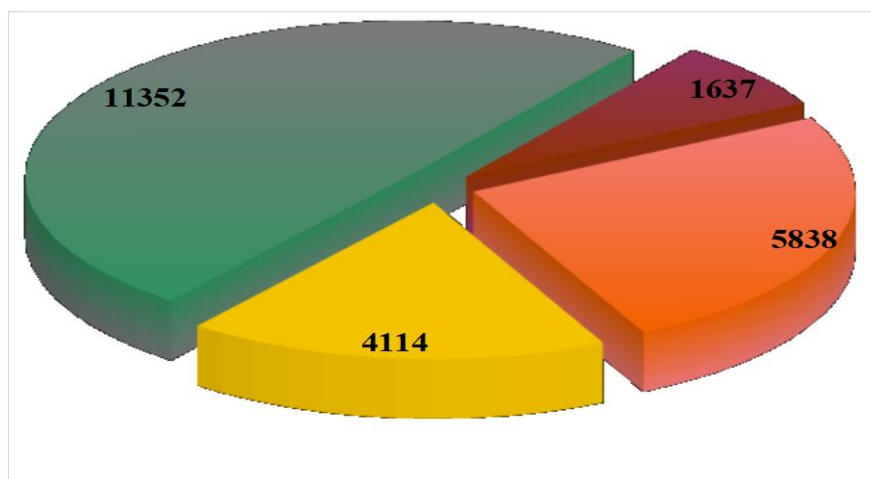
Wykres 1. Rozkład zachorowań na choroby zakaźne w 2017 roku w Jaworznie.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Epidemiologii
---------------------	---

Mniej niż w 2016r. notowano przypadków: krztuśca, płonicy, różyczki, świnki, róży oraz lambliozy;

Więcej niż w 2016 roku stwierdzono przypadków: grypy i zakażeń grypopodobnych, ospy, wirusowych zakażeń jelitowych, biegunek i zapaleń żołądkowo – jelitowych BNO o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu, wirusowego zapalenia wątroby typu A i typu B, rzeżączki, tężca oraz listeriozy;

Na podobnym poziomie jak w roku 2016 utrzymywała się liczba zachorowań na: bakteryjne zakażenia jelitowe (w tym wywołane przez *Salmonellę* i *Clostridium difficile*), boreliozę, gruźlicę, wirusowe zapalenie wątroby typu C, kiłę, zapalenie opon mózgowo - rdzeniowych i bezobjawowe zakażenia wirusem HIV.

Wykres 2. Liczba zachorowań na grypę w Jaworznie w 2017 roku z podziałem na grupy wiekowe

- **Grypa** – w 2017 roku miała decydujący wpływ na sytuację epidemiologiczną w mieście, stanowiąc 94,14% wszystkich zarejestrowanych zachorowań na choroby zakaźne. Wskaźnik zapadalności na grypę w Jaworznie wyniósł 25540, a wśród dzieci do lat 14 - 11080. Rejestracja zachorowań na grypę i zakażenia grypopodobne odbywa się w ciągu całego roku, w oparciu o cotygodniowe meldunki o zachorowaniach i podejrzeniach zachorowań na grypę (MZ-55), sporządzane przez podmioty lecznicze.

W meldunku zgodnie z definicją przyjętą na potrzeby nadzoru epidemiologicznego nad chorobami zakaźnymi w krajach UE wykazuje się:

- grypę (rozpoznaną klinicznie i/lub laboratoryjnie) oraz
- wszystkie rozpoznane klinicznie zachorowania grypopodobne i ostre zakażenia dróg oddechowych spełniające następujące kryteria:

zachorowania grypopodobne:

nagłe wystąpienie objawów oraz co najmniej jeden z następujących objawów ogólnych: gorączka lub stan podgorączkowy, złe samopoczucie, bóle głowy, bóle mięśniowe oraz co najmniej jeden z następujących objawów oddechowych: kaszel, ból gardła, duszność;

ostre zakażenia dróg oddechowych:

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Epidemiologii
---------------------	---

nagle wystąpienie objawów oraz co najmniej jeden z następujących czterech objawów oddechowych: kaszel, ból gardła, duszność, nieżyt śluzowy nosa oraz w opinii klinicysty, infekcyjny charakter choroby.

Zgodnie z powyższą definicją w Jaworznie w 2017 roku zarejestrowano 22941 przypadków grypy i zachorowań grypopodobnych, z czego 43% dotyczyło dzieci do 14 roku życia. W porównaniu z rokiem 2016 odnotowano dwunastokrotny wzrost liczby zachorowań, co jest związane z przeprowadzeniem przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Jaworznie działań mających na celu poprawę zgłaszalności zachorowań przez podmioty lecznicze.

Grypa występowała w ciągu całego roku. 38% wszystkich zgłoszeń (8723 przypadki) odnotowano w pierwszym kwartale, szczyt zachorowań przypadł na miesiąc luty – 4541 przypadków. Wyraźny spadek liczby chorych przypadł na miesiące letnie lipiec – 630 zgłoszeń oraz sierpień – 786 zgłoszeń.

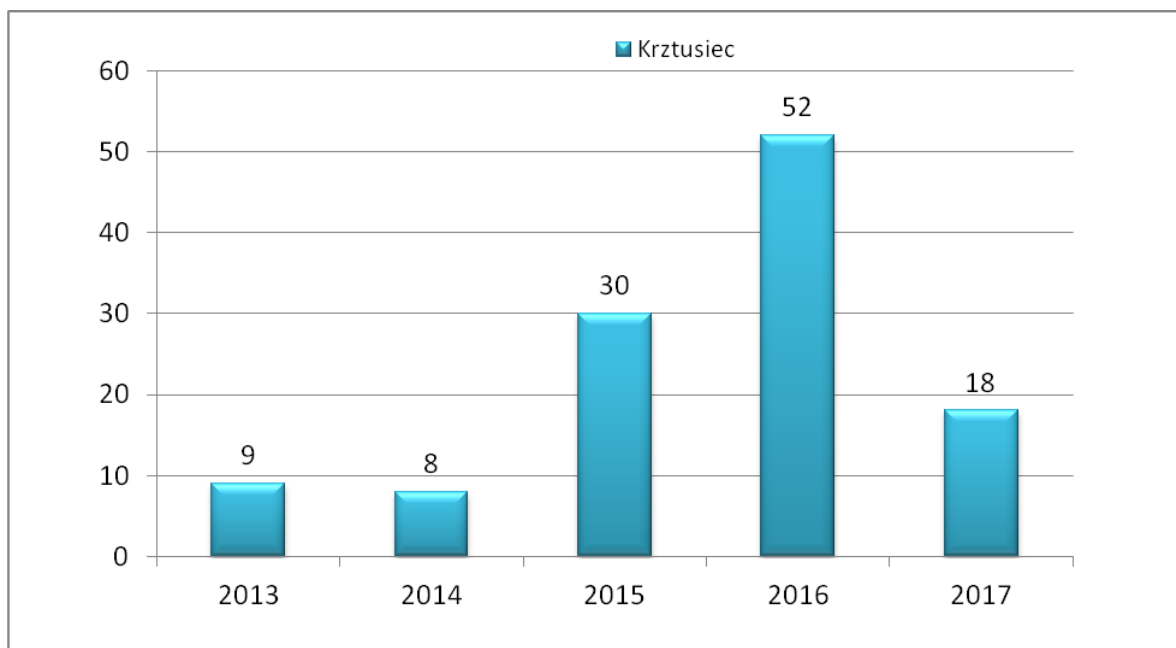
84 osoby wymagały hospitalizacji, z czego 71% hospitalizowanych stanowiły dzieci do 14 roku życia. Powodem hospitalizacji u 77 pacjentów (91%) były powikłania ze strony układu oddechowego. U 29 pacjentów w badaniach genetycznych potwierdzono obecność wirusa grypy, z czego w 26 przypadkach był to wirus typu A, a w trzech przypadkach wirus typu B. W 2017 roku odnotowano również 2 zgony, których przyczyną były powikłania pogrypowe.

W 2017 roku przeciwko grypie zaszczepiło się 2318 osób, co stanowi 2,58% populacji miasta. Największy odsetek zaszczepionych stanowią seniorzy w wieku 65 lat i powyżej (68,25% ogółu zaszczepionych). Zdecydowana większość seniorów skorzystała z finansowanych przez Gminę m. Jaworzna szczepionek w ramach programu zdrowotnego „Profilaktyka grypy w Jaworznie – szczepienia ochronne dla seniorów 65+”. Program był realizowany w sezonie grypowym 2017/2018 od września do 15 listopada.

1.2. Choroby wieku dziecięcego

Krztusiec

Odnotowano 18 przypadków zachorowań, o 65% mniej niż w roku poprzednim. Wskaźnik zapadalności wyniósł 20,03 i był 2,5 razy wyższy niż dla Polski. Rozkład zachorowań ze względu na płeć rozkładał się równomiernie: zachorowało 9 kobiet i 9 mężczyzn. Trzy chore osoby wymagały hospitalizacji. Zachorowania rejestrowano w ciągu całego roku, najwięcej w miesiącu styczniu – 4 przypadki oraz we wrześniu – 3 przypadki. Krztusiec jest szczególnie niebezpieczny dla niemowląt – w pierwszym roku życia wystąpił u jednego dziecka. Najwięcej zachorowań dotyczyło dzieci do szóstego roku życia – 55% ogółu zgłoszonych przypadków, chorowały też osoby dorosłe, powyżej 30 roku życia – 27% wszystkich zgłoszonych przypadków. 94% chorych (tj. 17 przypadków) było zaszczepionych przeciwko krztuścowi, z czego 11 osób czterema dawkami, a 6 osób pięcioma. Przeciwko krztuścowi, zgodnie z obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych, prowadzone są szczepienia ochronne. W związku z utrzymującym się od kilku lat wzrostem liczby zachorowań w grupie nastolatków, Główny Inspektor Sanitarny w 2016 roku wprowadził dodatkowe szczepienie w 14 roku życia. Dzieci otrzymują teraz w sumie 6 dawek szczepionki przeciw krztuścowi: w 1, 2, 6 i 14 roku życia. Odporność poszczepienna utrzymuje się przez ok. 3 - 10 lat (najczęściej 5-7 lat) od ostatniego szczepienia, natomiast odporność po przechorowaniu utrzymuje się przez ok 10 – 15 lat.

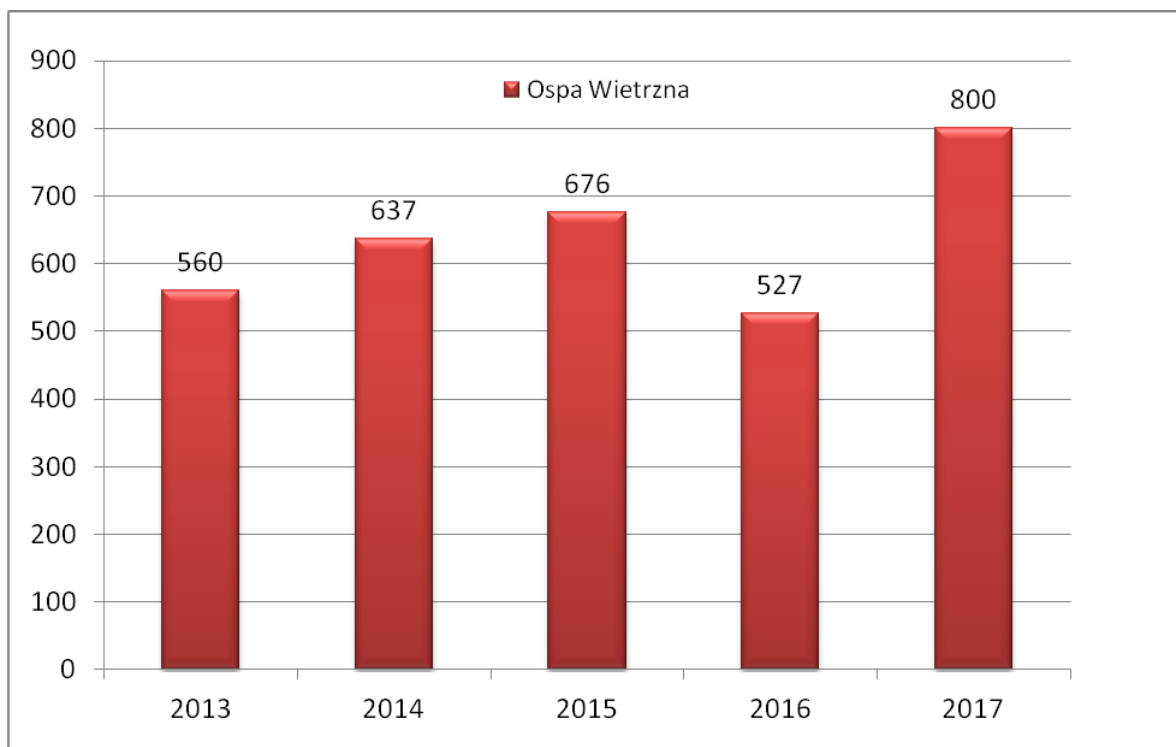
Wykres 3. Liczba przypadków krztusca w latach 2013- 2017 w Jaworznie

Ospa wietrzna

Odnotowano wzrost liczby zachorowań o 51% w porównaniu z rokiem 2016. Wskaźnik zapadalności dla Jaworzna wyniósł 890,6 i był dwukrotnie wyższy niż dla Polski. Rozkład zachorowań ze względu na płeć przedstawiał się niemal identycznie - zachorowało 399 mężczyzn i 401 kobiet. Dwie osoby były hospitalizowane, z czego u jednej w przebiegu ospy rozwinęło się zapalenie mózgu. Najliczniejszą grupę chorych tj. 55,37% (443 przypadki) stanowiły dzieci przedszkolne w przedziale wiekowym od 3 do 6 lat. Zachorowania były rejestrowane w ciągu całego roku, 80% wszystkich zarejestrowanych przypadków wystąpiło w miesiącach styczeń – kwiecień. Wyraźny spadek zachorowań (zaledwie 8 przypadków) odnotowano w miesiącach letnich: lipiec – wrzesień. Zachorowało 10 osób wcześniej szczepionych, z czego 8 było szczepionych jedną dawką a 2 dwiema dawkami. Czasokres od ostatniego szczepienia do zachorowania wynosił od 21 dni do 4,5 lat.

Zachorowania na ospę wietrzną utrzymują się od kilku lat na wysokim poziomie. W Polsce dostępna jest szczepionka przeciw ospie wietrznej, zawiera ona żywy, lecz pozbawiony zjadliwości szczep wirusa, po podaniu której pojawia się odporność. Szczepieniem obowiązkowym objęte są dzieci do 12 roku życia ze wskazań medycznych i dzieci narażone na zakażenie ze względów środowiskowych (np. przebywające w domach dziecka lub uczęszczające do żłobków i klubów dziecięcych). Pozostałym dzieciom szczepienie jest zalecane, jednak rodzice sporadycznie sięgają po ten rodzaj profilaktyki.

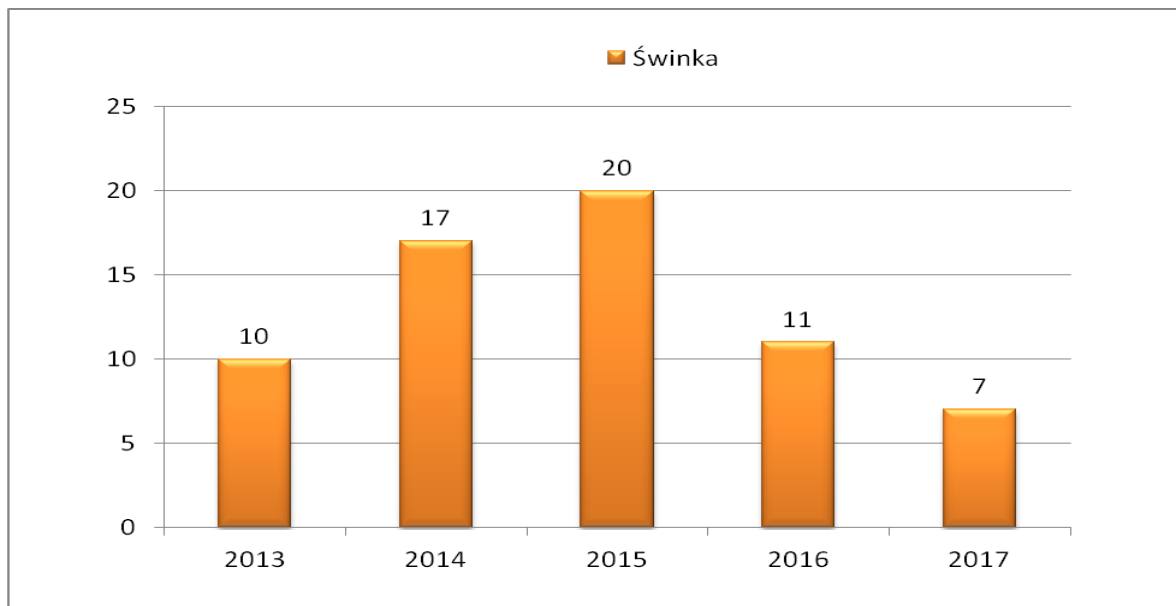
Szczepienia nie miały wpływu na sytuację epidemiologiczną ospy. W 2017 roku zaszczepiło się 95 osób, z czego 94% stanowiły dzieci do 11 roku życia.

Wykres 4. Liczba przypadków ospy wietrznej w latach 2013 – 2017 w Jaworznie.

Świnka

Zarejestrowano 7 zachorowań, o 36% mniej niż w roku poprzednim. Zachorowało 4 mężczyzn i 3 kobiety. Wskaźnik zapadalności wyniósł 7,79 i był 1,8 razy większy niż dla Polski. Zachorowania przebiegały bez powikłań, nie wymagały hospitalizacji. Po wprowadzeniu obowiązkowych szczepień ochronnych przeciw odrze, śwince i różyczce dla całej populacji, obserwuje się wyraźny spadek liczby przypadków (od 2006 roku), a sytuacja epidemiologiczna tej choroby jest stabilna. Świnkę rejestrowano w miesiącach: kwiecień, czerwiec, lipiec, wrzesień i grudzień. Zachorowania w sześciu przypadkach (tj. w 85% wszystkich zgłoszeń) dotyczyły dzieci i młodzieży do 14 roku życia. Sześciu chorych było wcześniej szczepionych, z czego 4 osoby jedną dawką, a dwie osoby dwiema dawkami. Czasokres od ostatniego szczepienia do zachorowania wyniósł od 10 miesięcy do 11 lat..

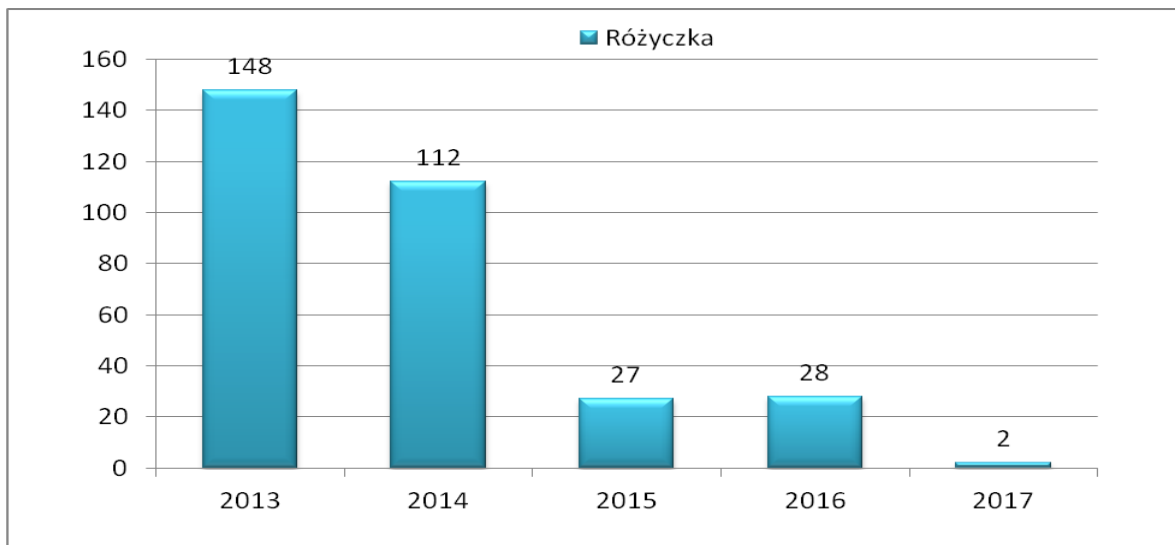

Wykres 5. Liczba przypadków świnki w latach 2013 - 2017 w Jaworznie

Różyczka

W 2017 roku zarejestrowano 2 zachorowania na różyczkę, co stanowi 93% spadek liczby zachorowań w porównaniu z rokiem 2016. Wskaźnik zapadalności wyniósł 2,21 i był 1,7 razy większy niż dla Polski. Zachorowania przebiegały bez powikłań, nie wymagały hospitalizacji. Zachorowały dziewczynki: cztero- i siedmioletnia, które w przeszłości zostały zaszczepione jedną dawką szczepionki p/odrze, śwince i różyczce, zgodnie z obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych. Zachorowania zarejestrowano w miesiącu sierpniu i październiku. Zachorowania na różyczkę nie były potwierdzone laboratoryjnie, lekarze zgłaszali chorobę tylko na podstawie objawów klinicznych, dlatego też przypadki zostały zaklasyfikowane w meldunkach epidemiologicznych jako „różyczka możliwa”. Polska uczestniczy w Programie WHO „Eliminacja Odry/Różyczki”, który ma na celu przerwanie transmisji wirusa różyczki oraz potwierdzenie jego eliminacji we wszystkich krajach Regionu Europejskiego. W celu realizacji tego programu każde podejrzenie lub zachorowanie na różyczkę powinno być potwierdzone badaniem w Zakładzie Wirusologii NIZP – Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie. Stan wyszczenia dziewcząt powyżej 12-go roku życia wynosi ponad 96%. Tak wysoki poziom uodpornienia ma istotne znaczenie w profilaktyce zespołu różyczki wrodzonej.

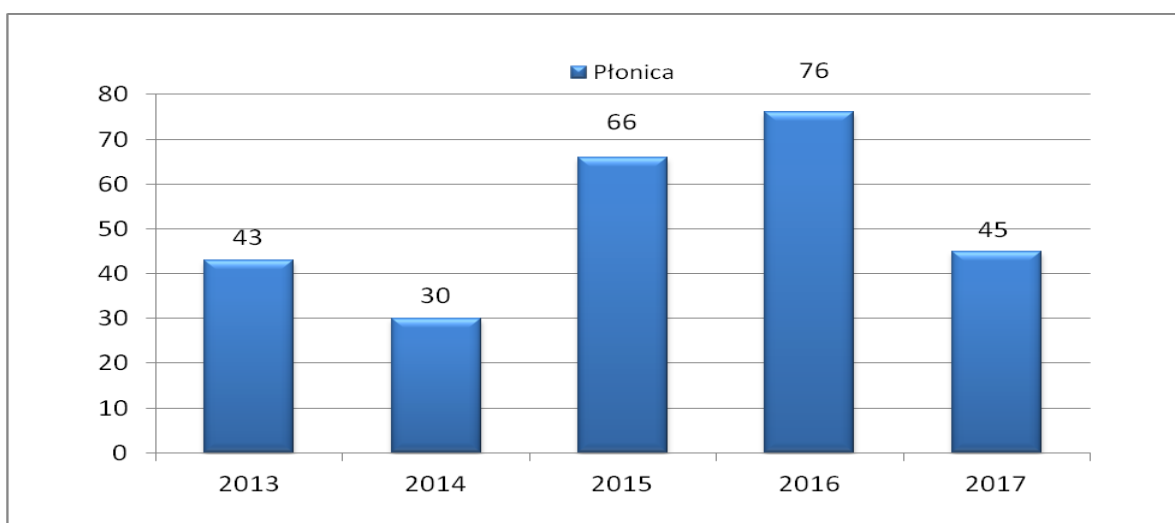

Wykres 6. Liczba przypadków różyczki w latach 2013 – 2017 w Jaworznie.

Płonica

Zanotowano 45 przypadków, o 40% mniej niż w 2016 roku. Wskaźnik zapadalności dla Jaworzna wyniósł 50,09 i był o 7,33 wyższy niż dla Polski. Zachorowało więcej kobiet – 55% ogółu chorych. Niemalże wszystkie zachorowania – 98% (tj. 44 przypadki) wystąpiły u dzieci i młodzieży do 14 roku życia. Przypadki płonicy rejestrowano w ciągu całego roku, najczęściej w miesiącach kwiecień – czerwiec oraz listopad. Mimo, że jest to ostra, zakaźna choroba wysypkowa, to żadna a chorych osób nie wymagała hospitalizacji. Warto podkreślić, iż w przypadku płonicy, nie jest możliwe nabycie odporności dzięki szczepieniu. U noworodków istnieje odporność bierna, która ustępuje pod koniec pierwszego roku życia. Odporność czynną nabywa się wraz z wiekiem poprzez częste ekspozycje na zakażenie. Powtórne zachorowania są niezwykle rzadkie.

Wykres 7. Liczba przypadków płonicy w latach 2013 - 2017 w Jaworznie

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Epidemiologii
---------------------	---

1.3. Zatrucia i zakażenia pokarmowe

W 2017 roku zarejestrowano 309 zatruc i zakażeń pokarmowych, o 17% (tj. o 45 przypadków) więcej niż w roku poprzednim. Większość chorych - 259 osób (tj. 83,8%) była hospitalizowana. Biegunki i zatrucia pokarmowe cały czas stanowią istotną przyczynę chorobowości u dzieci do lat dwóch, 48,5% wszystkich zarejestrowanych przypadków dotyczyło tej grupy wiekowej. Do zachorowań u dzieci dochodzi wyłącznie w środowisku domowym.

Czynnik etiologiczny większości zatruc i zakażeń pokarmowych nie został ustalony. Te zachorowania zaklasyfikowano jako biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe BNO o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu i stanowiły one 54% wszystkich zakażeń. W 26% przypadków czynnikiem etiologicznym okazały się wirusy a 20% zatruc miało podłoże bakteryjne.

Wykres 8. Liczba przypadków zatruc i zakażeń pokarmowych w 2017 roku w Jaworznie

1.3.1 Biegunki i zapalenia żołądkowo – jelitowe BNO o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu

Zarejestrowano 165 przypadków zachorowań, z czego 71% chorych wymagało hospitalizacji.

Biegunki u dzieci do lat 2 – 81 przypadków z czego 69 (85%) wymagało hospitalizacji. Ze względu na płeć zachorowania rozkładały się niemalże równomiernie – zachorowało 41 chłopców i 40 dziewczynek. Dzieci chorowały w ciągu całego roku, wzrost liczby zakażeń odnotowano w miesiącach październik – grudzień. W miesiącach tych wystąpiło 53% wszystkich zarejestrowanych przypadków.

W 50% biegunek przeprowadzono diagnostykę laboratoryjną w kierunku obecności biologicznych czynników chorobotwórczych: bakterii i/lub wirusów, która nie określiła czynnika etiologicznego zachorowania.

Biegunki u osób powyżej 2 lat - 84 zachorowań z czego 49 (58%) wymagało hospitalizacji. W 20% przypadków wykonano badania wirusologiczne i/lub bakteriologiczne, które nie określiły czynnika etiologicznego. Rozkład zachorowań ze względu na płeć przedstawia się następująco: zachorowało 43 mężczyzn i 41 kobiet. Zachorowania występowały w ciągu całego roku, miesiącami o największej liczbie zachorowań były styczeń – 15 przypadków i grudzień – 13 przypadków.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Epidemiologii
---------------------	---

1.3.2. Zakażenia o etiologii wirusowej

W 2017 roku zarejestrowano 80 przypadków zachorowań, z czego 78 (97%) było hospitalizowane. 66% zakażeń wystąpiło u dzieci do lat 2.

Czynnikiem etiologicznym 66 zachorowań były rotawirusy, 8 zachorowań adenowirusy, 4 zachorowań norowirusy, a w 2 przypadkach nie określono czynnika wirusologicznego.

U małych dzieci w przebiegu choroby na ogół występują wymioty i biegunka, co może prowadzić do odwodnienia. Częściej chorowali mężczyźni – 62,5% wszystkich zgłoszonych przypadków. Zachorowania rejestrowano w ciągu całego roku, najwięcej w miesiącach od lutego do maja – 69% ogółu zgłoszeń.

W Polsce dostępna jest doustna szczepionka przeciwko zakażeniom wywołanym przez rotawirusy, zawierająca żywe, atenuowane wirusy. W Jaworznie z tej formy profilaktyki w roku 2017 skorzystały 242 niemowlęta, tak niewielki odsetek zaszczepionych nie miał wpływu na sytuację epidemiologiczną zakażeń rotawirusowych w mieście.

1.3.3. Zakażenia o etiologii bakteryjnej

W 2017 roku zarejestrowano 64 zatrucia i zakażenia jelitowe o etiologii bakteryjnej, z czego w 40 przypadkach czynnikiem było *Clostridium difficile*, w 17 *Salmonella* a w pozostałych zakażeniach *Klebsiella pneumoniae*, *Klebsiella oxytoca*.

Salmonellozy – w roku 2017 zarejestrowano 17 przypadków salmonelloz, o 3 zachorowania więcej niż w roku poprzednim. Wskaźnik zapadalności wyniósł 18,92 i był niższy niż dla Polski (25,25), 16 osób wymagało hospitalizacji. Chorowały niemal wyłącznie dzieci i młodzież do 14 roku życia – 16 zgłoszonych przypadków, z czego 10 zachorowań dotyczyło najmłodszych do 2 roku życia. Czynnikiem etiologicznym w 15 zachorowaniach (tj. w 88% zgłoszonych przypadków) była *Salmonella Enteritidis*, w jednym przypadku *Salmonella Infantis* i w jednym *Salmonella Typhimurium*. Na dzień 31.12.2017r. zarejestrowanych było 29 nosicieli salmonelloz, najliczniej występującymi serotypami były *Enteritidis* i *Mbandaka*.

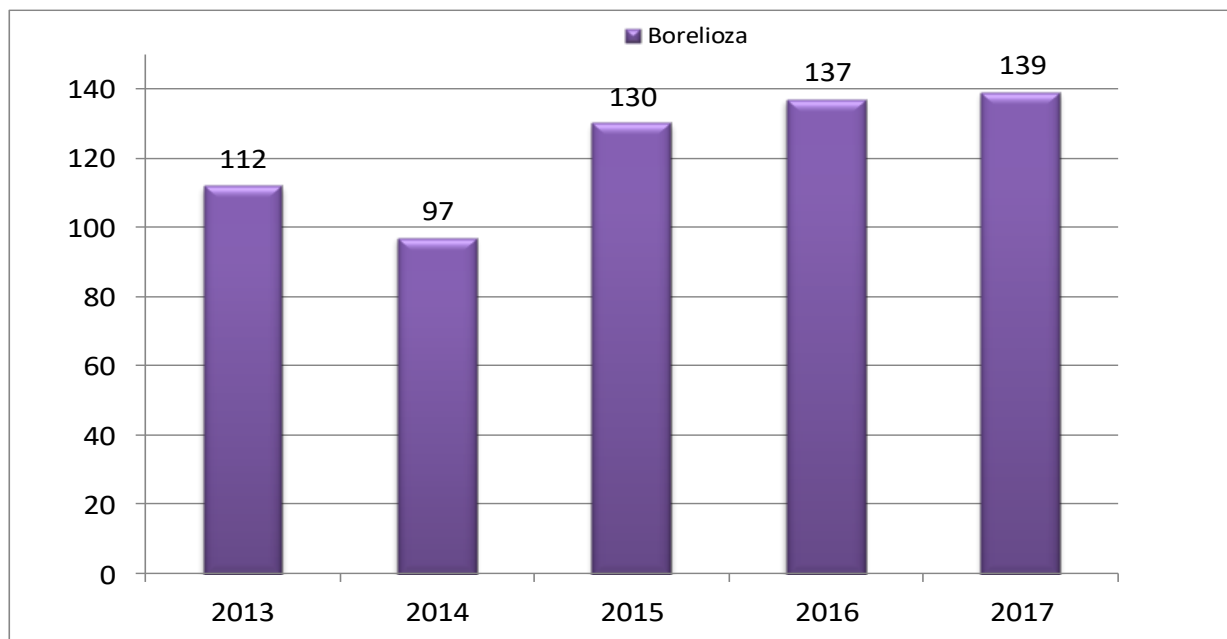
W 40 przypadkach czynnikiem etiologicznym było *Clostridium difficile* - wskaźnik zapadalności wyniósł 44,53 i był 2-krotnie wyższy niż dla Polski. 80% zachorowań dotyczyło osób powyżej 65 roku życia. W 28 przypadkach (70%) do zachorowania doszło w związku z hospitalizacją, dlatego przypadki zaklasyfikowane zostały jako zakażenia szpitalne.

1.3.4. Zatrucia środkami zastępczymi

Realizując zadania w celu ochrony zdrowia ludzkiego, w tym zagrożenia zdrowia publicznego stwarzanego przez środki zastępcze tzw. „dopalacze” prowadzono monitoring tych zatruc. W 2017 roku zgłoszono do PSSE w Jaworznie 14 podejrzeń zatruc środkami zastępczymi, o 2 zgłoszenia więcej niż w roku poprzednim. Biorąc pod uwagę wiek osób zatrutych można wyciągnąć wniosek, iż problem spożywania dopalaczy dotyczy głównie osób bardzo młodych – w grupie wiekowej 18 do 25 lat.

W jednym przypadkach stan pacjenta wymagał hospitalizacji. Liczba zatruc ściśle koreluje z płcią, w 85% przypadków po dopalacze sięgali mężczyźni.

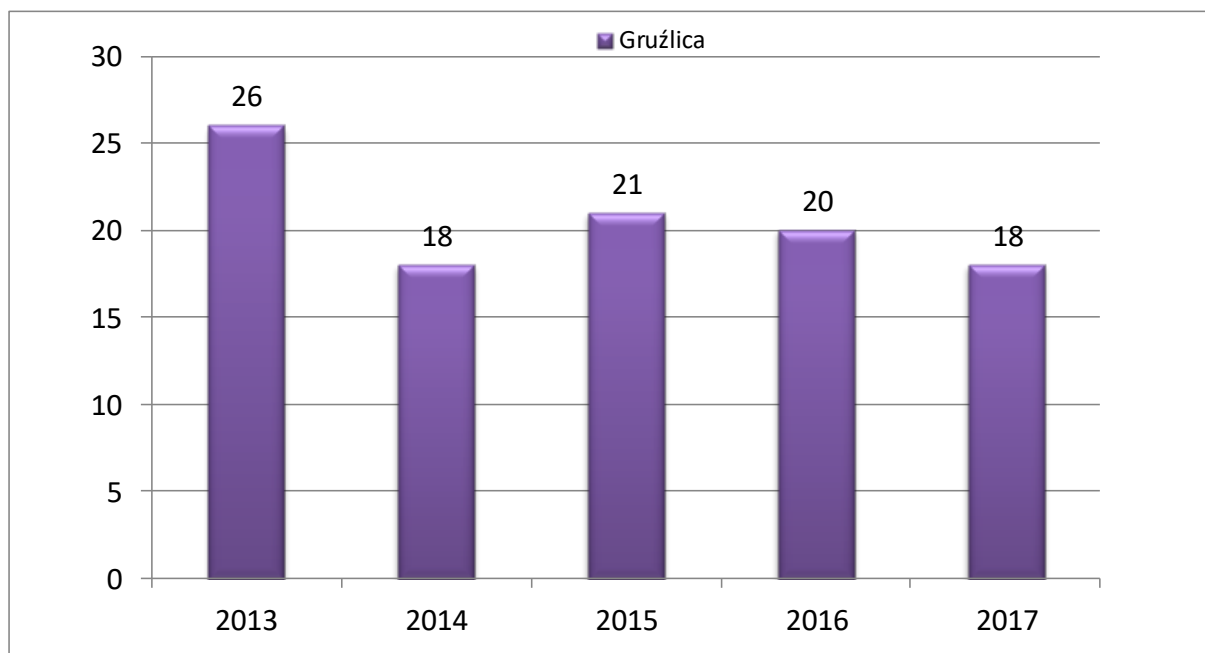
PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Epidemiologii
---------------------	---

Wykres 9. Liczba przypadków boreliozy w latach 2013 - 2017 w Jaworznie.

1.4. Borelioza – liczba przypadków w 2017 roku wyniosła 139 i utrzymywała się na podobnym poziomie jak w roku poprzednim. Według płci zachorowania rozłożyły się w następujący sposób – w 54% przypadków choroba wystąpiła u kobiet, 46% przypadków dotyczyła mężczyzn. Zachorowania rejestrowano w ciągu całego roku, miesiącami o największej liczbie zachorowań były: sierpień, październik i listopad – 56% ogółu zarejestrowanych zgłoszeń. Wskaźnik zapadalności dla Jaworzna wyniósł 154,8 i był 2,8 razy wyższy niż dla Polski. Zachorowania odnotowywano we wszystkich grupach wiekowych, z czego najwięcej (57,5%) u osób powyżej 45 roku życia, dzieci do 14 roku życia stanowiły 6,5% zarejestrowanych przypadków. Największy odsetek chorych stanowili emeryci i renciści – 47% ogółu zachorowań. Pierwszym objawem zakażenia w 81% (tj. 113) przypadków był rumień wędrujący. U pozostałych chorych wystąpiły objawy kliniczne fazy późnej takie jak: bóle i obrzęki stawów, nawracające zapalenie stawów lub dotyczące układu neurologicznego. 4 osoby wymagały hospitalizacji. W 53 przypadkach (38%) nie zauważono ukąszenia kleszcza. Z ogólnej liczby pokąsanych przez kleszcze 90% przypadków było następstwem ukąszeń na terenie Jaworzna, a w pozostałych przypadkach do ekspozycji doszło w innych rejonach Polski. Najczęściej ukąszenia miały miejsce w lesie, obejściu wokół domu, ogrodzie, na działce lub terenie rekreacyjnym. Choroba nie wystąpiła u osób narażonych zawodowo.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Epidemiologii
---------------------	---

Wykres 10. Liczba zachorowań na gruźlicę w latach 2013 - 2017 w Jaworznie.

1.5. Gruźlica – odnotowano 18 przypadków, wyłącznie gruźlicy płuc, nie wystąpiły zachorowania na gruźlicę pozapłucną. Liczba przypadków utrzymywała się na podobnym poziomie jak w 2017 roku, wskaźnik zapadalności dla Jaworzna wyniósł 20,03. Wśród chorujących 83% (15 osób) stanowili mężczyźni. 16 zgłoszeń to nowe zachorowania, u 2 osób nastąpiła wznowa choroby. Wszyscy chorzy byli hospitalizowani.

U 14 pacjentów (78% przypadków) badania mikrobiologiczne potwierdziły gruźlicę prątkującą. Zachorowania występowały w ciągu całego roku, najczęściej w miesiącach: kwiecień, maj i październik – w sumie na te miesiące przypadło 50% wszystkich zarejestrowanych przypadków. Najwięcej chorych – 11 przypadków (61%) stanowili chorzy powyżej 50 roku życia. W 2017 roku nie zarejestrowano zgonu spowodowanego gruźlicą.

1.6. Neuroinfekcje

Liczba zachorowań na neuroinfekcje w 2017 roku wyniosła 12, o 2 przypadki więcej niż w roku poprzednim. Ze względu na czynnik etiologiczny zarejestrowano następujące zachorowania:

- 6 wirusowych zapaleń opon mózgowo-rdzeniowych
- 3 zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych nieokreślone
- 3 bakteryjne zapalenia opon mózgowo – rdzeniowych.

Zachorowało 9 mężczyzn i 3 kobiety, wszystkie przypadki były hospitalizowane. Pojedyncze zachorowania występowały w ciągu całego roku, jednak 58% wszystkich zachorowań zarejestrowano w miesiącach lipiec - październik. Zachorowania wystąpiły w różnych grupach wiekowych, najmłodszy pacjent miał 17 lat, najstarszy 79 lat.

1.7. Wirusowe zapalenie wątroby – zarejestrowano:

- WZW A 19 przypadków
- WZW B 9 przypadków
- WZW C 13 przypadków

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Epidemiologii
---------------------	---

W sumie zarejestrowano 41 zachorowań, o 23 przypadki więcej niż w roku poprzednim. 29 osób wymagało hospitalizacji. Wzrost liczby zachorowań na wirusowe zapalenia wątroby w 2017 roku związany był z wystąpieniem przypadków wirusowego zapalenia wątroby typu A.

WZW A:

W 2017 roku zarejestrowano, po raz pierwszy od 2002 roku, przypadki wirusowego zapalenia wątroby typu A. Ogółem odnotowano 19 zachorowań, z czego 11 u mężczyzn i 8 u kobiet. 94% ogółu chorych stanowiły osoby w przedziale wiekowym 20 – 57 lat, pozostały odsetek stanowiły dzieci i młodzież do 19 roku życia, najmłodszy pacjent miał 3 lata. 18 pacjentów było hospitalizowanych. Wskaźnik zapadalności dla Jaworzna wyniósł 21,15 i był 2,6 razy większy niż dla Polski. Zachorowania rejestrowano od września do grudnia, miesiącem o największej liczbie przypadków był listopad – 9 zgłoszeń. Odnotowywano zarówno zachorowania pojedyncze jak i ogniskowe. W Jaworznie wystąpiły 3 ogniska. Zachorowaniem ogniskowym objętych było 12 pacjentów, z czego ośmiu w ognisku, które wystąpiło w bloku socjalnym, a czterech w dwóch dwuosobowych ogniskach rodzinnych.

W trakcie prowadzonych dochodzeń epidemiologicznych nie ustalono źródła zakażenia wirusem zapalenia wątroby typu A. Trzech chorych podaje w wywiadzie wyjazd zagraniczny do krajów Europy Południowej (Grecja, Chorwacja), jednak nie udało się jednoznacznie ustalić czy miał on związek z zachorowaniem. W Polsce są dostępne skuteczne szczepionki przeciw WZW A, dające długotrwałą odporność. Jednak stan zaszczepienia populacji nie ma wpływu na sytuację epidemiologiczną WZW A. W Jaworznie w 2017 roku zaszczepiły się 74 osoby (o 20 więcej niż w roku ubiegłym).

W związku z pojawieniem się przypadków zachorowań na WZW A w Jaworznie, PPIS przeprowadził szeroką kampanię informacyjną nt. objawów, dróg szerzenia i sposobów zapobiegania tym zakażeniom. Powyższe informacje zostały zamieszczone na stronie PSSE, przesłane do lokalnych gazet oraz przekazane przedstawicielom instytucji miejskich (tj. UM Wydział Zdrowia, MOPS, MZNK, Policja) na szkoleniu w siedzibie PSSE. Ponadto zwrócono uwagę podmiotom leczniczym na konieczność wzmożonej czujności personelu medycznego w związku z pojawiającymi się zachorowaniami na WZW A.

WZW B:

Zarejestrowano dziewięć przypadków przewlekłego wirusowego zapalenia wątroby typu B, zachorowań ostrych nie odnotowano. Zachorowało 7 mężczyzn (77% ogółu chorych) i 2 kobiety. Większość chorych tj. 77% stanowiły osoby powyżej 45 roku życia. Wskaźnik zapadalności dla Jaworzna wyniósł 10,01 i był nieznacznie wyższy niż dla Polski (9,77). Pojedyncze zachorowania rejestrowano w ciągu całego roku, zachorowań ogniskowych nie stwierdzono.

Na podstawie wywiadów epidemiologicznych ustalono, że do zakażenia mogło dojść w wyniku przeprowadzonych w przeszłości zabiegów przerywania ciągłości tkanek w związku z udzielaniem świadczeń zdrowotnych tj.: małych i dużych zabiegów chirurgicznych, transfuzji krwi, dializ oraz zabiegów niemedycznych (np. tatuażu).

W ramach podejmowania działań zmierzających do zatrzymania rozprzestrzeniania się zakażenia, nieszczepione wcześniej osoby z kontaktu z chorym – 5 osób, zgodnie z obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych skierowano do szczepienia.

WZW C:

Zarejestrowano 13 przypadków. Zachorowało 9 kobiet i 4 mężczyzn. Chorowały osoby powyżej 35 roku życia, zachorowań w młodszych grupach wiekowych nie odnotowano. Wskaźnik zapadalności dla Jaworzna wyniósł 14,47 i był wyższy niż dla Polski (11,09). Pojedyncze

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Epidemiologii
---------------------	---

zachorowania rejestrowano w ciągu całego roku, miesiącami o największej liczbie przypadków były styczeń i luty – łącznie odnotowano 54% wszystkich zachorowań.

Osoby chore zgodnie z obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych podlegają szczepieniu przeciw WZW B. Dziewięć chorych było zaszczepionych w przeszłości pełnym cyklem, trzy skierowano na szczepienia, 1 osoba nie szczepiona nie wyraziła zgody na poddanie się szczepieniu.

Na podstawie wywiadów epidemiologicznych ustalono, że do zakażenia mogło dojść w wyniku przeprowadzonych w przeszłości zabiegów przerwania ciągłości tkanek w związku z udzielaniem świadczeń zdrowotnych tj.: małych i dużych zabiegów chirurgicznych, transfuzji krwi, dializ oraz zabiegów niemedycznych np. tatuażu. W otoczeniu chorych stwierdzono 21 osób, które są objęte nadzorem lekarza POZ.

1.8. Choroby przenoszone drogą płciową

W 2017 roku zgłoszono 5 zachorowań na kiłę, liczba zachorowań utrzymywała się na takim samym poziomie jak w roku poprzednim. Zachorowało 4 mężczyzn i 1 kobieta.

Zarejestrowano także 1 zachorowanie na rzeżączkę, - zachorował mężczyzna.

1.9. Choroby rzadziej występujące

W 2017 roku z chorób rzadziej występujących zarejestrowano tężec oraz listeriozę.

Odnotowano jedno zachorowanie na tężec, ostatnie miało miejsce w Jaworznie w 2014 roku. Wskaźnik zapadalności wyniósł dla Jaworzna 1,11. Zachorowała starsza kobieta, która uległa zranieniu podczas prac porządkowych w piwnicy. Zachorowanie miało postać uogólnioną tężca i zakończyło się pełnym powrotem pacjentki do zdrowia. W leczeniu zastosowano immunoprofilaktykę bierno - czynną.

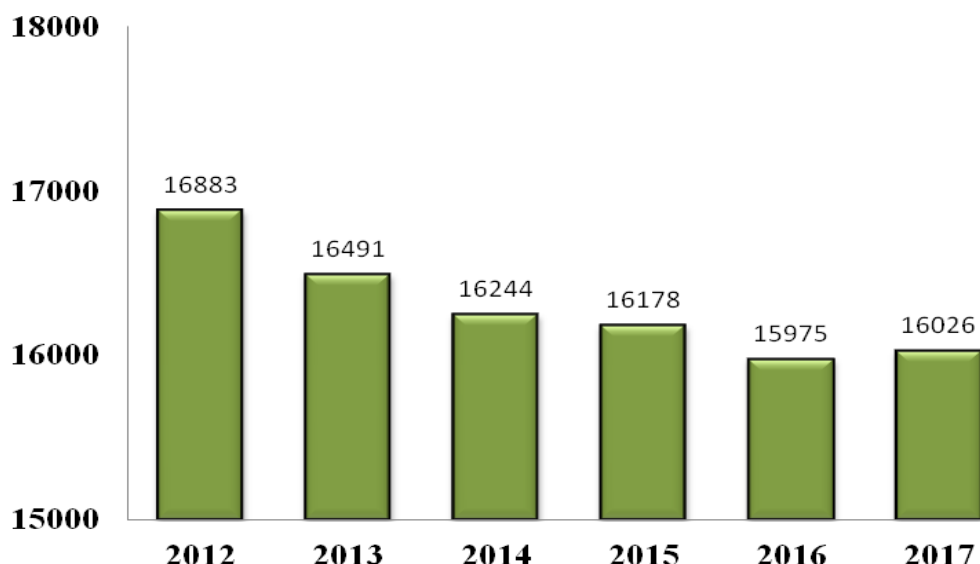
Listerioza pierwszy przypadek w Jaworznie. Dotyczył pacjentki z obniżoną odpornością na skutek choroby nowotworowej. Zachorowanie miało postać zapalenia płuc.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Epidemiologii
---------------------	---

2. Szczepienia ochronne

Realizowanie Programu Szczepień Ochronnych skutecznie zapobiega szerzeniu się groźnych chorób zakaźnych, a także umożliwia wykorzenienie niektórych z nich. Po zaszczepieniu ponad 90% populacji wytwarza się tzw. odporność zbiorowiskowa, która ogranicza epidemiczne rozprzestrzenianie się patogenów. Szczegółowe wskazania dotyczące stosowania poszczególnych szczepionek, wynikające z aktualnej sytuacji epidemiologicznej, publikowane są w formie komunikatu Głównego Inspektora Sanitarnego - Programie Szczepień Ochronnych na dany rok, w terminie do dnia 31 października roku poprzedzającego realizację tego programu.

W 2017 roku nadzorowano 25 punktów szczepień realizujących zarówno obowiązkowe, jak i zalecane szczepienia ochronne, z czego 4 funkcjonujące w poradniach dla dorosłych i 17 w poradniach D, gdzie opieką objętych zostało 16026 dzieci i młodzieży do 20 roku życia, 1 w Oddziale Neonatologii Szpitala Wielospecjalistycznego, 1 w Szpitalnym Oddziale Ratunkowym, 1 w Poradni Gruźlicy i Chorób Płuc oraz 1 przy POZ pełniącym dyżury nocne i świąteczne.

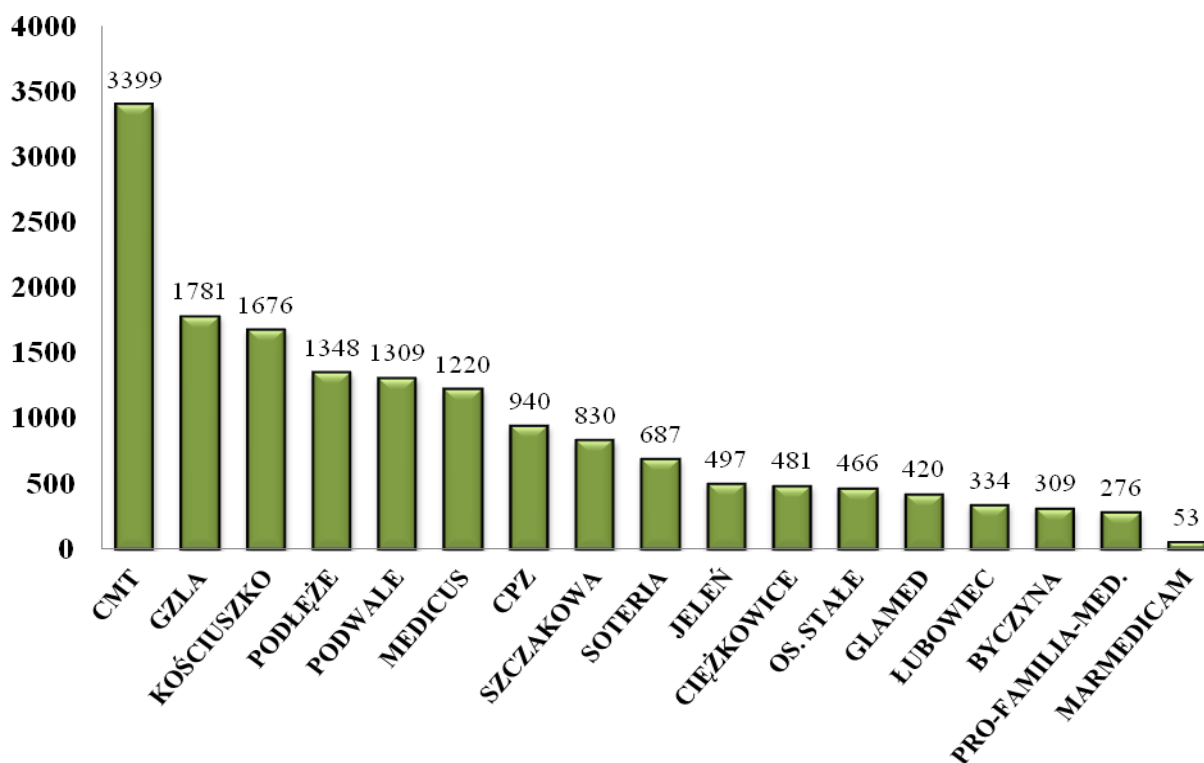
Wykres 11. Liczba dzieci i młodzieży do 20 roku życia objętych Programem Szczepień Ochronnych w latach 2012 - 2017 w Jaworznie

Od kilku lat obserwowany był ciągły spadek ilości dzieci i młodzieży podlegających obowiązkowym szczepieniom ochronnym, spowodowany „wyjściem” poza kalendarz szczepień roczników bardziej licznych, jak również częstymi przypadkami wyjazdów na dłuższy okres czasu za granicę. W minionym 2017 roku nieznaczny wzrost ogólnej liczby dzieci i młodzieży był efektem niewielkiego wzrostu liczby dzieci nowonarodzonych w stosunku do roku poprzedniego.

W ramach szczepień obowiązkowych, finansowanych z budżetu państwa w 2017 roku podanych zostało w sumie 12410 dawek szczepionek, w tym 9955 dawek podanych w ramach szczepień ochronnych dzieci i młodzieży do 19 roku życia (dane dotyczą wyłącznie preparatów szczepionkowych zakupionych przez Ministra Zdrowia).

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Seksja Epidemiologii
---------------------	---

Wykres 12. Liczba dzieci i młodzieży do 20 roku życia objętych Programem Szczepień Ochronnych w 2017 r. w Jaworznie wg punktów szczepień

W zakresie nadzoru nad wykonawstwem szczepień ochronnych przeprowadzono 63 kontrole, w trakcie których wydawano zalecenia doraźne, wykonywane na bieżąco. W 2017 roku Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Jaworznie wydała do podległych punktów szczepień 13198 sztuk preparatów szczepionkowych. Transport i przechowywanie szczepionek odbywały się z zachowaniem łańcucha chłodniczego. Każdorazowo w trakcie prowadzonych kontroli sprawowany był nadzór nad datami ważności oraz prawidłowym przechowywaniem i gospodarowaniem powierzonymi preparatami szczepionkowymi, w tym zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

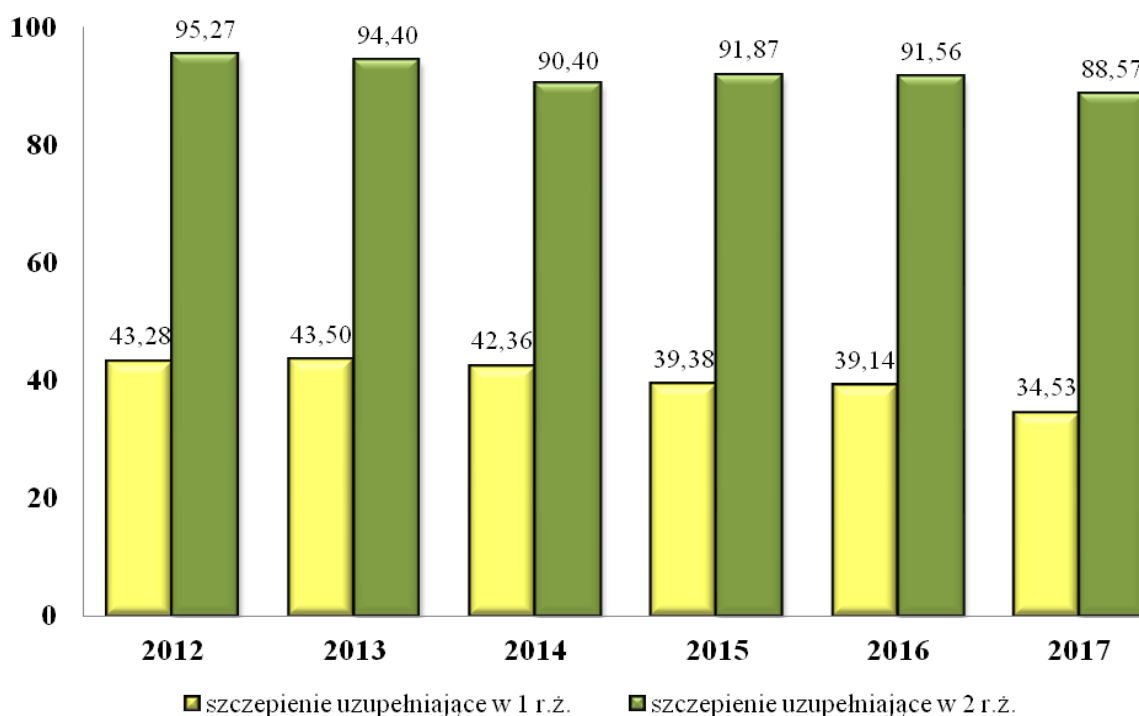
W Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Jaworznie funkcjonuje całodobowy monitoring temperatury w chłodni przeznaczonej do przechowywania szczepionek. Rejestracja temperatury prowadzona jest przy użyciu elektronicznego rejestratora temperatury, który wysyła dane do komputera, gdzie są archiwizowane. W przypadku przekroczenia zadanych zakresów temperatur alarm przekazywany jest na telefon komórkowy osób odpowiedzialnych. Chłodnia jest co roku poddawana konserwacji. Komputerowy Rejestrator Temperatury posiada aktualne Świadectwo Wzorcowania z datą ważności do 23 maja 2018 r.

PSSE w Jaworznie, przy współpracy z Wydziałem Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta, zorganizowała pod koniec roku szkolenie dla pielęgniarek wykonujących szczepienia ochronne na terenie miasta Jaworzna. Na spotkaniu tym dokonano analizy stanu zaszczepienia dzieci i młodzieży naszego miasta oraz zgłoszonych niepożądanych odczynów poszczepiennych, jak również przedstawiono sprawy bieżące związane z tematyką szczepień ochronnych.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Epidemiologii
---------------------	---

2.1 Analiza stanu zaszczepienia roczników podlegających obowiązkowym szczepieniom ochronnym

Szczepienia przeciwko wirusowemu zapaleniu wątroby typu B

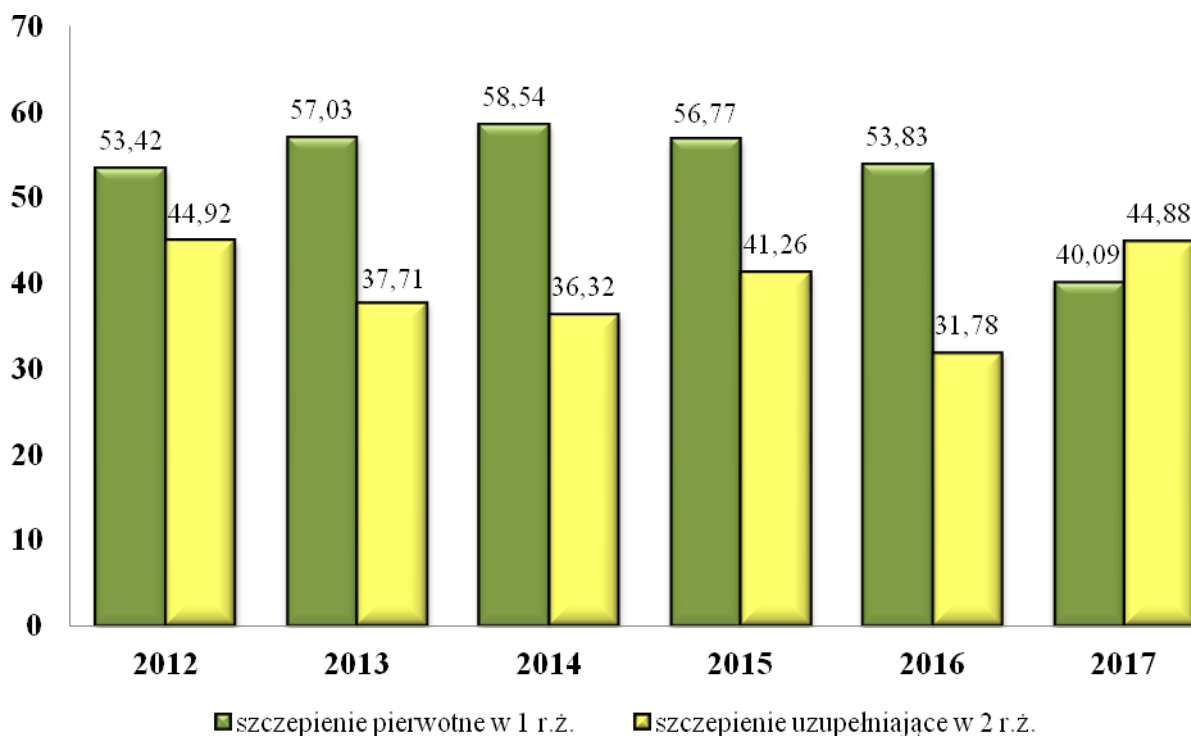

Wykres 13 Stan zaszczepienia dzieci w 1 i 2 roku życia przeciwko WZW B w latach 2012 - 2017 w Jaworznie

W 2017 roku zaobserwowano znaczny spadek poziomu wyszczepienia dzieci w 2 roku życia przeciwko wirusowemu zapaleniu wątroby typu B w stosunku do lat poprzednich, poniżej 90 %. Jest to spowodowane wzrastającą ilością dzieci, których rodzice nie zgadzają się na przeprowadzenie obowiązkowych szczepień ochronnych.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Epidemiologii
---------------------	---

Szczepienia przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi, *poliomyelitis* oraz *Haemophilus influenzae* typ b

Wykres 14. Stan zaszczepienia dzieci w 1 i 2 roku życia przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi, *poliomyelitis* i *Haemophilus influenzae* w latach 2012 - 2017 w Jaworznie

Niski poziom stanu zaszczepienia przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi, *poliomyelitis* i *Haemophilus influenzae* typ b w pierwszym i drugim roku życia spowodowany jest, podobnie jak w przypadku szczepienia przeciwko WZW typu B, wzrastającą liczbą osób uchylających się od szczepień ochronnych, a także coraz częściej pojawiającymi się przypadkami czasowych odroczeń od przeprowadzenia szczepień, spowodowanych niestabilnym stanem zdrowia dziecka lub skierowaniem do konsultacji specjalistycznej ds. szczepień.

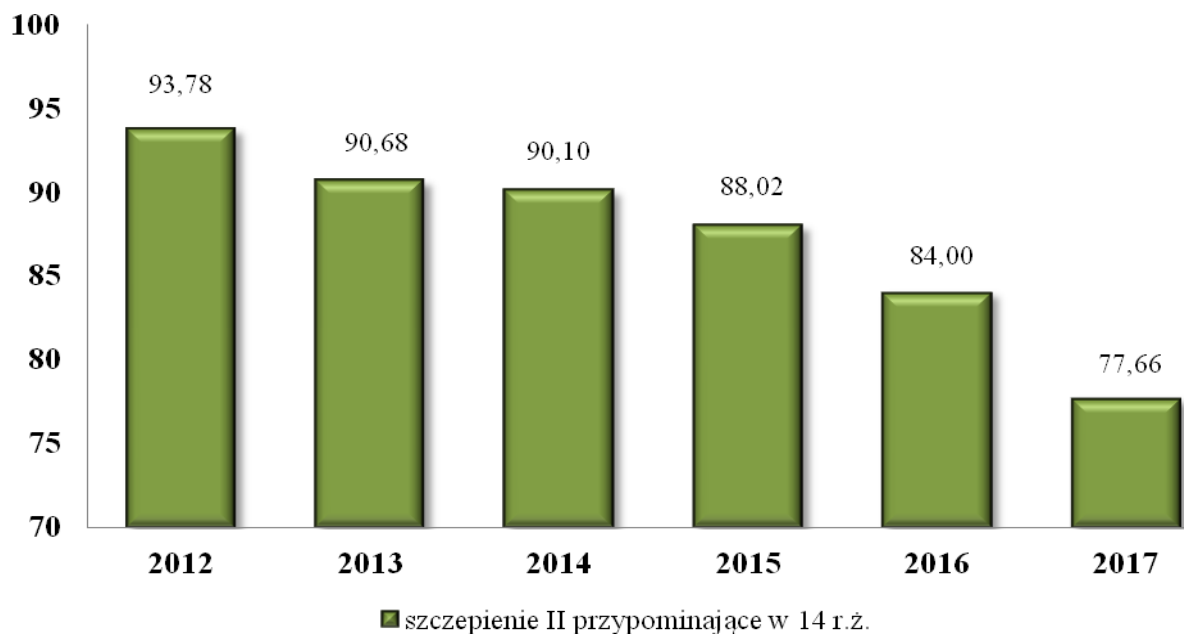
PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Epidemiologii
---------------------	---

Szczepienia przypominające przeciwko błonicy i tężcowi, krztuścowi oraz *poliomyelitis*

Wykres 15. Stan zaszczepienia dzieci w 6 roku życia przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi i poliomyelitis (dawki przypominające) w latach 2012 - 2017 w Jaworznie

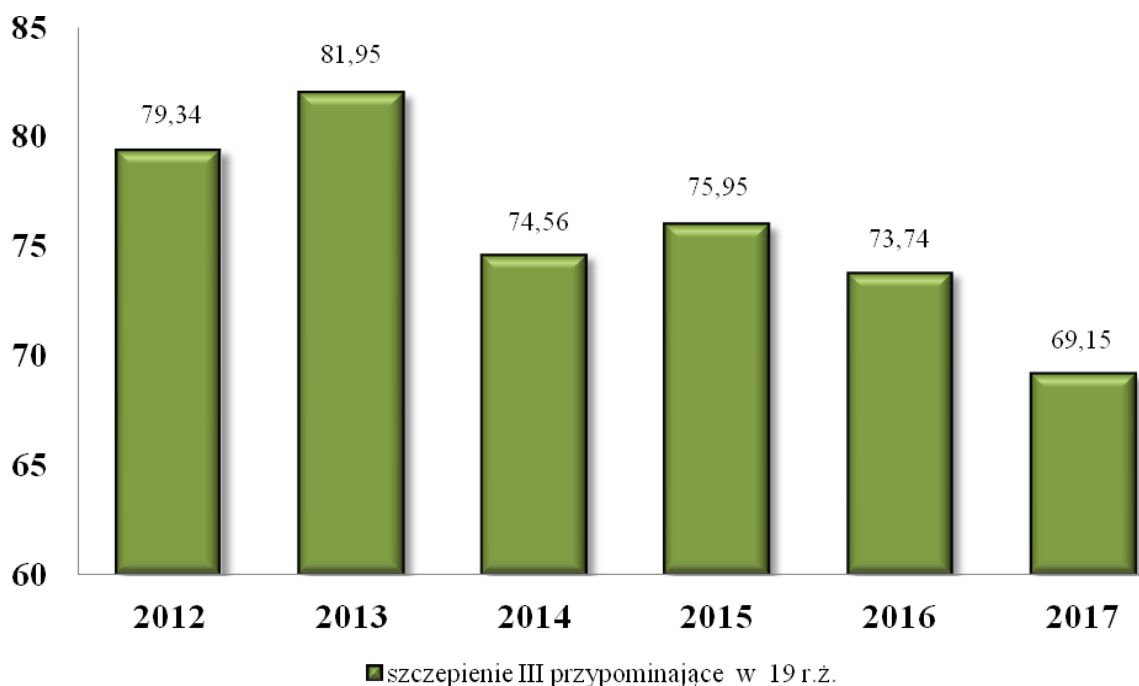
Stan zaszczepienia dzieci w 6 roku życia I dawką przypominającą przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi oraz *poliomyelitis* utrzymuje się na podobnym poziomie jak w latach ubiegłych.

Wykres 16. Stan zaszczepienia dzieci w 14 roku życia przeciwko błonicy i tężcowi (dawki przypominające) w latach 2012 - 2017 w Jaworznie

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Epidemiologii
---------------------	---

W ramach obowiązkowych szczepień ochronnych kontynuowane były szczepienia drugą dawką przypominającą przeciwko krztuścowi u dzieci w 14 roku życia, wprowadzone do Programu Szczepień Ochronnych w 2016 roku. Stan zaszczepienia tej grupy wiekowej przeciwko krztuścowi, podobnie jak szczepienia przeciwko błonicy i tężcowi, był niski i wyniósł 77,52%.

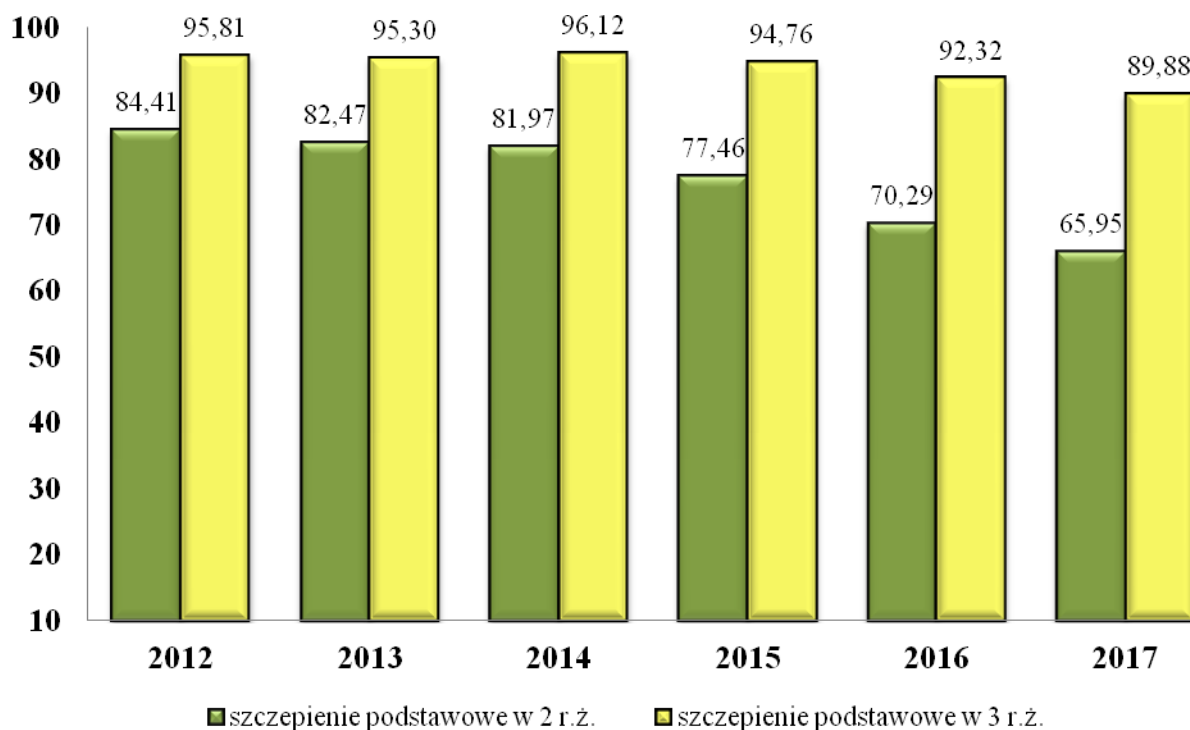

Wykres 17. Stan zaszczepienia młodzieży w 19 roku życia przeciwko błonicy i tężcowi (dawki przypominające) w latach 2012 - 2017 w Jaworznie

W roku 2017, w stosunku do lat poprzednich, nastąpił spadek wyszczepienia młodzieży będącej w 19 roku życia III dawką przypominającą przeciwko błonicy i tężcowi.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Epidemiologii
---------------------	---

Szczepienia przeciwko odrze, śwince i różyczce

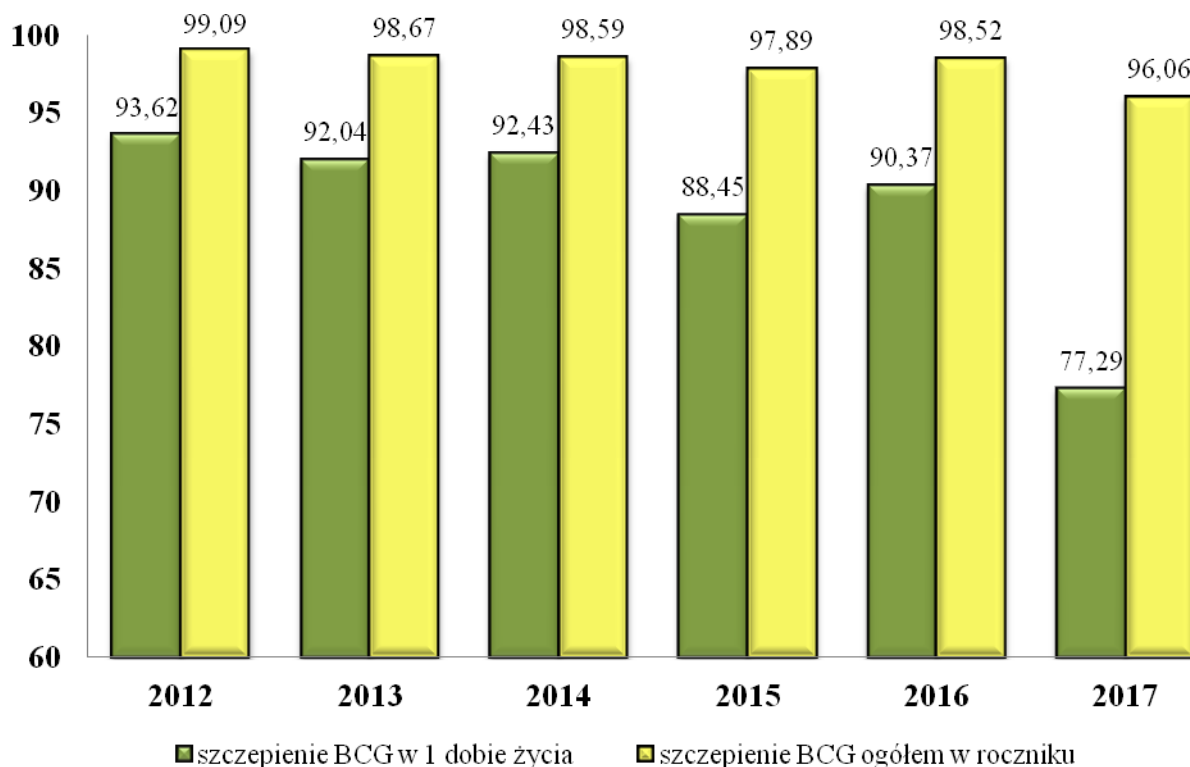

Wykres 18. Stan zaszczepienia dzieci w 2 i 3 roku życia przeciwko odrze, śwince i różyczce (szczenie podstawowe) w latach 2012 - 2017 w Jaworznie

W 2017 roku przeciwko odrze, śwince i różyczce szczepieniem podstawowym objęto 65,95% dzieci w 2 roku życia oraz w wyniku uzupełnienia brakujących szczepień z roku poprzedniego osiągnięto poziom 89,88% zaszczepienia dzieci w 3 roku życia.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Epidemiologii
---------------------	---

Szczepienia przeciwko gruźlicy

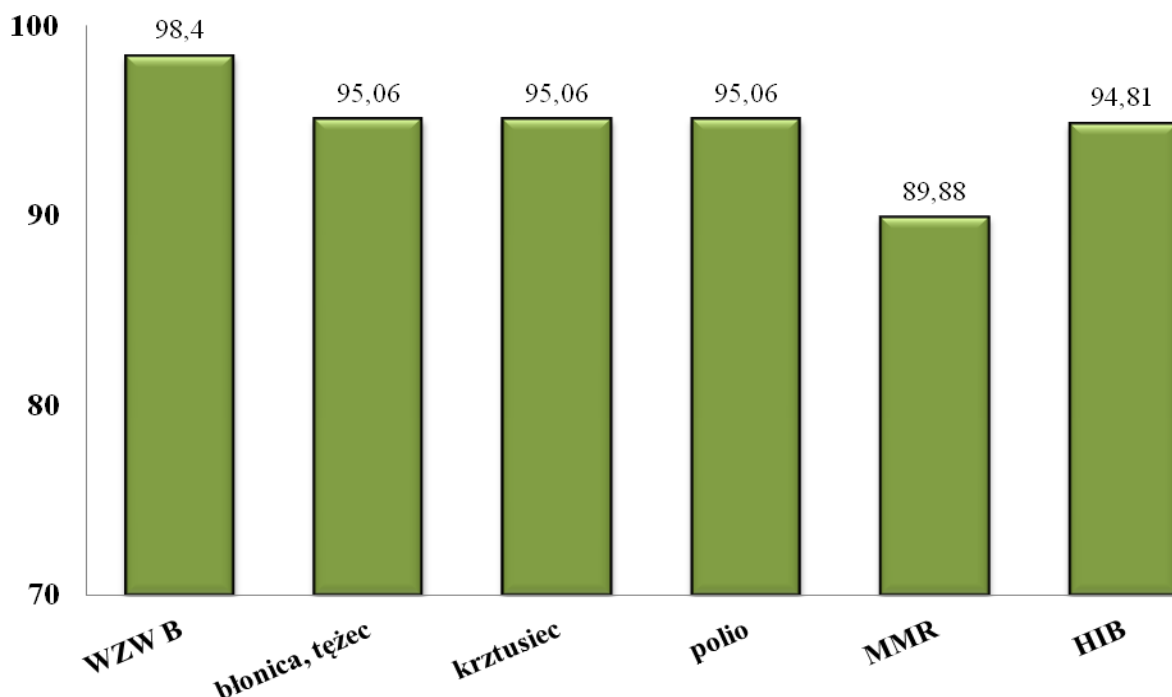

Wykres 19. Stan zaszczepienia dzieci przeciwko gruźlicy w latach 2012 - 2017 w Jaworznie

W 2017 roku w ciągu 24 godzin po urodzeniu zaszczepiono przeciwko gruźlicy 77,29% noworodków. Szczepienia te zostały, po ustaniu przeciwwskazań, uzupełnione w ciągu roku do poziomu 96,06%. Coraz większa liczba noworodków opuszcza oddziały szpitalne bez wykonania szczepień przeciwko gruźlicy z powodu braku zgody rodziców na to szczepienie. W ubiegłym roku 34 dzieci pozostało bez szczepienia BCG.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Epidemiologii
---------------------	---

Stan wykonania szczepień obowiązkowych w 3 roku życia

Wykres 20. Stan zaszczepienia dzieci w 3 roku życia – dane skumulowane za 2017 rok

Zestawienie obowiązkowych szczepień ochronnych wykonanych w ramach Programu Szczepień Ochronnych u dzieci w 3 roku życia, zamknięcie tzw. szczepień podstawowych, przedstawiono powyżej na wykresie. Stan zaszczepienia w 2017 roku był niższy w stosunku do roku poprzedniego i kształtował się na poziomie 89 - 98%. Spadek poziomu wyszczepialności tej grupy wiekowej spowodowany jest zwiększającą się liczbą dzieci, których rodzice nie wyrażają zgody na szczepienia.

W stosunku do roku poprzedniego liczba osób uchylających się od obowiązku poddania swoich dzieci szczepieniom ochronnym znacznie wzrosła z 80 do 126 rodziców, 101 dzieci nie posiada szczepień podstawowych.

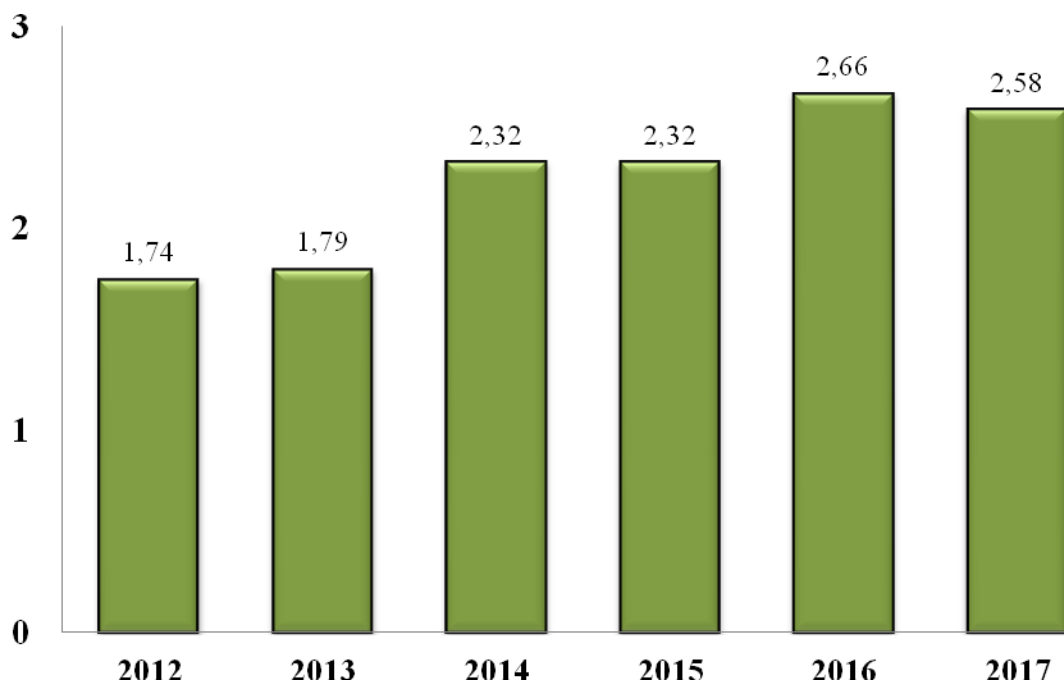
W 2017 roku Wojewoda Śląski, na wnioski PPIS w Jaworznie, wydał 4 postanowienia o nałożeniu grzywny, każda w wysokości 500 zł, na czworo rodziców uchylających się od obowiązku poddania swojego dziecka obowiązkowym szczepieniom ochronnym. PPIS w Jaworznie prowadził 4 postępowania dotyczące zgłoszonych przez osoby uchylające się od szczepień zarzutów w sprawie prowadzenia postępowania egzekucyjnego oraz przekazał do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego 3 zażalenia na wydane przez siebie postanowienia. Wszystkie zarzuty uznano za bezpodstawne, a wydane postanowienia, zarówno przez Wojewodę Śląskiego, jak i przez PPIS w Jaworznie, zostały utrzymane w mocy odpowiednio przez Ministra Zdrowia oraz Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

W wyniku prowadzonych rozmów z rodzicami oraz wysyłanych pism wzywających do poddania się szczepieniom ochronnym, 8 osób uchylających się rozpoczęło uzupełnianie szczepień swojego dziecka.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Epidemiologii
---------------------	---

Zalecane szczepienia ochronne – szczepienia przeciwko grypie

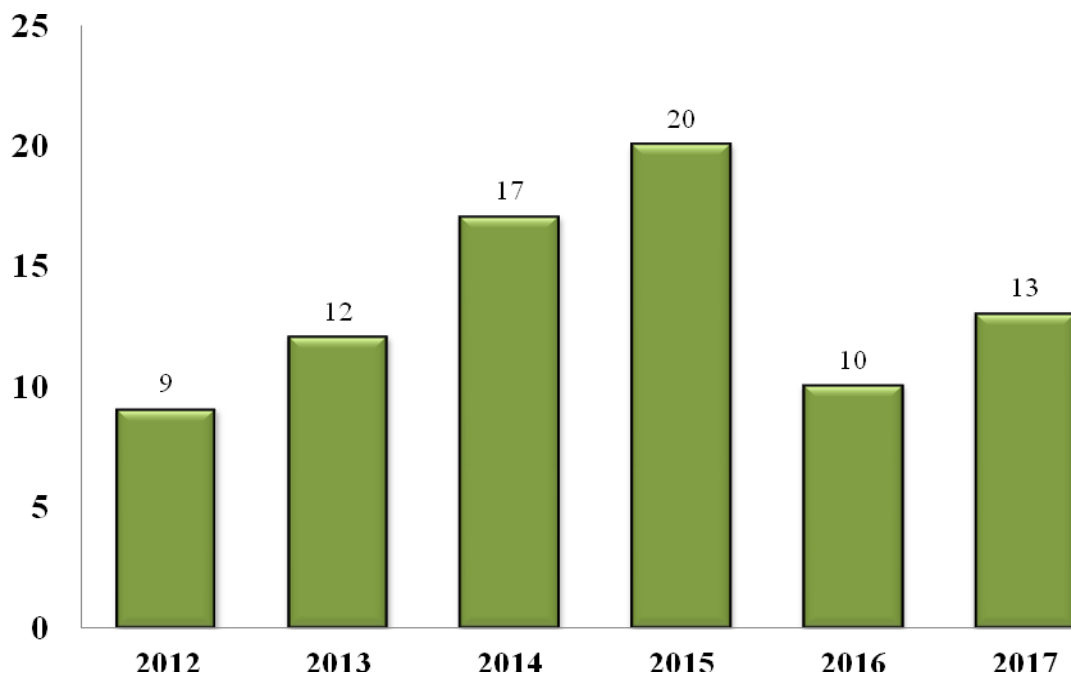

Wykres 21. Stan zaszczepienia przeciwko grypie w latach 2012 - 2017 w populacji miasta Jaworzna

Pomimo udowodnionej skuteczności i powszechnej dostępności szczepionek przeciwko grypie sezonowej, liczba zaszczepionych stanowi symboliczny procent ogółu ludności i nie ma wpływu na sytuację epidemiologiczną grypy. W 2017 roku większa liczba osób powyżej 65 roku życia skorzystała z finansowanego przez Urząd Miasta programu „Profilaktyka grypy w Jaworznie - szczepienia ochronne dla seniorów 65+”.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Epidemiologii
---------------------	---

2.2 Niepożądane odczyny poszczepienne

Wykres 22. Liczba niepożądanych odczynów poszczepiennych (NOP) w latach 2012 - 2017 w Jaworznie

Zarejestrowano 13 niepożądanych odczynów poszczepiennych (NOP), o 3 więcej niż w roku poprzednim. Statystycznie to ok. 0,13 % w stosunku do wszystkich dawek szczepionek podanych w 2017 roku w ramach obowiązkowych szczepień ochronnych u dzieci i młodzieży do 19 roku życia (nie wliczając preparatów szczepionkowych skojarzonych alternatywnie zakupionych przez rodziców dzieci podlegających szczepieniom obowiązkowym). Niepożądane odczyny poszczepienne wystąpiły u 8 chłopców i 5 dziewczynek. Wszystkie odczyny zostały zakwalifikowane jako łagodne i zakończyły się całkowitym powrotem do zdrowia. W 6 przypadkach były to reakcje miejscowe mające postać obrzęku i zaczerwienienia w miejscu wstrzyknięcia lub krosty ropnej (w przypadku szczepienia BCG). U 4 dzieci oprócz odczynu miejscowego pojawiła się gorączka ok. 38°C, natomiast w przypadku zaszczepienia preparatem DTP u 1 dziecka pojawił się incydent ciągłego płaczu trwającego ponad 3 godziny. Z powodu NOP 1 dziecko wymagało hospitalizacji z powodu wystąpienia wymiotów i luźnego stolca. Niepożądane odczyny poszczepienne zgłaszane były po różnych preparatach szczepionkowych, w tym między innymi 3 odczyny po zaszczepieniu preparatem Tetraxim (na 354 podane dawki tej szczepionki), 2 po szczepionce BCG (na 501 podanych dawek) i 2 po szczepionce DTP (na 867 podanych dawek).

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Epidemiologii
---------------------	---

3. Higiena lecznictwa

3.1. Podmioty lecznicze stacjonarne

3.1.1 SP ZOZ Szpital Wielospecjalistyczny

W ramach prowadzonego bieżącego nadzoru sanitarnego przeprowadzono 1 kontrolę kompleksową i 4 kontrole sanitarne. Jedną z kontroli przeprowadzono w związku ze zgłoszoną interwencją dotyczącą zakażenia gronkowcem (MSSA). Podczas kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości. Dokonano oceny stanu sanitarno-higienicznego, przeglądu opracowanych i wdrożonych procedur oraz protokołów kontroli wewnętrznej.

Podmiot realizuje program racjonalnej polityki antybiotykowej w zakresie profilaktyki okołoperacyjnej i terapii.

Wydano jedną decyzję dotyczącą złego stanu sanitarno - technicznego w Dziale Rehabilitacji oraz w Bloku Operacyjnym. Mandatów nie nałożono.

Prowadząc nadzór nad dezynfekcją i sterylizacją jako podstawowym elementem higieny szpitalnej nie stwierdzono uchybień. Dobór stosowanych preparatów dezynfekcyjnych oraz deklarowane parametry dezynfekcji w danych obszarach medycznych nie budziły zastrzeżeń. Do dezynfekcji stosowano preparaty zarejestrowane i dopuszczone do obrotu przez Urząd Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych oraz posiadające znak zgodności CE. Preparaty posiadały aktualne daty ważności, przechowywane były w oryginalnych opakowaniach w wydzielonych miejscach. Narzędzia z oddziałów dezynfekowane są w strefie brudnej Centralnej Sterylizatorni. Jakość procesów przebiegających w myjniach-dezynfektorach kontrolowana jest za pomocą testów biologicznych, chemicznych i fizycznych.

Sterylizacja przeprowadzana jest w Centralnej Sterylizatorni spełniającej wymogi sanitarno - techniczne, posiadającej certyfikat ISO. Narzędzia, materiały i sprzęt medyczny poddawano sterylizacji w torebkach, rękawach papierowo-foliowych lub podwójnej warstwie papieru krepowego. Opakowania oznaczano metkownicą podając datę sterylizacji oraz datę przydatności do użycia. Prowadzona była dokumentacja umożliwiająca powiązanie użytych narzędzi z konkretnym pacjentem.

Skuteczność sterylizacji weryfikowano w ramach kontroli wewnętrznej, każdorazowo przy pomocy testów chemicznych i 2 razy w tygodniu przy pomocy bioindykatorów. W ramach kontroli zewnętrznej 1 raz w miesiącu za pomocą testu Sporal A. Wyniki kontroli dokumentowano.

Zaopatrzenie w sprzęt jednorazowego użytku, odzież ochronną, środki ochrony osobistej i preparaty dezynfekcyjne - w wystarczającej ilości.

W szpitalu powołane są, zarządzeniem dyrektora, Komitet i Zespół Kontroli Zakażeń Szpitalnych. Monitorowanie zakażeń odbywa się w sposób czynny. Ogniska epidemiczne nie wystąpiły.

Ponadto w skład szpitala wchodzi 1 obiekt Poradnia przyszpitalna - składający się z 17 poradni.

Akcja kontroli Oddziału Ginekologiczno – Położniczego oraz Oddziału Noworodkowego

Zgodnie z planem zasadniczych przedsięwzięć przeprowadzono kontrolę w temacie: ocena bieżącego stanu higieniczno-sanitarnego Oddziałów Ginekologiczno – Położniczych oraz Oddziałów Noworodkowych. Podczas kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Epidemiologii
---------------------	---

3.1.2. Nefrolux

W podmiocie działa Oddział Dializoterapii wyposażony w 22 stanowiska dializacyjne oraz 15-łóżkowy Oddział Nefrologiczny z 2 łózkami intensywnego nadzoru. Przeprowadzono 2 kontrole sanitarne. Dokonano oceny stanu sanitarno - higienicznego, przeglądu opracowanych i wdrożonych procedur oraz protokołów kontroli wewnętrznej. Podmiot posiada program racjonalnej polityki antybiotykowej i receptariusz szpitalny. Decyzji administracyjnej nie wydano, mandatów nie nałożono.

Do dezynfekcji stosowano preparaty zarejestrowane i dopuszczone do obrotu przez Urząd Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych.

Preparaty posiadały aktualne daty ważności, przechowywane były w oryginalnych opakowaniach w wydzielonych miejscach. Narzędzia wielokrotnego użycia z Oddziału Nefrologii były dezynfekowane i poddawane sterylizacji w Centralnej Sterylizatorni Szpitala Wielospecjalistycznego w Jaworznie na podstawie zawartej umowy.

W podmiocie leczniczym powołane są Komitet i Zespół Kontroli Zakażeń Szpitalnych. Monitorowanie zakażeń odbywa się w sposób czynny. Ogniska epidemiczne nie wystąpiły.

3.2 Podmioty lecznicze ambulatoryjne

3.2.1. Podmioty lecznicze

Na terenie miasta w 2017 r. nadzorem epidemiologicznym objęto 21 podmiotów leczniczych ambulatoryjnych, przeprowadzając 40 kontroli sanitarnych. W wyniku stwierdzenia nie stosowania procedur mających na celu ograniczenie przeniesienia zakażenia oraz złego stanu technicznego wydano 5 decyzji merytorycznych. Mandatów nie nałożono.

Podmioty lecznicze posiadają opracowane i wdrożone plany higieny, w których zawarte są między innymi procedury higieny rąk, postępowania poekspozycyjnego, dekontaminacji narzędzi, sprzętu medycznego i powierzchni, postępowania z odpadami medycznymi oraz postępowania w przypadku skażenia materiałem biologicznym.

Dobór stosowanych preparatów dezynfekcyjnych jak i zakres ich działania nie budziły zastrzeżeń. Preparaty posiadały aktualne daty ważności, przechowywane były w oryginalnych opakowaniach w wydzielonych miejscach. Roztwory robocze sporządzane były zgodnie z zaleceniami producentów.

Sterylizacja przeprowadzana była w 15 sterylizatorach parowych. Skuteczność sterylizacji sprawdzana jest przez użytkowników urządzeń w ramach kontroli wewnętrznej, każdorazowo przy pomocy testów chemicznych. Dodatkowo część podmiotów leczniczych prowadzi kontrolę biologiczną. Wyniki kontroli są udokumentowane. 13 podmiotów wykonuje zabiegi przerwania ciągłości tkanki stosując wyłącznie sprzęt jednorazowy.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Seksja Epidemiologii
---------------------	---

3.2.2. Prywatne gabinety lekarskie i pielęgniarskie

Nadzór obejmował 134 praktyki lekarskie (najliczniej reprezentowane specjalności: 56 praktyk stomatologicznych, 10 praktyk ginekologicznych, 10 okulistycznych, 9 neurologicznych i 6 lekarzy chirurgów) i 2 praktyki pielęgniarskie. Przeprowadzono 97 kontroli sanitarnych. Wydano 1 opinię sanitarną dotyczącą spełnienia wymagań higieniczno – sanitarnych przez prywatny podmiot leczniczy. W wyniku stwierdzenia nie stosowania procedur mających na celu ograniczenie przeniesienia zakażenia wydano 1 decyzję nakazującą usunięcie uchybień. Mandatów nie nałożono.

Do dezynfekcji narzędzi, sprzętów i powierzchni stosowano preparaty dezynfekcyjne właściwie dobrane pod względem spektrum działania, posiadające aktualne daty ważności, przechowywane w oryginalnych opakowaniach w wydzielonych miejscach. Roztwory robocze sporządzane były zgodnie z zaleceniami producentów.

Sterylizacja przeprowadzana była w 42 sterylizatorach parowych zlokalizowanych w prywatnych gabinetach. 10 lekarzy zleca sterylizację jako usługę zewnętrzną, natomiast w 16 praktykach stosowany jest wyłącznie sprzęt jednorazowy. Użytkownicy przeprowadzają wewnętrzną kontrolę skuteczności sterylizacji, każdorazowo przy pomocy testów chemicznych. Wyniki kontroli są dokumentowane.

W placówkach opracowane są standardy higieny rąk, procedury postępowania z odpadami medycznymi, procedury dekontaminacji narzędzi, sprzętu medycznego i powierzchni, postępowania w przypadku skażenia materiałem biologicznym oraz postępowania poekspozycyjnego.

Na wyposażeniu gabinetów środki ochrony indywidualnej i odzież ochronna w wystarczającej ilości.

4. Zabiegi deratyzacyjne.

Podobnie jak w latach ubiegłych, zgodnie z Uchwałą Rady Miejskiej w sprawie Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie miasta Jaworzna, przeprowadzono dwie powszechne akcje deratyzacyjne: wiosenną i jesienną. W związku z powyższym wystosowano łącznie 39 pism do zarządców nieruchomości.

W ciągu roku zgłoszono 4 interwencje dotyczące obecności gryzoni w budynkach mieszkalnych i przestrzeni użyteczności publicznej. Dwie sprawy zostały załatwione przez nawiązanie kontaktu telefonicznego oraz pisemnego z administratorami budynków i działek. Wykonano skuteczne akcje deratyzacyjne. Przeprowadzono 1 kontrolę interwencyjną, która nie wykazała nieprawidłowości. W przypadku jednego ze zgłoszeń pracownicy PSSE wraz z funkcjonariuszami Straży Miejskiej udali się na wizję w miejsce zgłaszanej interwencji, jednakże skarga okazała się bezzasadna.

W związku z interwencjami przeprowadzono 1 kontrolę sanitarną, która nie wykazała nieprawidłowości.

Stan sanitarny zakładów świadczących usługi medyczne

1. SP ZOZ szpital Wielospecjalistyczny

Szpital publiczny pod nadzorem Sekcji Epidemiologii, która przeprowadziła 1 kontrolę kompleksową łącznie z kontrolą przychodni przyszpitalnej. Sekcja Higieny Komunalnej swoim nadzorem obejmuje zaplecze szpitalne. Przeprowadzono 1 kontrolę, wydano 1 decyzję administracyjną z dnia 14.07.2017r. z terminem realizacji 31.12.2017r. Decyzja dotyczyła odnowienia ścian i sufitu głównego wejścia do szpitala. Mandatów nie nałożono.

Odpady medyczne magazynowane są w wydzielonym pomieszczeniu schładzanym agregatem wyposażonym w termometr. Pomieszczenie to posiada niezależne wejście z drzwiami bez progu, jest zabezpieczone przed dostępem osób nieupoważnionych. Ściany i podłogi wykonane z materiałów gładkich, zmywalnych umożliwiających ich dezynfekcję. Wydzielone są boksy w zależności od rodzajów magazynowanych odpadów, zgodnie z zasadami sortowania w miejscach powstawania. Odpady przechowywane są w szczelnych, oznakowanych pojemnikach. Odbiór odpadów świadczy EKOMED A. Jędrzycka Dąbrowa Górnicza na podstawie umowy.

Odpady komunalne gromadzone są do pojemników zamykanych. Odbiór odpadów na podstawie złożonej deklaracji.

Zwłoki osób zmarłych w szpitalu transportowane są do prosektorium na podstawie karty skierowania zwłok oraz regulaminu w wózkach transportowych o zamkniętej przestrzeni ładunkowej. Transport zwłok z oddziałów szpitalnych do prosektorium odbywa się windą oznaczoną „trakt brudny”.

Prosektorium wchodzące w skład szpitala

Prosektorium dzierżawi firma Usługi Pogrzebowe „Misja” w Jaworznie, ul. Sławkowska 16a.

Przeprowadzono 2 kontrole, mandatów nie nałożono, decyzji administracyjnych nie wydano.

Nieprawidłowości stwierdzone podczas kontroli sanitarnej tj. zniszczone 2 wózki do przewozu zwłok, obudowa przy nawiewie wentylacji mechanicznej pod stołem sekcyjnym z ubytkami, zniszczona z ubytkami siatka w oknie pomieszczenia biura zostały wykonane przed wydaniem decyzji merytorycznej o czym strona poinformowała pismem i co zostało potwierdzone przez przedstawiciela PPIS. Umorzono wszczęte z urzędu postępowanie administracyjne w części dotyczącej wydania decyzji merytorycznej.

Ciała ze szpitala transportowane są do prosektorium na podstawie karty skierowania zwłok oraz regulaminu - na wózkach jezdnych w zamkniętej kapsule. Mycie i dezynfekcja środków transportu oraz kapsuły odbywa się w wydzielonym miejscu zaopatrzone w zawór ze złączką do węża oraz kratkę ściekową. Na stanie znajdują się 3 wózki jezdne do przewozu zwłok oraz 1 kapsuła.

Odpady medyczne gromadzone są prawidłowo. Przechowywane w magazynie odpadów szpitala. Odbiór do utylizacji świadczy „Ekomed” A. Jędrzycka Dąbrowa Górnicza na podstawie umowy. Odpady komunalne gromadzone są prawidłowo, odbierane na podstawie złożonej deklaracji. Stosowana jest odzież wyłącznie jednorazowego użytku. Środki higieny osobistej oraz indywidualnej w wystarczającej ilości. Zapas środków dezynfekcyjnych wystarczający. Ciała osób zmarłych przechowywane są w dwóch chłodniach, łącznie 6 miejsc.

Pralnie szpitalne wchodzące w skład szpitala - brak obiektów.

Szpital nie posiada własnej pralni, jedynie magazyn bielizny brudnej oraz magazyn bielizny czystej. Bielizna czysta składowana jest na regałach. Transport na oddziały odbywa się w wózkach o przestrzeni ładunkowej zamkniętej, osłoniętej pokrowcami. Transport bielizny brudnej z sal do miejsca przechowywania odbywa się w wózkach o przestrzeni ładunkowej zamkniętej. Transport bielizny brudnej z obiektu do pralni odbywa się samochodem

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Komunalnej i Środowiska
---------------------	---

przeznaczonym do tego celu przez podmiot świadczący usługi pralnicze. Wdrożony jest system radiowy identyfikacji bielizny (oznakowanie chipami). Pranie bielizny szpitalnej wykonywane jest przez Praxima KrakPol Sp. z o.o. w Alwerni.

2. Podmioty lecznicze ambulatoryjne niepubliczne:

Przychodnie, ośrodki, poradnie, ambulatoria

Na koniec 2017r. w ewidencji było 16 podmiotów leczniczych ambulatoryjnych. Przeprowadzono 24 kontrole, 3 obiekty nie zaplanowane do kontroli. Wydano 1 decyzję prolongującą z terminem realizacji do 31.08.2018r. Decyzja dotyczyła odnowienia ścian i sufitów w pomieszczeniach przychodni oraz wymiany zniszczonego wyposażenia (mebli) w poczekalni. Mandatów nie nałożono.

Wszystkie obiekty zaopatrzone są w wodę przeznaczoną do spożycia z wodociągu miejskiego. Nieczystości płynne odprowadzane są do kanalizacji miejskiej w 12 obiektach, a w 1 do zbiornika bezodpływowego.

Zaopatrzenie w sprzęt jednorazowego użytku oraz odzież ochronną i środki ochrony indywidualnej wystarczające. Stosowana jest bielizna wyłącznie jednorazowego użytku.

Pranie odzieży odbywa się w pralniach: F.U. Urbińscy s.c. Trzebinia, Zakład Czyszczenia Garderoby i Prania Bielizny „Bielux” w Piekarach Śląskich oraz F.H.U. Kontrast Tychy. Pralnie posiadają zezwolenia na pranie z placówek służby zdrowia. Transport bielizny do pralni oraz z pralni zapewniają w/w firmy.

Wszystkie podmioty lecznicze posiadają uzgodnienia prawne dotyczące odpadów medycznych oraz komunalnych. Odpady komunalne odbierane są na podstawie złożonych deklaracji.

Odpady medyczne gromadzone są w urządzeniach chłodniczych do czasu odbioru przez specjalistyczne firmy, posiadające wymagane zezwolenia. Odpady te odbierane są od wytwórców i utylizowane w Zakładzie Utylizacji Odpadów w Katowicach, ul. Hutnicza 8.

Podmioty udzielające świadczeń zdrowotnych posiadają opracowane szczegółowe procedury postępowania z odpadami medycznymi w zakresie selektywnego zbierania, transportu i wstępnego magazynowania odpadów medycznych oraz instrukcje selektywnego zbierania odpadów w miejscach ich powstawania.

Zakłady rehabilitacji leczniczej niepubliczne: 2 obiekty. W ciągu roku skontrolowano 2 obiekty. Przeprowadzono 2 kontrole. Decyzji administracyjnych nie wydano, mandatów nie nałożono. Woda z wodociągu miejskiego, odprowadzenie ścieków do kanalizacji miejskiej. Odpady komunalne odbierane na podstawie złożonych deklaracji. Odpady medyczne gromadzone są w urządzeniu chłodniczym do czasu odbioru przez AM-MED. M. Wojtysiak Sosnowiec ul. Narutowicza. Stosowana bielizna jednorazowego oraz wielokrotnego użytku. Zapewniona jest odzież ochronna i środki ochrony osobistej. Pranie brudnej bielizny i odzieży świadczy firma F.U. Urbińscy s.c. Trzebinia.

Inne obiekty niepubliczne: 6 obiektów (2 poradnie leczenia paliatywnego, 4 podmioty lecznicze stomatologiczne). Przeprowadzono 5 kontroli sanitarnych w 5 obiektach. Decyzji nie wydano, mandatów nie nałożono.

Woda bieżąca z wodociągu miejskiego, odprowadzenie nieczystości płynnych do kanalizacji miejskiej. Zaopatrzenie w sprzęt jednorazowego użytku i środki ochrony indywidualnej – wystarczające. Bielizna jednorazowego użytku. Pranie odzieży świadczą następujące firmy: F. U. Urbańscy z Trzebini, K.L.S. s.c. Bytom, ul. Olimpijska 27a/6.

Odpady pochodzenia medycznego odbierane są prawidłowo z urządzeń chłodniczych przez specjalistyczne firmy. Wszystkie obiekty złożyły deklaracje odnośnie gospodarowania odpadami komunalnymi. Zaopatrzenie w środki dezynfekcyjne i czystościowe w wystarczającej ilości.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Komunalnej i Środowiska
---------------------	---

Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze – 1 obiekt.

Przeprowadzono 2 kontrole sanitarne. Mandatów nie nałożono. Prolongowano 2 decyzje odnośnie odnowienia stolarki drzwiowej, odnowienia ścian na korytarzach oraz odnowienia ścian i sufitów w salach pobytu pacjentów, w łazienkach, szatniach salowych, salach rehabilitacyjnych, doprowadzenia do należytego stanu higieniczno-sanitarnego wykładzinę podłogową na korytarzach. Decyzje z terminami realizacji do 31.12.2018r.

Obiekt zaopatrzonej jest w wodę z wodociągu miejskiego. Nieczystości płynne odprowadzane są do zbiornika bezodpływowego. Nieczystości stałe typu bytowego gromadzone są do kontenera opróżnianego przez specjalistyczną firmę, posiadającą wymagane zezwolenie.

Zaopatrzenie w sprzęt jednorazowego użytku oraz odzież ochronną i środki ochrony indywidualnej wystarczające. Stosowana bielizna wielorazowa – w wystarczającej ilości.

Pranie brudnej bielizny wykonywane jest przez firmę Pralnia SILESIA Sp. z o.o. Katowice, Al. W. Korfańskiego 181b. Transport do pralni i z pralni zapewnia w workach foliowych w/w firma.

Odpady pochodzenia medycznego odbierane są z urzędnictwa chłodniczego na podstawie umowy. Zwłoki osób zmarłych w podmiocie leczniczym na podstawie opracowanej procedury po stwierdzeniu zgonu przez lekarza kierowane są do pomieszczenia pro-morte, z którego odbierane są przez firmę pogrzebową wskazaną wcześniej przez rodzinę osoby zmarłej.

Hospicja stacjonarne – 1 obiekt, nie zaplanowany do kontroli w roku sprawozdawczym.

Inne: 5 pracowni protetycznych oraz 2 obiekty pod nadzorem Epidemiologii tj. 1 pracownia rentgenowska, 1 gabinet hirudoterapii.

Skontrolowano 4 obiekty, 1 pracownia protetyczna nowopowstała, nie zaplanowana do kontroli w bieżącym roku. Decyzji nie wydano, mandatów nie nałożono. Woda bieżąca z wodociągu miejskiego, odprowadzenie nieczystości płynnych do kanalizacji miejskiej. Zaopatrzenie w sprzęt jednorazowego użytku i środki ochrony indywidualnej – wystarczające.

Wnioski:

W roku sprawozdawczym 2017 systematycznie poprawiał się stan techniczny placówek udzielających świadczenia zdrowotne, które dostosowywały swoje obiekty do wymagań rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012r. Obiekty zaopatrzone są w wystarczającą ilość środków czystościowych oraz dezynfekcyjnych. W placówkach opracowane są standardy higieny rąk, postępowania po ekspozycji na materiał potencjalnie skażony, instrukcje gospodarki odpadami medycznymi, procedury dezynfekcji narzędzi i sprzętu medycznego oraz sterylizacji materiału.

Opracowane i wdrożone są procedury bezpiecznego postępowania z ostrymi narzędziami, w tym również będącymi odpadami medycznymi.

We wszystkich obiektach przestrzegany jest zakaz palenia wyrobów tytoniowych i e-papierosów.

Wydano 4 opinie o spełnieniu warunków określonych rozporządzeniem MZ z dnia 26 czerwca 2012r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą.

Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej

1. Ustępy publiczne i ogólnodostępne - 11 obiektów, przeprowadzono 8 kontroli, 1 obiekt nieczynny, 2 obiekty nie zaplanowane do kontroli w br. sprawozdawczym.

Decyzji administracyjnych nie wydano, mandatów nie nałożono.

Obiekty zaopatrzone w wodę z wodociągu miejskiego, nieczystości płynne odprowadzane są do sieci kanalizacyjnej oraz w 1 obiekcie do szamba wybieralnego. Odpady komunalne gromadzone są w pojemnikach i usuwane przez firmę specjalistyczną na podstawie złożonych deklaracji do MZNK w Jaworznie. Obiekty dostosowane są dla osób niepełnosprawnych. Zapewnione są środki czystościowe, higieny (mydło w płynie, ręczniki jednorazowe i papier toaletowy) i dezynfekcyjne w ilościach wystarczających.

2. Pływalnie kryte – 3 obiekty (kryta pływalnia oraz 2 baseny rehabilitacyjne wchodzące w skład innych obiektów, a w których kontrolowano jakość wody).

Decyzji administracyjnych w br. sprawozdawczym nie wydano i mandatów nie nałożono.

Przeprowadzono 2 kontrole - w krytej pływalni i w basenie rehabilitacyjnym, ponieważ drugi basen rehabilitacyjny w ciągu roku był nieczynny.

Kryta pływalnia zlokalizowana jest w budynku wolnostojącym i składa się z części suchej i mokrej. Źródłem zaopatrzenia w wodę jest wodociąg sieciowy. Nieczystości płynne odprowadzane są do sieci kanalizacyjnej miejskiej. Odpady stałe gromadzone są prawidłowo. Obiekt dostosowany jest dla osób niepełnosprawnych.

Prowadzony jest proces uzdatniania i dezynfekcji wody metodami: koagulacji, filtracji, korekty pH, dezynfekcji oraz uzupełnienia tego procesu metodą rozcieńczania. Do dezynfekcji wody stosowany jest podchloryn sodu, do koagulacji – Superkalgu Standard, natomiast do korekty pH – phMinus 50%, które dozowane są automatycznie.

Ściany i dno: basenu, brodzika oraz atrakcji wodnych czyszczone są za pomocą odkurzacza typ Dolphin 2 x 2 Pro Gym, natomiast otoczenie niecek odkurzaczem typu Kärcher.

Węzły sanitarno- higieniczne wyposażone są w: dozowniki z mydłem w płynie, pojemniki na odpady i papier toaletowy oraz suszarki do rąk. W obiekcie wydzielono dwa pomieszczenia porządkowe: w części damskiej i męskiej, w których zainstalowane są zlewy do celów porządkowych. Do dezynfekcji stosowany jest Domestos i Voigt-VC, oprócz tego stosowane są środki myjące i odtłuszczające.

Punkt medyczny wyposażony jest w jednorazowe prześcieradła i rękawiczki, jałowe kompresy, opaski, plastry z opatrunkiem, octenisept - w ilościach prawidłowych.

W obiekcie obowiązuje zakaz palenia tytoniu i e - papierosów- informacja umieszczona jest w widocznym miejscu.

3. Inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej - 4 obiekty, przeprowadzono 4 kontrole.

Decyzji administracyjnych w tej grupie obiektów nie wydano i mandatów nie nałożono.

Obiekty te to dzienne domy z wyżywieniem dla rencistów i emerytów oraz dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Zaopatrzone są w wodę przeznaczoną do spożycia – podstawowym źródłem jest wodociąg miejski. Punkty poboru wody zaopatrzone są w bieżącą ciepłą i zimną wodę. Nieczystości płynne odprowadzane są do kanalizacji miejskiej.

Odpady stałe gromadzone są prawidłowo i usuwane są przez firmę specjalistyczną na podstawie złożonej deklaracji do MZNK w Jaworznie.

Domy pobytu dziennego posiadają umowy na pranie bielizny z F. U. Urbińscy s. c. Trzebinia. Dezynfekcję koców, materacy, łóżek i poduszek przeprowadziła firma Z.P.U.H. „BEST - PEST” M. J. Świątosławscy z Jaworzna. Zapas środków higieny, czystościowych i dezynfekcyjnych wystarczający.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Komunalnej i Środowiska
---------------------	---

W obiektach obowiązują zakazy palenia tytoniu i e - papierosów. Zapewnione są apteczki pierwszej pomocy medycznej.

4. Noclegownie i domy dla bezdomnych - 1 obiekt, przeprowadzono 2 kontrole. Mandatów karnych nie nałożono. Wydano 1 decyzję administracyjną z dnia 15.11.2017r., która dotyczyła: wyposażenia pomieszczeń sanitarnych w odpowiednią ilość umywalek, natrysków i pisuarów, wyposażenia miejsc do spania w prawidłowe komplety pościeli oraz dostosowania pomieszczenia przeznaczonego na pralnię do obowiązujących wymogów z terminem realizacji do 31.12.2018r.

Do Noclegowni dla bezdomnych osób przyjmowane są osoby bezdomne z terenu Jaworzna. Osoby otrzymują środki higieniczne w postaci mydła i papieru toaletowego - prowadzony jest rejestr wydawanych ww. środków. Zapewnione są według potrzeby ręczniki jednorazowe i wielorazowego użytku, szampon do włosów oraz proszek do prania odzieży.

Obiekt podłączony jest do miejskiej sieci kanalizacyjnej, nieczystości stałe gromadzone są prawidłowo i odbierane są przez firmę posiadającą zezwolenie na prowadzenie takiej działalności gospodarczej.

Zapasy czystej bielizny pościelowej i ręczników przechowywany jest w wydzielonym pomieszczeniu. Wymiana bielizny pościelowej odbywa się 2 razy w miesiącu lub w razie zaistnienia takiej potrzeby oraz po każdej osobie, która opuściła placówkę. Czysta bielizna po pobraniu z magazynu wydawana jest przez opiekuna podopiecznym, natomiast brudna bielizna na terenie obiektu gromadzona jest w koszach wyłożonych wkładami foliowymi. Pranie i transport do pralni świadczy podmiot zewnętrzny: Firma Usługowa Urbińscy s. c. na podstawie zawartej umowy. Bielizna z pralni i do pralni przewożona jest pojazdem ww. firmy w workach foliowych. W obiekcie stosowane są następujące środki dezynfekcyjne: Incidin Liqid Spray do łóżek i materacy, Domestos do podłóg i sanitariatów.

Ww. środki posiadają aktualne daty ważności i opracowany jest program dezynfekcji. Zapasy środków czystościowych, dezynfekcyjnych i higieny są prawidłowe.

Obiekt posiada opracowane procedury dotyczące postępowania w przypadku stwierdzenia u osoby bezdomnej zakażenia pasożytniczego (świerzbowca lub wszawicy). Na zapasie są następujące środki: Delacet, Novoscabin i Nitolic, które mają na celu wyeliminowanie ww. zakażeń, natomiast dezynsekcję pomieszczeń przeprowadziła specjalistyczna firma.

5. Hotele

W ewidencji obiektów w tej grupie są 4 hotele z nadaną kategoryzacją i 8 innych obiektów, w których świadczone są usługi hotelarskie, przeprowadzono łącznie 17 kontroli. Decyzji administracyjnych nakazujących usunięcie uchybień nie wydano, mandatów nie nałożono. Hotele zaopatrywane są w wodę przeznaczoną do spożycia – podstawowym źródłem jest wodociąg miejski. W jednym budynku odprowadzenie nieczystości płynnych odbywa się do kanalizacji miejskiej, a w pozostałych do zbiornika bezodpływowego.

Odpady komunalne gromadzone są prawidłowo w pojemnikach i kontenerach. Odbiór ww. odpadów świadczy specjalistyczna firma na podstawie złożonych deklaracji do MZNK w Jaworznie. Brudna bielizna pościelowa transportowana jest do pralni przez podmioty, które wykonują usługi pralnicze i posiadają odpowiednie zezwolenia. Obiekty posiadają wydzielone magazyny bielizny czystej i brudnej – urządzone prawidłowo.

Sanitariaty ogólnodostępne są oddzielne dla mężczyzn i kobiet oraz dla osób niepełnosprawnych. Wyposażone są w umywalki z bieżącą ciepłą i zimną wodą. Zapewnione są środki higieny (mydło, ręczniki jednorazowego użytku, papier toaletowy) i suszarki do rąk.

6. Inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie – 5 obiektów bez nadanej kategoryzacji i 3 obiekty wczasowo - turystyczne (sezonowe).

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Komunalnej i Środowiska
---------------------	---

Obiekty podłączone są do wodociągu miejskiego. Odprowadzenie ścieków w 4 obiektach do kanalizacji miejskiej, a w 4 do zbiorników bezodpływowych. Odpady stałe gromadzone są prawidłowo i odbierane przez specjalistyczną firmę na podstawie złożonej deklaracji. Magazyny bielizny czystej i brudnej urządzone są prawidłowo. Bielizna brudna prana jest w pralniach z poza terenu Jaworzna np.: Dąbrowa Górnicza PPHU „EDBO-2”, Trzebinia F.U. Urbińscy s.c., itp. Ww. grupie obiektów dezynfekcję koców, materacy, poduszek i kołder przeprowadza specjalistyczna firma „BEST - PEST” z Jaworzna. Zapas środków czystościowych i dezynfekcyjnych był prawidłowy.

7. Zakłady fryzjerskie, Zakłady kosmetyczne, Zakłady tatuażu, Zakłady odnowy biologicznej oraz Zakłady , w których są świadczone łącznie więcej niż jedna z ww. usług - 132 obiekty, w trakcie roku sprawozdawczego liczba obiektów była zmienna, przeprowadzono 193 kontrole w 112 obiektach.

Decyzji administracyjnych nakazujących usunięcie uchybień nie wydano, mandatów nie nałożono. Wszystkie obiekty zaopatrzone są w wodę przeznaczoną do spożycia z wodociągu miejskiego. Nieczystości płynne odprowadzane są w 3 obiektach do zbiorników bezodpływowych, natomiast w pozostałych do kanalizacji miejskiej.

Odpady stałe gromadzone i usuwane są prawidłowo. Wszystkie zakłady zaopatrzone są w środki higieny typu: mydło w płynie, ręczniki jednorazowe i papier toaletowy oraz środki dezynfekcyjne, które posiadały aktualne daty ważności. Stosowana była bielizna jednorazowa typu: prześcieradła, peleryny i ręczniki lub bawełniana – prana poza zakładami.

Natomiast w obiektach, w których wytwarzane są odpady mające kontakt z materiałem biologicznym klienta, gromadzone są prawidłowo. Do czasu odbioru przechowywane są w urządzeniach chłodniczych zaopatrzonych w termometry. Odbiór ich do utylizacji świadczy firma EKO SPAL z Jaworzna lub inne firmy z poza terenu miasta na podstawie zawartych umów.

Narzędzia wielokrotnego użytku lub ich części, których stosowanie powodowało lub mogło spowodować naruszenie ciągłości tkanek, po każdym użyciu poddawane były dezynfekcji, myciu i sterylizacji na miejscu lub w SP ZOZ Szpitalu Wielospecjalistycznym w Jaworznie.

W obiektach obowiązuje zakaz palenia tytoniu i e – papierosów.

8. Tereny rekreacyjne – 9 obiektów w tym: 4 parki, 3 tereny rekreacyjne oraz 2 place zabaw. Przeprowadzono 9 kontroli w 6 obiektach. Decyzji administracyjnych nie wydano i mandatów nie nałożono. Skontrolowane obiekty wyposażone były min.: w kontener sanitarny, przenośne toalety typu TOI - TOI, stanowiska kontenerowe na odpady komunalne i miejsca do grillowania. Kontener sanitarny podzielony jest na część damską, męską i przystosowaną dla osób niepełnosprawnych, do dezynfekcji stosowano roztwór Domestosu.

Natomiast za wywóz i serwis toalet typu TOI-TOI odpowiedzialna była firma WC SERWIS, z Zabrze na podstawie zawartej umowy. Dodatkowo ww. usługa wykonywana była na każde zgłoszenie telefoniczne.

Na terenie parków znajduje się następująca infrastruktura: kosze na odpady, ławki, place zabaw dla dzieci, na których obowiązuje zakaz wprowadzania zwierząt.

Odpady komunalne gromadzone były w pojemnikach wyłożonych wkładami foliowymi - rozstawionych w odpowiedniej ilości, wywóz świadczyła specjalistyczna firma na podstawie złożonej deklaracji do MZNK w Jaworznie. Wyznaczony punkt czerpania wody do spożycia przez ludzi był sprawny technicznie.

9. Cmentarze – 10 obiektów, przeprowadzono 10 kontroli.

Mandatów karnych nie nałożono, decyzji administracyjnych nakazujących usunięcie uchybień nie wydano. Odpady komunalne gromadzone i usuwane były w sposób prawidłowy. Zaplecza

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Komunalnej i Środowiska
---------------------	---

sanitarne wyposażone były w środki dezynfekcyjne, czystościowe i higieny w ilościach prawidłowych. Woda bieżąca z wodociągu miejskiego. Nieczystości płynne odprowadzane są do kanalizacji miejskiej oraz zbiorników bezodpływowych.

10. Domy przedpogrzebowe - 2 obiekty, przeprowadzono 1 kontrolę. Mandatów karnych nie nałożono, decyzji administracyjnych nie wydano.

Zakres działalności obejmuje: transport zwłok i szczątków ludzkich, przechowywanie zwłok (chłodnia ze stanowiskiem do przygotowywania zwłok do pochówku), wystawianie zwłok w kaplicy, sprzedaż trumien i obsługę pogrzebów. Gospodarka odpadami prowadzona jest w sposób prawidłowy, odpady odbierane są przez firmy posiadające stosowne zezwolenie na prowadzenie tego typu działalności. Stwierdzono wystarczającą ilość na zapasie środków czystościowych oraz dezynfekcyjnych. Stosowane środki dezynfekcyjne posiadają szerokie spektrum biobójcze. Opracowane są stosowne procedury dotyczące mycia i dezynfekcji pomieszczeń, wyposażenia i środków transportu.

11. Apteki – 38 obiektów, przeprowadzono 21 kontroli. Mandatów karnych nie nałożono, decyzji administracyjnych nie wydano.

Obiekty urządzone i wyposażone w sposób nowoczesny, posiadają podjazdy dla osób niepełnosprawnych. Prawidłowo prowadzona jest gospodarka odpadami, zapasy środków: dezynfekcyjnych czystościowych i higieny są wystarczające.

12. Obiekty sportowe - 7 obiektów, przeprowadzono 1 kontrolę, mandatów karnych nie nałożono, decyzji administracyjnych nie wydano.

Woda z wodociągu miejskiego ciepła i zimna, odprowadzenie ścieków do kanalizacji miejskiej. Odpady stałe gromadzone i usuwane są prawidłowo. Zapas środków czystościowych i dezynfekcyjnych - prawidłowy.

13. Obiekty kulturalno-widowiskowo-rozrywkowe -7 obiektów, przeprowadzono 6 kontroli, mandatów karnych nie nałożono, decyzji administracyjnych nie wydano.

Obiekty przystosowane są dla osób niepełnosprawnych, zaopatrzone są w wodę bieżącą z sieci miejskiej, odprowadzenie nieczystości płynnych do kanalizacji. Gospodarka odpadami prowadzona jest prawidłowo. Zapewnione są środki czystościowe, dezynfekcyjne i higieniczne w ilościach prawidłowych oraz apteczki pierwszej pomocy medycznej. Obowiązuje w nich zakaz palenia tytoniu i e - papierosów.

14. Stacje paliw - 13 obiektów w tym 2 są nowo powstałe, przeprowadzono 10 kontroli, mandatów karnych nie nałożono, decyzji administracyjnych nie wydano.

Obiekty wyposażone są w środki higieny typu: mydło w płynie, ręczniki jednorazowe, suszarki do rąk oraz środki dezynfekcyjne w ilości wystarczającej. Odpady stałe gromadzone i odbierane są prawidłowo. Podłączone są do sieci miejskiej wodno – kanalizacyjnej w 6 obiektach, natomiast w 4 do zbiornika bezodpływowego.

15. Stan sanitarny środków transportu:

Środki transportu publicznego

W roku 2017 przeprowadzono 2 kontrole sanitarne, podczas których sprawdzono 18 autobusów komunikacji miejskiej należących do PKM Sp. z o. o. w Jaworznie oraz 3 autobusy prywatnego przewoźnika.

Przedsiębiorstwo na stanie posiada 60 pojazdów (58 spalinowych i 2 elektryczne). Autobusy obsługują teren miasta Jaworzna, Chrzanowa, Mysłowic, Sosnowca, Katowic. Sprzątanie oraz mycie autobusów odbywa się przez firmę zewnętrzną. Autobusy myte są w myjni usytuowanej na terenie przedsiębiorstwa. Opracowana jest procedura reagowania w przypadku

zanieczyszczenia pojazdu. Stan techniczny środków transportu dobry. Wszystkie środki transportu wyposażone są w oznaczenia słowne i graficzne informujące o zakazie palenia wyrobów tytoniowych i e-papierosów.

Środki transportu należące do prywatnego przewoźnika utrzymane w bieżącej czystości. Garażowanie oraz mycie pojazdów odbywa się na terenie usług transportowych na podstawie umowy.

Środki transportu do przewozu chorych

W roku 2017 przeprowadzono 1 kontrolę podczas której sprawdzono 1 samochód do przewozu chorych. Środek transportu opisany zgodnie z przeznaczeniem. Wnętrze środka transportu i wyposażenie w części przeznaczonej na umieszczanie chorych wykonane z materiałów łatwo zmywalnych i odpornych na działanie środków dezynfekcyjnych. Stosowana jest wyłącznie bielizna jednorazowego użycia.

Opracowane są procedury dotyczące mycia i dezynfekcji środków transportu. Prowadzone są zapisy z przeprowadzanych zabiegów. Odpady medyczne gromadzone są prawidłowo. Odbiór świadczy „Ekomed” A. Jędryczka w Dąbrowie Górniczej na podstawie stosownej umowy.

Środki transportu do przewozu zwłok

Na terenie miasta Jaworzna znajdują się 4 firmy posiadające samochody do przewozu zwłok. W czasie 4 kontroli zakładów pogrzebowych sprawdzono 7 samochodów. Decyzji administracyjnych nakazujących usunięcie uchybień nie wydano, mandatów karnych nie nałożono. Samochody są trwale oznakowane w sposób wskazujący na ich przeznaczenie. Kabiny kierowców i przestrzeń ładunkowe oddzielone są od siebie. Posiadają zabezpieczenia przed przesuwaniem się trumny lub pojemnika na zwłoki albo szczątki ludzkie podczas przewozu. Pojazdy wewnątrz wyłożone materiałem łatwo zmywalnym, umożliwiającym mycie i dezynfekcję. Do dezynfekcji stosuje się preparaty o działaniu bakteriobójczym, grzybobójczym i wirusobójczym. Garażowanie pojazdów pod zabudowaną wiatą oraz w garażu zaopatrzonym w bieżącą wodę. Środki dezynfekcyjne w wystarczającej ilości. Opracowane są instrukcje dotyczące mycia i dezynfekcji samochodów. Zapisy z przeprowadzonych zabiegów są prowadzone na bieżąco.

Inne środki transportu

Działalność w zakresie transportu odpadów medycznych bez ich magazynowania. 1 środek transportu. Wnętrze w części przeznaczonej na umieszczenie odpadów wykonane z materiałów łatwo zmywalnych, odpornych na działanie środków dezynfekcyjnych. Kabina kierowcy odizolowana od części ładunkowej. Środek transportu myty i dezynfekowany po każdym transporcie na terenie Zakładu Utylizacji Odpadów w Katowicach na podstawie umowy. Zapisy z przeprowadzonych zabiegów odnotowane są w rejestrze. Odpady transportowane są w szczelnych pojemnikach. Podmiot posiada decyzję Prezydenta Miasta Jaworzna zezwalającą na transport odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne – okres obowiązywania 2022r.

16. Interwencje wpływające do PPIS w Jaworznie

W 2017r. wpłynęło 5 interwencji. Zgłoszone interwencje dotyczyły:

Interwencje dotyczące uciążliwości powodowanych przez hałas i zapylenie - 2 interwencje.

Interwencje dotyczyły uciążliwości powodowanych przez hałas i emisję pyłów podczas prowadzenia działalności przez warsztaty mechaniczne usytuowane na posesjach sąsiadujących z posesjami osób składających interwencję.

Interwencje przekazano do Urzędu Miasta w Jaworznie - Wydział Ochrony Środowiska.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Komunalnej i Środowiska
---------------------	---

Interwencje dotyczące niewłaściwego stanu sanitarnego pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi – 1 interwencja.

Interwencja dotyczyła zgłoszenia niewłaściwego stanu pomieszczeń mieszkalnych po pożarze w jednym z pokoi mieszkania. Przeprowadzona kontrola nie potwierdziła zarzutów. W lokalu administrator przeprowadził stosowne czynności. Stan pomieszczeń dobry.

Inne:

Interwencja dotycząca składowania na terenie posesji i w mieszkaniu nadmiernych ilości przedmiotów nie będących odpadami m.in. drewno na opał, materiały metalowe przeznaczone na złom, meble, książki. Przeprowadzona kontrola nie potwierdziła zagrożenia epidemiologicznego na terenie posesji. Odrębne postępowanie w sprawie stanu budynku wewnątrz prowadzi Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego w Jaworznie.

Interwencja dotycząca możliwości zabezpieczenia próbek gleby i wody powierzchniowej w związku z prawdopodobnym skażeniem terenu, zgłoszona przez Komendę Miejską Policji w Jaworznie. Przekazano do Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Katowicach.

W ramach nadzoru i zgłoszeń potrzeb z terenu pracownicy sekcji HK brali udział w kontrolach nowouruchomionych obiektów higieny komunalnej prowadzonych przez Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny.

W związku z realizacją Kampanii HCV „Jestem świadom” podczas kontroli zakładów fryzjerskich, kosmetycznych, świadczących więcej niż jedną usługę oraz tatuażu - wydano ogółem 345 ulotek oraz 115 planów higieny dedykowanych tymże zakładom, które przekazała Sekcja Epidemiologii PSSE w Jaworznie.

Wnioski oraz inne informacje obrazujące stan sanitarny obszaru nadzorowanego przez PPIS w Jaworznie.

Wydano 5 opinii sanitarnych przed organizowaniem imprez masowych na podstawie obowiązku wynikającego z treści art. 25 ust. 1 pkt. 2 ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych z dnia 20 marca 2009 r.

W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego wydano 8 decyzji zezwalających na przeprowadzenie ekshumacji.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Komunalnej i Środowiska
---------------------	---

Ocena jakości sanitarnej wody na nadzorowanym terenie

Nadzór sanitarny nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi był sprawowany w 2017 r. przez PPIS w Jaworznie, podobnie jak w latach wcześniejszych, na podstawie ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2017 r., poz. 1261 z późn. zm.) oraz art. 12 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2017, poz. 328 z późn. zm.). Podstawą nadzoru nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi była ocena zgodności z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015 r., poz. 1989).

Ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w 2017 r. każdorazowo oparta była na wynikach badań laboratoryjnych i uwzględniała szacowanie ryzyka bezpieczeństwa zdrowotnego.

Konsumenci z terenu miasta Jaworzna w 2017 roku byli zaopatrywani w wodę do spożycia przez lokalnego jej producenta i dystrybutora tj. Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Jaworznie Sp. z o.o. (obecnie Wodociągi Jaworzno Sp. z o.o.) z siedzibą przy ul. Św. Wojciecha 34. W ubiegłym roku produkcja wody do spożycia w przeważającej mierze została pokryta przy pomocy ujęć własnych, w ilości 5602081 m³/rok (tj. ok. 97 % rocznej produkcji ogółem). Dodatkowo część wody MPWiK w Jaworznie zakupiło ze źródeł zewnętrznych (niżej wymienione) - w ilości 191922 m³/rok, co stanowi ok. 3 % rocznej produkcji ogółem. Liczba mieszkańców Jaworzna zaopatrywanych w wodę w 2017 r. wyniosła ok. 92 tys. osób. Natomiast łączna długość sieci wodociągowej wynosi 628,14 km.

Woda przeznaczona do spożycia pochodzi z pięciu ujęć podziemnych: „Galmany”, „Dobra”, „Jarosław Dąbrowski”, „Bielany” (działające wyłącznie okresowo) oraz jednego ujęcia powierzchniowego – „Piaskownia”.

Woda do spożycia rozprowadzana przez wodociągową sieć rozdzielczą produkowana jest przez 5 miejskich stacji uzdatniania wody (wg ewidencji z 31.12.2017 r.), o różnej wydajności:

- **SUW „Dobra”**: produkcja wody ok. 960,57 m³/dobę, liczba ludności zaopatrywanej przez wodociąg ok. 6882 osoby, stosowane środki i metody uzdatniania - chemiczna dezynfekcja końcowa podchlorynem sodu.
- **SUW „Galmany”**: produkcja wody ok. 5188,57 m³/dobę, liczba ludności zaopatrywanej przez wodociąg ok. 17769 osób, stosowane środki i metody uzdatniania - chemiczna dezynfekcja końcowa podchlorynem sodu.
- **SUW „Jarosław Dąbrowski”**: produkcja wody ok. 869,18 m³/dobę, liczba ludności zaopatrywanej przez wodociąg ok. 9555 osób, stosowane środki i metody uzdatniania - odżelazianie, ozonowanie, chemiczna dezynfekcja końcowa podchlorynem sodu.
- **SUW „Bielany”**: produkcja wody ok. 113,30 m³/dobę, liczba ludności zaopatrywanej przez wodociąg ok. 2545 osób, stosowane środki i metody uzdatniania - chemiczna dezynfekcja końcowa podchlorynem sodu.
- **SUW „Piaskownia MPWiK”**: produkcja wody ok. 8216,5 m³/dobę, liczba ludności zaopatrywanej przez wodociąg ok. 26563 osoby, stosowane środki do uzdatniania: koagulanty glinowe, ozon, podchloryn sodu, chlorek sodu, węgiel aktywny oraz metody uzdatniania: flokulacja, koagulacja, filtracja, dezynfekcja, sedymentacja, chemiczna dezynfekcja końcowa podchlorynem sodu.

W tym miejscu należy zaznaczyć, że funkcjonuje dodatkowo tzw. **Układ Zbiorników „Warpie”**, gdzie następuje głównie mieszanie wody pochodzącej z ujęcia głębinowego „Galmany” i ujęcia powierzchniowego „Piaskownia” w stosunku 40:60. Tutaj również ma

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Komunalnej i Środowiska
---------------------	---

miejsce mieszanie wody ze Zbiorników Warpie i wody od zewnętrznego dostawcy GPW Katowice - Maczki. W sumie woda mieszana ze Zbiorników „Warpie” trafia do ok. 62008 mieszkańców.

W 2017 r. podobnie jak we wcześniejszych latach MPWiK w Jaworznie nie było w stanie pokryć w 100% zapotrzebowania mieszkańców na wodę przeznaczoną do spożycia. W związku z czym część wody przeznaczonej do spożycia dla ludności miasta Jaworzna pochodzi spoza terenu i jest produkowana przez:

- Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o., 41 – 404 Mysłowice, ul. Fabryczna 10 – zaopatruje ok. 155 mieszkańców Osiedla Wysoki Brzeg w Jaworznie, ilość zakupywanej wody to ok. 49638 m³, co stanowi ok. 0,9 % rocznej produkcji wody ogółem,
- Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów S. A., 40 – 026 Katowice, ul. Wojewódzka 19 (Wydział Badania Wody Laboratorium Maczki ul. Wodociągi 4, 41-217 Sosnowiec) - zaopatruje ok. 29123 mieszkańców Jaworzna, ilość zakupywanej wody to ok. 135040 m³ rocznie, co stanowi ok. 2,3 % rocznej produkcji wody ogółem,
- Rejonowe Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o., 32 – 500 Chrzanów, ul. Jagiellońska 8 – zaopatruje ok. 70 mieszkańców Jaworzna, ilość zakupywanej wody to ok. 6867 m³ rocznie, stanowi ok. 0,1 % rocznej produkcji wody ogółem.

W okresie od października do grudnia 2017 r. MPWiK w Jaworznie zakupiło ok. 377 m³ wody od Sosnowieckich Wodociągów S.A. w celu zaopatrzenia w wodę ok. 40 osób zamieszkałych przy ul. Mostowej.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaworznie w 2017 r. sprawował bieżący nadzór sanitarny nad jakością wody w oparciu o rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015 r., poz.1989.).W ramach monitoringu jakości wody:

- pobierano i zlecano wykonanie urzędowych badań próbek wody zgodnie z przyjętym harmonogramem,
- pobierano i zlecano wykonanie urzędowych badań próbek wody w ramach rekontroli, w przypadku stwierdzenia niezgodności z normatywem, po przeprowadzeniu przez przedsiębiorstwo wodociągowe działań naprawczych,
- prowadzono i uaktualniano wykazy: przedsiębiorstw wodociągowo - kanalizacyjnych, miejsc pobierania próbek wody objętych monitoringiem jakości wody,
- uzgodniono przedłożony przez MPWiK w Jaworznie harmonogram pobierania próbek wody do badań laboratoryjnych, systematycznie egzekwowano jego wykonanie,
- pozyskiwano od przedsiębiorstw wodociągowo - kanalizacyjnych wyniki badań jakości wody prowadzonych w ramach kontroli wewnętrznej,
- gromadzono, analizowano i oceniano dane uzyskiwane w wyniku prowadzonego monitoringu jakości wody (baza danych), zarówno dane pochodzące z kontroli urzędowej, jak i dane pochodzące z kontroli wewnętrznej, łącznie w 2017 r. przeanalizowano 1067 wyników badań laboratoryjnych próbek wody przeprowadzonych w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez przedsiębiorstwo wodociągowe w Jaworznie,
- systematycznie przekazywano dane pochodzące z monitoringu jakości wody (baza danych „Excel-Woda”) do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego,
- informowano systematycznie Prezydenta Miasta Jaworzna o jakości wody przeznaczonej do spożycia na nadzorowanym terenie, współpracowano z Wydziałem Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta w Jaworznie,
- dokonano zatwierdzenia systemu jakości badań wody w zakresie 27 metodyk badawczych wykonywanych przez Dział Analiz Laboratoryjnych MPWiK Sp. z o.o. w Jaworznie, ul. Dąb 105, w oparciu o § 7.1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Komunalnej i Środowiska
---------------------	---

jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015 r., poz.1989); w tym zakresie wydano 1 decyzję merytoryczną i 1 decyzję płatniczą,

- wydano 5 decyzji płatniczych na MPWiK Sp. z o.o. w Jaworznie, ul. Św. Wojciecha 34, w związku z przekroczeniami parametrów fizykochemicznych w wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi.
- dokonano analizy przedstawionych przez MPWiK Sp. z o.o. wyników badań realizowanych w ramach wstępnego monitoringu substancji promieniotwórczych w wodzie uzdatnionej.

W 2017 r. skontrolowano wszystkie nadzorowane stacje uzdatniania wody zarządzane przez MPWiK Sp. z o. o. w Jaworznie. Łącznie przeprowadzono 5 kontrole sanitarnych stacji uzdatniania wody dokonując oceny ich stanu sanitarno - technicznego oraz stosowanych technologii uzdatniania. Stan sanitarno - techniczny 4 stacji spośród nich (SUW „Galmany”, SUW „Dobra”, SUW „Jarosław Dąbrowski”, SUW „Bielany”) oceniono jako dobry. Natomiast stan SUW „Piaskowania” oceniono jako bardzo dobry.

Badania jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w ramach bieżącego nadzoru prowadzono według harmonogramu opracowanego na 2017 r. W związku z powyższym na terenie miasta Jaworzna do badań laboratoryjnych pobierano próbki wody w 34 stałych punktach monitoringowych (Tabela 1.). Łącznie pobrano 51 próbek wody przeznaczonej do spożycia. Podczas poboru próbek wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wykonano pomiary temperatury i oznaczono wolny chlor.

W ramach bieżącego nadzoru wykonano badania:

- 51 próbek wody pod względem fizykochemicznym;
- 49 próbek wody pod względem mikrobiologicznym.

Tabela 1. Wykaz stałych punktów monitoringowych (poboru próbek wody) w 2017 r.

Lp.	Punkt monitoringowy	Adres punktu monitoringowego
1.	Szpital Wielospecjalistyczny - szatnia	ul. Chełmońskiego 28 (Śródmieście)
2.	Myjnia - wypust	ul. Bogusławskiego 30 (Osiedle Gigant)
3.	Hotel „Pańska Góra” - wypust	ul. Krakowska 1 (Śródmieście)
4.	Zgromadzenie Sióstr Serafitek - wypust	ul. Rudników 4 (Byczyna)
5.	PSSE - pokój nr 7	ul. Poczтовая 7 (Śródmieście)
6.	Dom prywatny - wypust	ul. Bławatka 1 (Szczakowa)
7.	Apteka - wypust	ul. Ks. Mrocza 72a (Ciężkowice)
8.	Szkoła Podstawowa nr 19 - kuchnia	ul. Kasztanowa 33 (Jeziorki)
9.	Szkoła Podstawowa nr 10 - łazienka	ul. Koszarowa 20 (Szczakowa)
10.	Plebania - wypust	ul. Zwycięstwa 33 (Jeleń)
11.	Oczyszczalnia Ścieków - laboratorium	ul. Dąb 105 (Jeleń - Dąb)
12.	Przedszkole Miejskie nr 18 - kuchnia	ul. Korczyńskiego 12 (Byczyna)
13.	Gimnazjum nr 6 - kuchnia	ul. Chropaczówka 101 (Długoszyn)
14.	SUW Piaskownia MPWiK – Kanał Centralny	ul. Bukowska 5 (Szczakowa)
15.	Zespół Szkół Nr 4 - wypust	ul. Spółdzielcza 9 (Dąbrowa Narodowa)
16.	Zespół Szkół Ogólnokształcących - wypust	ul. Towarowa 61 (Osiedle Podłęże)
17.	Dom prywatny - kuchnia	ul. Katowicka 18 (Dąbrowa Narodowa)
18.	Hurtownia akumulatorów Andex -wypust	ul. Katowicka 34a (Łubowiec)
19.	Dom prywatny - wypust	ul. Wysoki Brzeg 17 (Wysoki Brzeg)
20.	Ośrodek Wychowawczo -Rehabilitacyjny dla Dzieci Niepełnosprawnych - wypust	ul. Sulińskiego 41 (Sobieski)
21.	Zbiornik „Warpie”	ul. Północna (Warpie)
22.	Szkoła Podstawowa nr 5 - łazienka	ul. Puszkina 5 (Osiedle Stałe)
23.	Przychodnia Zdrowia „Elvita” - wypust	ul. Partyzantów 9 (Osiedle Stałe)

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Komunalnej i Środowiska
---------------------	---

24.	Szkoła Podstawowa nr 14 - kuchnia	ul. Niemcewicza 7 (Bory)
25.	Dom prywatny - kuchnia	ul. Krakowska 163 (Cezarówka Dolna)
26.	Ośrodek Szkolno - Wychowawczy - łazienka	ul. Wolności 11 (Szczakowa)
27.	Gościniec „WODNIK”	ul. Bukowska 12 (Szczakowa)
28.	Przychodnia Zdrowia - łazienka	ul. Zawiszy czarnego 4 (Ciężkowice)
29.	Budynek MPWiK – łaźnia	ul. Św. Wojciecha 34 (Śródmieście)
30.	SUW Galmany	ul. Pawia (Śródmieście)
31.	SUW Dobra	ul. Podlesie 93 (Szczakowa)
32.	SUW Jarosław Dąbrowski	ul. Dolna (Jeleń)
33.	SUW Bielany	ul. Chłopińskiego (Bielany)
34.	SUW Piaskownia MPWiK	ul. Bukowska 5 (Szczakowa)

Z powodu przekroczeń parametrów fizykochemicznych kwestionowano łącznie 5 próbek wody, natomiast w przypadku parametrów mikrobiologicznych nie zarejestrowano żadnych przekroczeń (Tabela 2).

Tabela 2. Ilość pobranych i kwestionowanych próbek wody do spożycia w 2017 r.

Liczba pobranych próbek wody do badań	Liczba pobranych próbek wody do badań	Liczba kwestionowanych próbek ze względu na parametry			
		fizykochemiczne		mikrobiologiczne	
ogółem	ogółem	ogółem	% próbek	ogółem	% próbek
51	49	5	9,8 %	0	0 %

Najczęściej przekroczone były następujące parametry: chlorki, żelazo oraz mętność. Przekroczenie wartości chlorków było efektem wzrostu poziomu zwierciadła wód w utworach karbońskich, wywołanym naporem wody o podwyższonej zawartości chlorków z rzeki Przemszy oraz przedostawaniem się wód kopalnianych w kierunku ujęcia „Jarosław Dąbrowski”, natomiast przekroczenia parametrów mętności i żelaza związane były z wtórnym zanieczyszczeniem sieci dystrybucyjnej.

Każdorazowo w przypadku stwierdzenia przekroczenia badanych parametrów fizykochemicznych lub mikrobiologicznych podmiot odpowiedzialny za zapewnienie wymaganej jakości wody przeznaczonej do spożycia był zobowiązany przez PPIS w Jaworznie do:

- ustalenia przyczyny powstania zanieczyszczenia,
- podjęcia działań naprawczych mających na celu doprowadzenie jakości wody do wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015 r., poz. 1989.),
- poinformowania PPIS w Jaworznie o podjętych i przeprowadzonych działaniach naprawczych.

Po uzyskaniu informacji o przeprowadzonych działaniach naprawczych wykonywane były ponowne badania w ramach nadzoru sanitarnego celem potwierdzenia skuteczności tych działań i doprowadzenia jakości wody do obowiązujących wymogów prawnych. W większości przypadków podejmowane działania naprawcze były skuteczne.

W związku z przekroczeniami poziomu dopuszczalnego chlorków dla obszaru miasta zasilanego wodą pochodzącą z ujęcia „Jarosław Dąbrowski”, zlokalizowanego przy ul. Dolnej oraz utrzymywaniu się trendu wzrostowego dla wartości ww. parametru, co zostało

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Komunalnej i Środowiska
---------------------	---

potwierdzone przez wyniki analizy przeprowadzonej przez Główny Instytut Górnictwa w Katowicach, MPWiK Sp. z o.o. w Jaworznie zdecydował się na podjęcie działań naprawczych. W ramach działań planuje się zabudowanie układu technologicznego umożliwiającego obniżenie zawartości chlorków w ujmowanej wodzie oraz obniżenie poziomu twardości wody powodującej kamień kotłowy poprzez zastosowanie układu odwróconej osmozy. Realizacja przedsięwzięcia ma zostać zakończona w ostatnim kwartale 2018 r. Ponadto w 2017 r. MPWiK Sp. z o.o. prowadziło stały monitoring chlorków w wodzie z ujęcia „Jarosław Dąbrowski” poprzez wykonywanie badań jakości wody oraz kontrolę poziomu zwierniadała wody on-line w stosunku do produkcji i stężenia chlorków. W przypadku przekroczenia wartości dopuszczalnej chlorków w wodzie z sieci wodociągowej zasilanej ww. ujęciem stosowano zasilanie naprzemienne wodą pochodzącą ze Zbiorników Warpie oraz ujęcia „Dobra”.

W 2017 r. MPWiK Sp. z o.o. w Jaworznie odnotowało ogółem 584 awarie wodociągowe oraz przyjęło 191 zgłoszeń o złej jakości wody. Awarie najczęściej związane były z uszkodzeniami sieci wodociągowej.

W ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez MPWiK Sp. z o.o. w Jaworznie, od 01.01.2017 r. do 31.12.2017 r. pobrano 1067 próbek wody w zakresie monitoringu kontrolnego i przeglądowego. W większości analizowanych przypadków woda spełniała wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015 r., poz. 1989). Odnotowane przez MPWiK Sp. z o.o. w Jaworznie przekroczenia dotyczyły pogorszenia jakości wody w zakresie fizykochemii stanowią 13,2 % ogólnego poboru prób, z czego parametr chlorki pochodzący z wody ujmowanej ujęciem „Jarosław Dąbrowski” stanowi 10,9%. Przekroczenia w zakresie mikrobiologii dotyczyły chwilowego pogorszenia jakości wody i stanowiły ok 0,3% ogólnego poboru prób.

Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. przedstawiło na wniosek PPIS w Jaworznie wyniki badań wstępnego monitoringu substancji promieniotwórczych w wodzie uzdatnionej, a także harmonogram poboru próbek wody do badań w ramach monitoringu kontrolnego zgodnie z zapisami określonymi w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015 r., poz. 1989). Na podstawie wyników badań stwierdzono niskie narażenie ze względu na występujące stężenie aktywności radonu ^{222}Rn w wodzie, w dwóch z nadzorowanych stacji uzdatniania wody tj. w SUW Bielany oraz SUW Dobra. W związku z powyższym oraz wytycznymi określonymi w załączniku nr 7 do ww. rozporządzenia, wyznaczono pobór próbek wody na kwiecień 2017 roku. W pozostałych przypadkach stężenie ww. parametru wynosiło $\leq 10 \text{ Bq/l}$, co świadczy o narażeniu znikomym lub jego braku. W żadnej z pięciu stacji uzdatniania wody nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnej wartości parametrów radonu ^{222}Rn , radu Ra-226 i Ra-228 oraz trytu H3, określonej w zał. nr 3 część C i części D rozporządzenia. SUW Jarosław Dąbrowski stanowi jedyny przypadek, gdzie stwierdzono przekroczenie granicy wykrywalności dla parametrów rad Ra-226 i rad Ra-228 określonych w zał. 10 część C do ww. rozporządzenia. MPWiK Sp. z o.o. przedstawiło sprawozdania z badań monitoringu substancji promieniotwórczych na SUW Bielany i SUW Dobra, wykonane 6 miesięcy po pierwszym badaniu tj. w dn. 12.04.2017 r. Zgodnie z przedstawionymi wynikami badań radonu ^{222}Rn w ww. ujęciach, stwierdzono niskie narażenie dla SUW Dobra ($16,7 \pm 2,6 \text{ Bq/l}$) oraz narażenie znikome lub jego brak dla SUW Bielany ($10,0 \pm 1,6 \text{ Bq/l}$). Zgodnie z załączonym harmonogramem kolejne badanie substancji promieniotwórczych w ramach monitoringu kontrolnego dla SUW Dobra, SUW Galmany, SUW Piaskownia oraz SUW Bielany zostało zaplanowane na październik 2021 roku. W przypadku SUW Jarosław Dąbrowski kolejne badanie w ramach monitoringu substancji promieniotwórczych zostało wyznaczone na

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Komunalnej i Środowiska
---------------------	---

październik 2018 roku, ze względu na przekroczenie granicy wykrywalności dla parametrów rad Ra-226 i rad Ra-228.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaworznie otrzymywał też wyniki z prowadzonej kontroli wewnętrznej przez:

- Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w Mysłowicach (punkt poboru: Mysłowice, ul. Chrzanowska 58),
- Rejonowe Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w Chrzanowie (Magistrala GPW, zbiorniki Chrzanów - Kąty oraz Chrzanów, SUW „Żelatowa”),
- Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów S.A. w Katowicach (punkty poboru: Jaworzno Dąbrowa Narodowa, ul. Katowicka kierunek Maczki - Jaworzno; studnia wodomierzowa - Jaw006, Jaworzno Długoszyn - Portki przy ul. Długoszyńskiej, kier. Osiedle Stałe, studnia wodomierzowa -Jaw004, Sosnowiec, ul. Wodociągi 4 - zbiorniki SUW Maczki).

Przekroczenia wartości dopuszczalnych parametrów jakości wody analizowanych w zakresie kontroli wewnętrznej oraz bieżącego nadzoru wraz ze wskazaniem ich wpływu na zdrowie konsumenta w ramach oceny ryzyka zdrowotnego

I. Mikrobiologiczne wskaźniki jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi:

Główne organizmy wskaźnikowe zanieczyszczenia wody to:

- Escherichia coli,
- termotolerancyjne bakterie grupy coli,
- bakterie grupy coli,
- paciorkowce kałowe (enterokoki),
- bakterie z rodzaju Clostridium redukujące siarczyny.

Zaleca się, aby w wypadkach gdy istnieją ograniczone możliwości badania mikrobiologicznego wody, była przyjęta w pierwszej kolejności jako wskaźnik bakteria E. coli. Enterowirusy i formy przetrwalne Cryptosporidium, Giardia, ameby i inne pasożyty są znane jako bardziej odporne na dezynfekcję niż E. coli i paciorkowce kałowe. Dlatego jako dodatkowy wskaźnik mogą być wykorzystywane spory bakterii z rodzaju Clostridium redukujących siarczyny. Termotolerancyjne bakterie grupy coli są stosowane do oceny efektywności procesu uzdatniania wody ze względu na usuwanie patogenów jelitowych i bakterii kałowych, jak również dla oceny jakości źródeł wody w celu ustalenia niezbędnego poziomu uzdatniania. Termotolerancyjne bakterie grupy coli są łatwe do wykrycia i oznaczania w wodzie, dlatego też są wykorzystywane do oceny niezbędnego stopnia uzdatniania dla wód o różnej jakości oraz ustalania efektywności usuwania bakterii. Ich obecność w wodzie świadczy o nieskutecznym procesie uzdatniania wody przeznaczonej do spożycia.

Wody podziemne są zazwyczaj wolne od mikroorganizmów chorobotwórczych i nie wymagają żadnego uzdatniania. W wypadku, gdy istnieje możliwość zakażenia wody w sieci, konieczna jest dezynfekcja wody i utrzymanie odpowiedniego stężenia pozostałego chloru czynnego.

Wody powierzchniowe z reguły wymagają pełnego uzdatniania. Efektem usuwania mikroorganizmów w procesach koagulacji, flokulacji, sedymentacji i pospiesznej filtracji są produkty uboczne po uzdatnieniu wody: podchloryny, fosforany, bifenyle, chloraminy, chlor, dwutlenek chloru.

II. Wskaźniki fizykochemiczne wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi analizowane w związku z występującymi przekroczeniami:

- Chlorki - Pochodzenie chlorków najczęściej ma związek ze źródłami naturalnymi, w szczególności jeżeli chodzi o przypadek przekroczeń tego parametru w wodzie pochodzącej z ujęcia „Jarosław Dąbrowski”. Ze względu na stałe podnoszenie się zwierciadła wody w ww. ujęciu spowodowane naporem wód kopalnianych oraz wody pochodzącej z rzeki Przemszy

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Komunalnej i Środowiska
---------------------	---

widoczna jest tendencja wzrostowa wartości tegoż parametru. Wiąże się to również ze wzrostem stężenia siarczanów, a co za tym idzie twardości ujmowanej wody. Wzrost zawartości chlorków i siarczanów w wodzie do picia prowadzi do przyspieszenia korozji w sieci wodociągowej co jest związane ze zwiększeniem zawartości metali w dostarczanej wodzie. Stężenie chlorków przekraczające około 250 mg/l może powodować wyczuwalną zmianę smaku wody.

- **Mętność** - Mętność wody spowodowana jest obecnością drobnych cząstek stałych w postaci różnych, nierozpuszczonych związków organicznych i nieorganicznych, które dostają się do wody w skutek nieodpowiedniego uzdatniania lub z powodu unoszenia się w wodzie osadów z sieci wodociągowej. Mętność mogą powodować: glina, ły, wytrącające się związki żelaza, manganu i aluminium, rozdrobnione substancje organiczne, kwasy humusowe, plankton, wyższe mikroorganizmy. Woda o wysokiej mętności może chronić mikroorganizmy przed działaniem dezynfekcyjnym i pobudzać wzrost liczby bakterii.
- **Żelazo** - Żelazo znajduje się w naturalnych wodach słodkich w stężeniach od 0,5 do 50 mg/l. Może być również obecne w wodzie do picia w wyniku wykorzystywania koagulantów żelazowych lub z powodu korozji stalowych i żeliwnych rur wodociągowych. Wartość około 2 mg/l nie stanowi zagrożenia dla zdrowia. Żelazo zwykle wpływa na smak i wygląd wody do picia przy zawartości niższej od 2 mg/l. Żelazo sprzyja wzrostowi bakterii żelazowych, które czerpią energię z utleniania jonu żelazawego do żelazowego i tworzą maziste osady pokrywające przewody wodociągowe. W stężeniach przekraczających 0,3 mg/l, żelazo powoduje plamienie prania i urządzeń sanitarnych. W stężeniach poniżej 0,3 mg/l zazwyczaj nie stwierdza się wyczuwalnego specyficznego smaku wody, chociaż stężenia takie mogą powodować powstanie zabarwienia i mętności wody.

W oparciu o wyniki badań wody przeprowadzonych w ramach nadzoru Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Jaworznie oraz kontroli wewnętrznej MPWiK Sp. z o. o. w Jaworznie, MPWiK Sp. z o.o. w Mysłowicach, RPWiK Sp. z o. o. w Chrzanowie oraz GPW S.A. w Katowicach w 2017 r. wodę wodociągową dostarczaną odbiorcom na terenie miasta Jaworzna oceniono jako przydatną do spożycia przez ludzi.

2. Nadzór sanitarny nad jakością wody ciepłej.

W związku z wymaganiami mikrobiologicznymi, jakim powinna odpowiadać ciepła woda, określonymi w załączniku 1E do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015 r., poz. 1989), PPIS w Jaworznie wykonywał badania w kierunku obecności bakterii typu Legionella sp. w ramach nadzoru bieżącego w budynkach zamieszkania zbiorowego i przedsiębiorstwach podmiotu wykonującego działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne na nadzorowanym terenie. Na podstawie harmonogramu poboru próbek w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego pobrano 33 próbki wody ciepłej w 6 obiektach:

- Szpital Wielospecjalistyczny w Jaworznie, ul. Chełmońskiego 28 (8 próbek);
- Zakład Pielęgnacyjno - Opiekuńczy, ul. Zawiszy Czarnego 4 (5 próbek);
- Powiatowa Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Jaworzno, ul. Hetmańska 21 (5 próbek);
- Szpital Nefrolux, ul. Chełmońskiego 28 (5 próbek);
- Stowarzyszenie Hospicjum Homo-Homini Jaworzno, ul. Górnicza 30 (5 próbek);
- Dom Pomocy Społecznej Jaworzno, ul. Obrońców Poczty Gdańskiej (5 próbek).

Spośród pobranych 33 próbek, 3 nie spełniały wymagań rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015 r., poz. 1989); załącznik nr 1 E: „Wymagania mikrobiologiczne, jakim powinna odpowiadać woda ciepła”. Przekroczenia dotyczyły wody ciepłej pobranej w punkcie

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Komunalnej i Środowiska
---------------------	---

Oddział Urologia Szpitala Wielospecjalistycznego w Jaworznie. W związku z powyższym wydano 3 decyzje płaćnicze oraz jedną merytoryczną.

3. Nadzór sanitarny nad jakością wody w miejscu wykorzystywanym do kąpieli.

W związku z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 8 kwietnia 2011 r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpieli (Dz. U. 2016 r., poz.1602) na nadzorowanym terenie miasta Jaworzna w 2017 r. w sezonie letnim utworzono jedno miejsce wykorzystywane do kąpieli „Sosina” przy ul. Bukowskiej (było ono czynne od 15 czerwca do 15 września 2017 r.).

Miejskie Centrum Kultury i Sportu w Jaworznie - gospodarz obiektu, w ramach kontroli wewnętrznej wykonał i przekazał do PPIS w Jaworznie badania jakości wody z miejsca wykorzystywanego do kąpieli OWR Sosina w Jaworznie. Łącznie pobrane zostały 3 próbki wody (1 przed sezonem i 2 w trakcie) do badań mikrobiologicznych, w których oznaczono niżej wymienione parametry: *Escherichia coli* oraz *enterokoki (paciorkowce kałowe)* w 100 ml.

Podczas poboru próbek wody dokonano także 3 ocen wizualnych oraz zmierzono temperatury, oceniane parametry to: zakwit sinic (smugi, kożuch, piana), rozmnażanie się makroalg lub fitoplanktonu, obecność w wodzie zanieczyszczeń, takich jak materiały smoliste, przedmioty pływające (drewno, plastik, butelki). Oceny wizualnej dokonał przedstawiciel gospodarza obiektu, natomiast badania mikrobiologiczne wykonane zostały przez akredytowane Laboratorium Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Dąbrowie Górniczej, ul. Szpitalna 13.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaworznie na podstawie sprawozdań z badań Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Dąbrowie Górniczej oraz protokołów z ocen wizualnych wydał 3 oceny jakości wody w miejscu wykorzystywanym do kąpieli OWR Sosina - woda nadaje się do kąpieli (w dniach 16.06.2017 r., 26.07.2017 r. i 25.08.2017 r.). Wydane oceny wody umieszczano na stronach internetowych PSSE w Jaworznie i WSSE w Katowicach.

4. Nadzór sanitarny nad jakością wody w pływalniach.

W 2017 r. w związku z realizacją zapisów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015 r., poz. 2016), na terenie miasta Jaworzna w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego pobrano łącznie 4 próbki wody basenowej z dwóch pływalni zasilanych w wodę wodociągową, tj.:

- Krytej Pływalni Via Sport, zlokalizowanej przy ul. Inwalidów Wojennych 2, zarządzanej przez K.I.G. Konsorcjum Inwestycji Gospodarczych Sp. z o.o., ul. Pukowca 15 w Katowicach,
- Basenu Rehabilitacyjnego SP ZOZ Szpitala Wielospecjalistycznego w Jaworznie zlokalizowanego przy ul. Chełmońskiego 28.

W związku z nadzorem nad jakością wody na pływalniach, PPIS w Jaworznie w 2017 r. wydał 2 decyzje płaćnicze związane z przekroczeniem parametrów w wodzie na pływalni.

Próbki wody z niecek basenowych pobierane były także w ramach kontroli wewnętrznej jakości wody, zgodnie z zatwierdzonymi przez PPIS w Jaworznie harmonogramami pobierania próbek wody na pływalniach.

W oparciu o wyniki powyższych badań w zakresie nadzoru sanitarnego oraz kontroli wewnętrznej, PPIS w Jaworznie wydał dwie zbiorcze roczne oceny wody na pływalni, w formie decyzji stwierdzającej, iż eksploatacja prowadzona przez zarządzających pływalniami była prowadzona w sposób zapewniający bezpieczeństwo zdrowotne osób korzystających zarówno z basenu rehabilitacyjnego Szpitala Wielospecjalistycznego w Jaworznie, jak i Krytej Pływalni VIA Sport, zarządzanej przez Konsorcjum Inwestycji Gospodarczych Sp. z o.o. w Katowicach.

Stan sanitarny obiektów żywności, żywienia i przedmiotów użytku i jakość zdrowotna środków spożywczych

1. Zakres nadzoru sanitarnego - prowadzenie nadzoru nad obiektami produkcji i obrotu żywnością, obiektami żywienia zbiorowego oraz miejscami obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, kosmetykami, a w szczególności:

- sprawowanie bieżącej urzędowej kontroli nad jakością zdrowotną produkowanej i wprowadzanej do obrotu żywności,
- kontrola przestrzegania warunków sanitarno-higienicznych w procesie produkcji i w obrocie tymi artykułami,
- oraz sprawowanie bieżącego nadzoru nad materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu żywnością, kosmetykami.

2. Ocena stanu sanitarnego obiektów żywności, żywienia i przedmiotów użytku

W roku 2017 w ewidencji znajdowało się **1146 zakładów**, z czego skontrolowano **598** - w tym 23 miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, 3 obiekty obrotu kosmetykami oraz 1 zakład konfekcjonujący oraz 1 zakład produkujący i konfekcjonujący kosmetyki.

We wszystkich obiektach objętych nadzorem przeprowadzono **978** kontroli sanitarnych, w tym 31 kontroli w miejscach obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością i 3 kontrole w obiektach obrotu kosmetykami, 1 kontrolę w zakładzie produkującym i konfekcjonującym kosmetyki oraz 1 kontrolę w zakładzie konfekcjonującym kosmetyki.

W trakcie bieżącego nadzoru sanitarnego pobrano do badań laboratoryjnych **423** próbek żywności, **7** próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, **8** próbek kosmetyków i **20** próbek sanitarnych (**razem 458 próbek**).

W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono, że **0** obiektów nie odpowiada ustalonym wymaganiom. Stanowi to **0 %** w stosunku do wszystkich obiektów skontrolowanych.

Wydano **26** decyzji administracyjnych w wyniku stwierdzenia naruszenia wymagań higienicznych i zdrowotnych, w tym **3** decyzje zakazu wprowadzania produktów do obrotu. Winnych uchybień ukarano **75** mandatami na łączną kwotę **13 950 zł**.

Tabela nr 1

Liczba obiektów objętych nadzorem w latach 2016 i 2017.

Rodzaj obiektów objętych nadzorem	Liczba obiektów		Kierunek zmian (+/-)
	2016	2017	
Obiekty ogółem	1100	1146	+
Zakłady produkcji żywności	46	45	-
Obiekty obrotu żywnością	765	787	+
W tym: środki transportu żywności	139	141	+
Zakłady żywienia zbiorowego otwarte	180	157	-
W tym: zakłady małej gastronomii	116	93	-
Zakłady żywienia zbiorowego zamknięte	93	105	+

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku
---------------------	---

Wytwórnice materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością	0	0	bez zmian
Miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością	32	34	+
Zakłady produkujące, konfekcjonujące kosmetyki	3	3	bez zmian
Obiekty obrotu kosmetykami	12	15	+

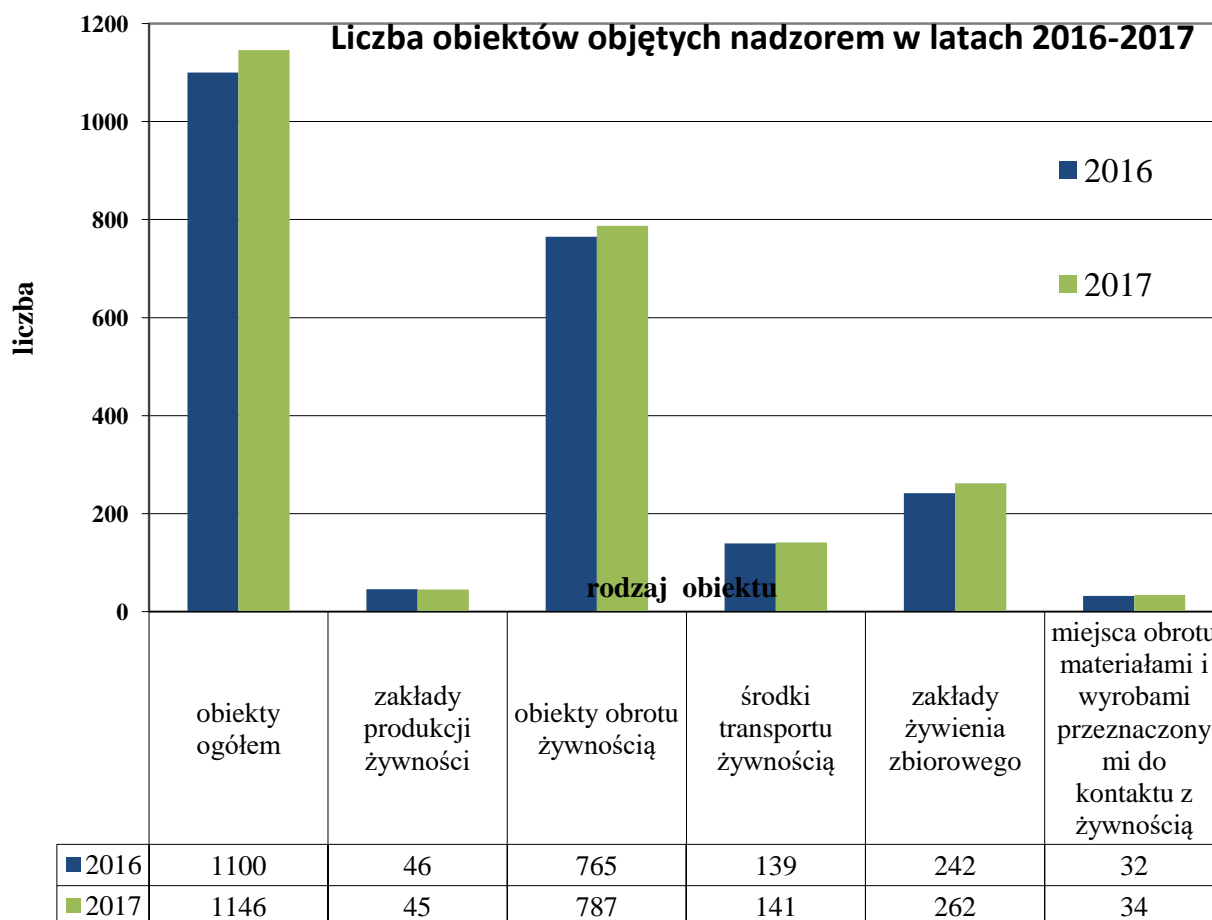

Tabela 2. Działania kontrolne w latach 2016 – 2017

Rok	Liczba obiektów zarejestrowanych	Skontrolowano obiektów	%	Sklasyfikowano obiektów	%	Obiekty uznane za złe	%	Liczba kontroli	Wskaźnik częstości kontroli
2016	1100	608	55	403	37	0	0	1157	1,9
2017	1146	598	52	293	25	0	0	978	1,6

Działania kontrolne w latach 2016-2017

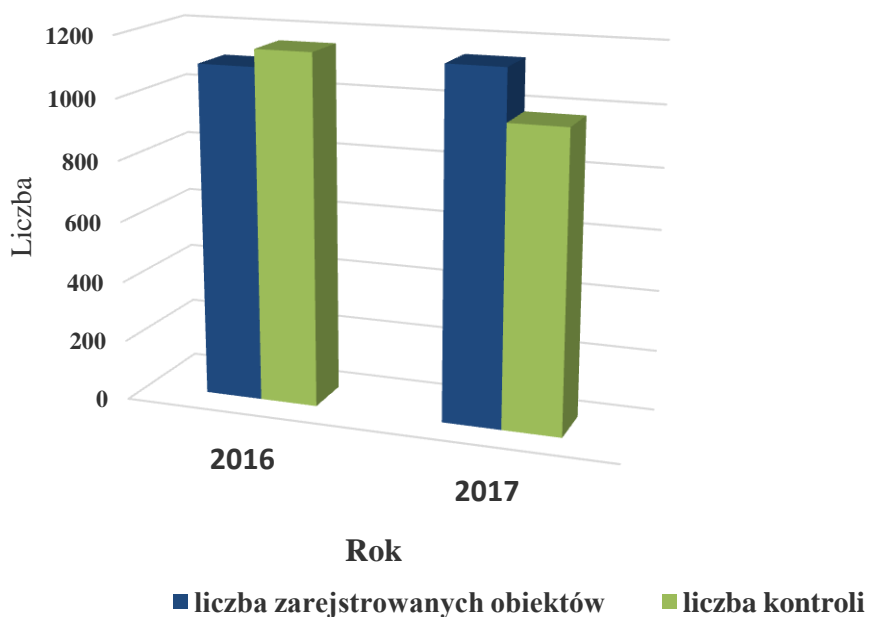
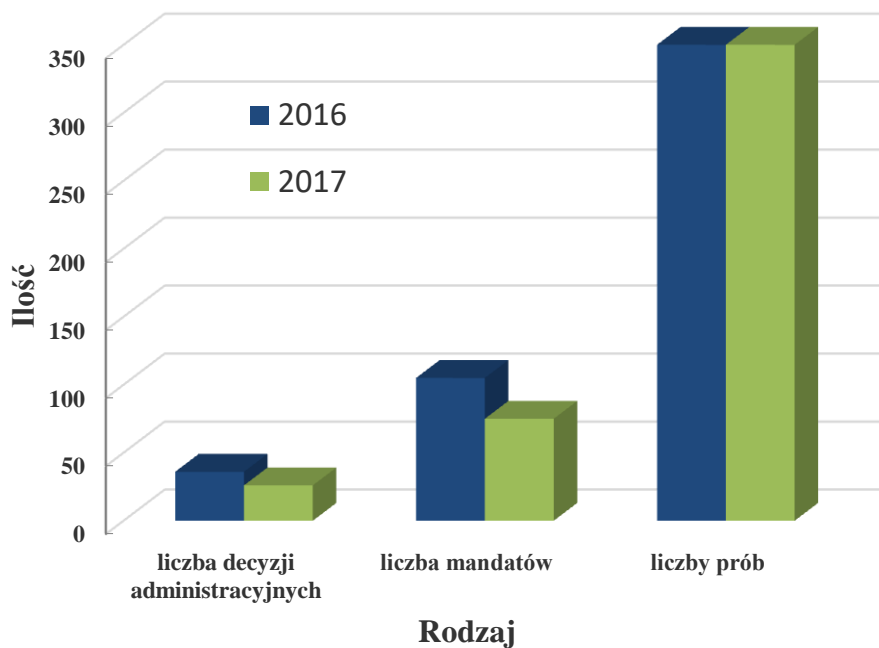

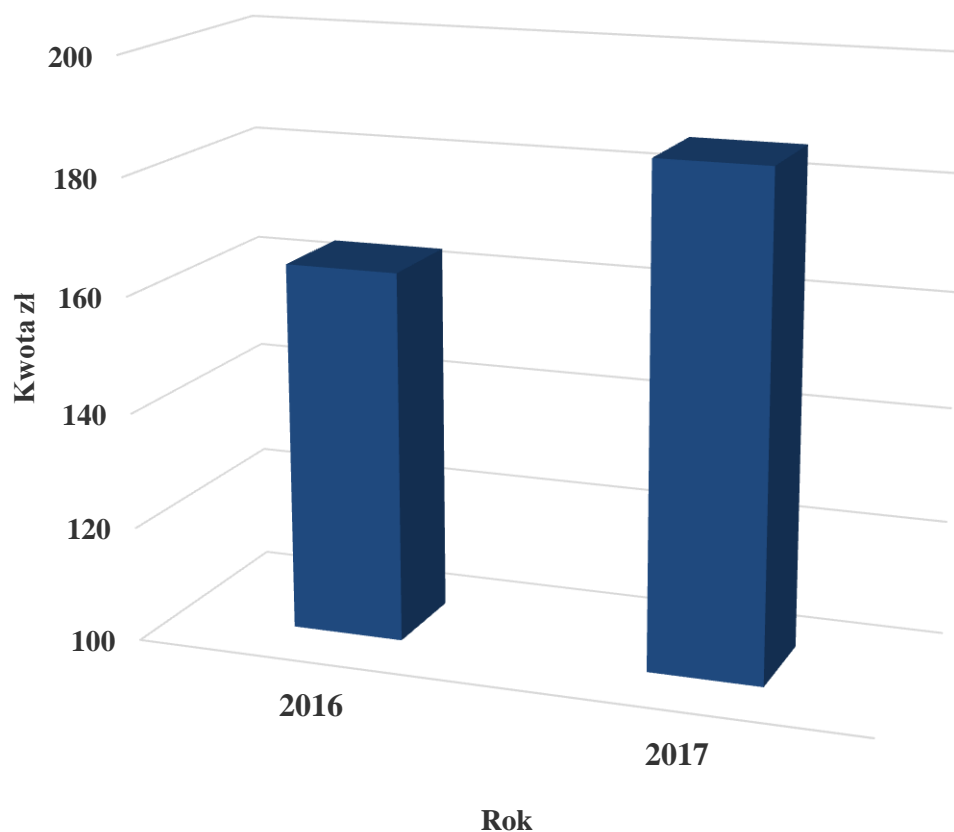
Tabela 3. Działania represyjne w latach 2016 – 2017

Rok	Decyzje administracyjne	Liczba mandatów	Na kwotę	Średnia kwota	Próby zbadane (łącznie z sanitarnymi, kosmetykami)	Próby kwest.	% kwest
2016	36	105	17250	164,00 zł	427	11	2,5
2017	26	75	13950	186,00 zł	423	13	3,07

Działania represyjne w latach 2016-2017

Średnia kwota mandatów w latach 2016-2017

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku
---------------------	---

W wyniku przeprowadzonych kontroli sanitarnych zgodnie z obowiązującą procedurą urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością, żaden obiekt nie został oceniony negatywnie.

Mimo, to pewne nieprawidłowości nadal utrzymują się w następujących grupach obiektów:

- Zakładach Produkcji Żywności
- Zakładach Żywienia Zbiorowego
- Obiektach Obrotu Żywnością.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości

W Zakładach Produkcji Żywności

(37 skontrolowanych z 45 znajdujących się w ewidencji)

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości natury technicznej to m. in.:

- nieprawidłowy stan techniczny pomieszczeń żywnościowych, w szczególności pomieszczeń produkcyjnych, magazynowych i ekspedycyjnych, w tym ścian, podłóg, sufitów i drzwi;
- nieprawidłowy stan techniczny urządzeń i sprzętu produkcyjnego oraz wyposażenia dodatkowego.

W Zakładach Żywienia Zbiorowego:

(170 skontrolowanych z 262 znajdujących się w ewidencji)

- typu otwartego, zamkniętego

Najczęstsze nieprawidłowości natury technicznej:

- pomieszczenia żywnościowe, urządzenia, sprzęt do kontaktu z żywnością oraz wyposażenie dodatkowe nie były zachowane w dobrym stanie i kondycji technicznej (w złej kondycji technicznej ściany, sufity, podłogi, drzwi),

oraz natury higienicznej:

- niezachowanie bieżącej czystości i porządku w pomieszczeniach żywnościowych zakładu, nie utrzymanie w należytej czystości powierzchni wyposażenia dodatkowego oraz wyposażenia kontaktującego się z żywnością,
- niewłaściwe przechowywanie surowców, półproduktów i wyrobów gotowych, w tym brak właściwej segregacji surowców i półproduktów stosowanych do produkcji dań kulinarnych, przerwanie ciągłości łańcucha chłodniczego surowców i półproduktów,
- stosowanie do produkcji półproduktów po upływie dat minimalnej trwałości i terminów przydatności do spożycia,
- niewłaściwie prowadzone procesy mycia i dezynfekcji naczyń stołowych.

Mała gastronomia

Nadzorowane obiekty w tej grupie to: zakłady – typu „fast – food”, pijalnie piwa, zakłady małej gastronomii prowadzące działalność w sezonie letnim.

Najczęściej stwierdzano uchybienia w tej grupie to:

- narażenie półproduktów i wyrobów gotowych na zanieczyszczenia wewnętrzne wskutek nie zachowania należytej czystości i porządku oraz niewłaściwego magazynowania, zanieczyszczeń krzyżowych,
- stosowanie do produkcji półproduktów po upływie dat minimalnej trwałości i terminów przydatności do spożycia,
- niewłaściwie prowadzone procesy mycia i dezynfekcji naczyń stołowych.

W Obiektach Obrotu Żywnością:

(363 skontrolowanych z 787 znajdujących się w ewidencji)

Do nieprawidłowości najczęściej stwierdzanych w zakresie stanu technicznego zaliczyć można:

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku
---------------------	---

- pomieszczenia żywnościowe nie były zachowane w dobrym stanie i kondycji technicznej, w tym ściany, sufity, podłogi, były w złym stanie i kondycji technicznej,
- elementy wyposażenia pozostające w kontakcie z żywnością oraz wyposażenia dodatkowego nie były utrzymane w dobrym stanie i kondycji technicznej, o powierzchniach trudnych do mycia, czyszczenia i dezynfekcji.

Nieprawidłowości natury higienicznej, mające istotny wpływ na jakość żywności oferowanej do sprzedaży, w dużej mierze zależne od niewłaściwych zachowań personelu to głównie:

- nieprawidłowe przechowywanie środków spożywczych, głównie wynikające z przerywania ciągłości łańcucha chłodniczego,
- wprowadzanie do obrotu środków spożywczych po upływie terminów przydatności do spożycia lub dat minimalnej trwałości,
- brak czystości i porządku w pomieszczeniach sprzedażowych, magazynowych,
- narażenie żywności nie opakowanej i przeznaczonej do bezpośredniego spożycia na zanieczyszczenia krzyżowe,
- nieutrzymanie zasad GHP/GMP oraz HACCP.

3. Jakość zdrowotna środków spożywczych

W 2017 roku przebadano laboratoryjnie **387** próbek krajowych środków spożywczych z różnego rodzaju obiektów żywnościowo – żywieniowych. Zakres badań obejmował parametry mikrobiologiczne, chemiczne, organoleptyczne, obecność zanieczyszczeń, w tym szkodników i ich pozostałości oraz obecność ciał obcych, a także oznakowanie środków spożywczych.

Przebadano ogółem:

- pod względem mikrobiologicznym - **270** próbek,
- pod względem chemicznym - **37** próbek,
- pod względem organoleptycznym - **71** próbek,
- pod względem oznakowania – **258** próbek,
- pod względem obecności zanieczyszczeń – **5** próbek.

Zdyskwalifikowaniu uległo 11 próbek środków spożywczych, z czego pod względem mikrobiologicznym 10 próbek (tj. 3,7 % zbadanych mikrobiologicznie), organoleptycznym 0 próbek, chemicznym 1 próbka, niewłaściwego znakowania 2 próbki oraz wskazującym na obecność zanieczyszczeń 0 próbek środków spożywczych.

4. Ocena żywienia pacjentów w Szpitalu Wielospecjalistycznym w Jaworznie

W 2017 r. przeprowadzono 3 kontrole sanitarne w wydawalni posiłków Szpitala Miejskiego w Jaworznie. Nie stwierdzano nieprawidłowości. Ponadto, z wydawalni posiłków SP ZOZ Szpitala Wielospecjalistycznego w Jaworznie, ul. Chełmońskiego 28, podczas kontroli sanitarnej pobrano do badań posiłek obiadowy diety cukrzycowej /diety z ograniczeniem łatwo przyswajalnych węglowodanów/, w kierunku oznaczenia wartości kalorycznej, procentowego udziału energii z białka, tłuszczu i węglowodanów oraz zawartości soli. Próbkę przekazano do badań do Oddziału Laboratoryjnego Będzin – Sekcja Badań Fizykochemicznych i Środowiskowych Powiatowej Stacji Sanitarnej – Epidemiologicznej w Dąbrowie Górniczej.

W celu dokonania oceny teoretycznej dekadowego jadłospisu oraz przeliczenia wartości kalorycznych i odżywczych potraw w poszczególnych dniach żywienia pacjentów szpitala, przeanalizowano dostarczoną dokumentację żywieniową w postaci raportów magazynowych od firmy produkującej potrawy - firma cateringowa JOL-MARK Sp. z o.o., ul. Dworcowa 22, 34-300 Żywiec. Oddział Laboratoryjny Będzin – Sekcja Badań Fizykochemicznych i Środowiskowych Powiatowej Stacji Sanitarnej – Epidemiologicznej w Dąbrowie Górniczej, przekazał sprawozdanie nr OL-895/OL/FŚ-567/17/01/N. Po przeanalizowaniu wyników badań stwierdzono, że wartość kaloryczna, procentowy udział energii z białka, tłuszczu i

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku
---------------------	---

węglowodanów oraz zawartości soli w posiłku obiadowym diety cukrzycowej /diety z ograniczeniem łatwo przyswajalnych węglowodanów/ jest zgodny z zaleceniami Instytutu Żywności i Żywienia. Otrzymane wartości posiłku: kaloryczność 830 kcal, procentowy udział energii z białka 11,3%, z tłuszczu 11,6% oraz węglowodanów 77,0%, a zawartość soli 9,2g.

Ponadto, dokonano oceny teoretycznej jadłospisu dekadowego, a także obliczono wartości kaloryczne i odżywcze w/w jadłospisu dekadowego w programie WIKT 3.0 za okres 08.11.2017 r. do 17.11.2017 r. Przeliczona kaloryczność obiadu pobranego do badań w dniu 16.11.2017 r. wyniosła 844 kcal co jest zbliżone do wartości laboratoryjnych (830 kcal) oraz przekazanych w przeliczeniach firmy cateringowej dla obiadu w tym dniu. Przeliczone proporcje % udziału składników odżywczych nieznacznie się różniły (różnice w zawartości węglowodanów i tłuszczu), co może wynikać z doboru składników w wykazie programu przeliczeniowego (ograniczony wybór asortymentu).

5. Nadzór nad wyrobami mającymi kontakt z żywnością, kosmetykami

Wytwórnice materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, kosmetyków oraz miejsca obrotu w latach 2016 - 2017

Rodzaj obiektu	Liczba obiektów prowadzących działalność		Kierunek zmian (przybyło/ubyło)
	Rok 2016	Rok 2017	
Wytwórnice ogółem	1	1	bez zmian
w tym:			bez zmian
- materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością	0	0	
- produkcji i konfekcjonowania kosmetyków	1	1	bez zmian
Zakłady konfekcjonujące kosmetyki	2	2	bez zmian
Miejsca obrotu ogółem	44	48	przybyło
w tym:- materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością	32	33	przybyło
- kosmetykami	12	15	przybyło

W 2017 roku w w/w obiektach pobrano do badań **0** próbek kosmetyków, w tym **0** krajowych, **0** z krajów Unii Europejskiej i 0 pochodzących z importu. Zakwestionowano **0** próbek (tj. **0%**).

Główne problemy występujące w tej grupie obiektów – **brak**.

Ocena stanu sanitarno-higienicznego tej grupy: nadzór nad przedmiotami użytku obejmował ocenę znakowania w zakresie informacji o dopuszczeniu przedmiotów do kontaktu z żywnością oraz w ramach bieżącego nadzoru pobrano do badania ogółem **2** próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, w tym **0** krajowych, **0** z krajów Unii Europejskiej i 2 pochodzących z importu /2 próbki pobrane w w/w obiektach/. Nie stwierdzono nieprawidłowości w kontrolowanym zakresie.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku
---------------------	---

Jakość zdrowotna przedmiotów użytku i kosmetyków w latach 2016 – 2017

Próbki	Liczba próbek zbadanych w 2016 roku			Liczba próbek zbadanych w 2017 roku		
	Ogółem	zakwestio- nowanych	% kwestiono- wania	Ogółem	zakwestio- nowanych	% kwestiono- wania
Materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz kosmetyków	1	0	0	2	0	0

6. Nadzór nad kosmetykami w aspekcie stosowania oświadczeń na podstawie wspólnych kryteriów w dziedzinie produktów kosmetycznych z dnia 04.08.2014 r.

W 2017 r. sprawowano nadzór nad produktami kosmetycznymi pod kątem stosowania oświadczeń na podstawie wspólnych kryteriów w dziedzinie produktów kosmetycznych z dnia 04.08.2014 r. Przeprowadzono 1 kontrolę kompleksową z wykorzystaniem arkusza oceny oznakowania opakowania jednostkowego w zakładzie produkcji i konfekcjonowania kosmetyków. Skontrolowano 1 zakład konfekcjonujący kosmetyki oraz 3 obiekty obrotu kosmetykami. Nie stwierdzano nieprawidłowości.

W dalszym ciągu monitowano stronę internetową zakładu Jago Pro w Jaworznie, ul. Szczakowska 35 (<http://www.jago.arg.pl/>), pod kątem stosowania oświadczeń kosmetycznych na swoich produktach. Oferta reklamowa produktów kosmetycznych nie obejmuje takich informacji jak oświadczenia kosmetyczne, zdjęcia kosmetyków itp. (polityka firmy).

7. Nadzór nad wytwarzaniem bezpiecznych produktów produkcji pierwotnej

Na nadzorowanym terenie brak przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie produkcji pierwotnej. W dalszym ciągu utrzymuje się współpracę z przedstawicielami Powiatowego Lekarza Weterynarii w Tychach pod kątem weryfikacji przedsiębiorców, którzy mogliby prowadzić działalność w zakresie produkcji pierwotnej. Podczas prowadzonego bieżącego nadzoru sanitarnego, pracownicy zwracali uwagę na dostawców produktów pochodzenia roślinnego.

W 2017 r. przeprowadzono kontrole w 1 obiekcie przetwórstwa owoców i warzyw uwzględniające m.in. etap dostawy od producentów produkcji pierwotnej (ogórki do kwaszenia, kapusta do kwaszenia), etapy produkcji i przechowywania wyrobów gotowych. Nie stwierdzano nieprawidłowości w zakresie dostaw. Skontrolowany zakład posiada opracowane procedury np. kwalifikowania dostawców, w tym przeprowadzania audytów zewnętrznych u dostawców.

8. Nadzór nad jakością produktów bezglutenowych znajdujących się obrocie, w tym ich znakowania

W 2017 roku, podczas kontroli bieżących zwracano uwagę na asortyment produktów bezglutenowych w obiektach obrotu środkami spożywczymi. Nie stwierdzano przypadków zapleśnienia (pieczywa foliowanego) oraz innych nieprawidłowości. Nie pobierano produktów bezglutenowych do badań laboratoryjnych. Zaznaczyć należy, iż ten asortyment żywności na terenie objętym nadzorem jest bardzo ograniczony (pojedyncze przypadki występowania).

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku
---------------------	---

9. Ocena sposobu realizacji wymagań rozporządzenia „sklepikowego” tj. Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach.

W 2017 r. prowadzono działania w ramach nadzoru bieżącego w zakresie realizacji wymagań Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach. Przy kontrolach kompleksowych stołówek szkolnych (19 kontroli), przedszkolnych (27 kontroli) oraz sklepików szkolnych (10 kontroli kompleksowych oraz 2 interwencyjnych) przeglądano asortyment surowców, półproduktów (szkoły, przedszkola) oraz wyrobów gotowych oferowanych do sprzedaży (sklepiki). W zakresie realizacji rozporządzenia w szkołach i przedszkolach zwracano uwagę, czy w tygodniu żywienia szkolnego podaje się rybę, nie więcej niż 2 razy w tygodniu potrawy smażone, przy czym do smażenia stosuje się olej roślinny rafinowany o zawartości kwasów jednonienasyconych powyżej 50 % oraz wielonienasyconych poniżej 40 %, czy w każdym posiłku jest dodatek owocu lub warzywa. A także, czy na całodzienne żywienie składają się środki spożywcze pochodzące z różnych grup. Kontrolowano czy zupy, sosy oraz potrawy sporządzane były z naturalnych składników bez użycia koncentratów spożywczych z wyłączeniem koncentratów z naturalnych składników.

Kontrole w stołówkach szkolnych i przedszkolnych potwierdziły prawidłową realizację zgodnie z § 2.2 w/w rozporządzenia.

Kontrole w sklepikach szkolnych (bieżący nadzór oraz interwencje) obejmowały m.in. nadzór nad asortymentem produktów oferowanych do sprzedaży. Należy podkreślić, iż większość sklepikarzy dostosowała się do wymogów rozporządzenia. Towary pozyskują z hurtowni, które oferują asortyment typowy dla sklepików.

10. Działania ukierunkowane problemowo

- Akcje tematyczne

1. *„Ocena oznakowania środków specjalnego przeznaczenia medycznego dla dzieci do lat 3 i przedmiotów do karmienia niemowląt oraz działań reklamowych prowadzonych przez ich producentów i dystrybutorów”.*

W ramach kontynuacji akcji "ocena oznakowania środków specjalnego przeznaczenia medycznego dla dzieci do lat 3 i przedmiotów do karmienia niemowląt oraz działań reklamowych prowadzonych przez ich producentów i dystrybutorów" w okresie od stycznia do grudnia 2017 r. przeprowadzano kontrole w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego (3 obiekty). Ponadto podjęto współpracę z sekcją epidemiologii w tut. stacji PSSE – w zakresie przekazywania ulotek, gazetek, próbek w ośrodkach leczniczych, gabinetach lekarskich (ginekologicznych), poradniach K, poczekalniach ZLO, itp. mających na celu zachęcenie do kupna preparatów mlekozastępczych i innych. Łącznie przeprowadzono 74 kontrole w ramach w/w akcji. Nie stwierdzano nieprawidłowości w zakresie oznakowania produktów oraz sposobach wprowadzania do obrotu. Nie stwierdzano przypadków oferowania ulotek, gadżetów itp. w gabinetach, przychodniach, ZLO itp., przekazywania paczek ciężarnym.

2. *„Żywienie na wagę zdrowia”.*

W związku z kontynuacją programu edukacyjnego z lat ubiegłych „Żywienie na wagę zdrowia” - „Klub Zdrowego Przedszkolaka” wspólnie z OZ prowadzono spotkania i prelekcje w placówkach, rozdawano materiały promocyjne. Do programu pozyskano 8 przedszkoli.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku
---------------------	---

3. Akcja „Stan sanitarny powiatu – sezon letni”.

Powiat Jaworzno nie jest regionem turystycznym, jednakże posiada obszar sezonowego wypoczynku tj. ośrodek rekreacyjno - wypoczynkowy nad zalewem „Sosina”. Z uwagi na prowadzone prace rekultywacyjne większość nadzorowanych obiektów nie prowadziła działalności. W ramach nadzoru bieżącego skontrolowano 1 obiekt, w którym nie stwierdzano nieprawidłowości.

Przeprowadzono kontrole sanitarne w ramach Akcji sezon letni Dni Jaworzna - kontrola warunków sanitarno – higienicznych w sezonie letnim 2017 w obiektach ruchomych i tymczasowych. W ramach akcji skontrolowano obiekty ruchome typu przyczepy gastronomiczne oraz wózki i rowery gastronomiczne. Akcje przeprowadzono na terenie stadionu sportowego MCKiS w Jaworznie, ul. Moniuszki 95 w czasie trwania imprezy „Dni Jaworzna” oraz w obiektach usytuowanych na terenie powiatu, w tym w prowadzące działalność sezonową (tj. kolorowy bazar). Łącznie przeprowadzono 13 kontroli z zaplanowanych do akcji 16 (3 obiekty nie prowadziły działalności lub pozostawały poza terenem powiatu).

Podczas kontroli oceniano realizację wymagań rozdziału III załącznika II Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 852 (WE) z dnia 29.04.2004 r., w tym również wprowadzanie do obrotu żywności ze szczególnym uwzględnieniem terminów ważności, zasady segregacji, zachowanie ciągłości łańcucha chłodniczego artykułów wrażliwych mikrobiologicznie, postępowanie z odpadami, zaopatrzenie w wodę oraz higiena personelu.

W wyniku przeprowadzonych kontroli, w 1 obiekcie stwierdzono brak wody w obiekcie, brak czystości w urządzeniach chłodniczych, sprzętu podręcznego, przerwanie ciągłości łańcucha chłodniczego, a także brak etykiet na asortymencie utrudniających identyfikację producenta wyrobu oraz jego termin przydatności do spożycia.

Nałożono mandat karny w wysokości 400 zł. Sprawę przekazano do PLW w Limanowej, w zakresie wprowadzania do obrotu środków spożywczych tj. smalec, jaja oraz ser biały (twaróg) wyprodukowanych w gospodarstwie domowym bez uzyskania zgody IW. W wyniku rekontroli stwierdzono poprawę warunków sanitarno – higienicznych.

Ponadto, kontrolowano obiekty przy autostradzie Katowice – Kraków oraz przy obwodnicy Jaworzna i większych, nowopowstałych węzłach komunikacyjnych (16 kontroli tematycznych zaplanowanych oraz 1 ponadplanowa). W wyniku przeprowadzanych kontroli w 3 obiektach stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stanu higienicznego (brak kontroli wewnętrznej w zakresie segregacji, łańcucha chłodniczego). Nałożono 3 mandaty karne, na kwotę: 800 zł.

4. Akcja „Biedronka”.

W dniach 05.10.2017 r. i 06.10.2017 r. upoważnieni pracownicy sekcji HŻŻ przeprowadzili kontrole sanitarne w ramach Akcji „Biedronka”. Kontrole prowadzone były pod kątem:

- oceny warunków sanitarno – higienicznych w części sprzedażowej, magazynowej;
- higieny wózków i koszyków sprzedażowych, częstotliwości prowadzonych zabiegów mycia i sprzątania;
- gospodarki i usuwania odpadów, ze szczególnym uwzględnieniem gromadzenia odpadów selektywnych oraz ich zwracania do Centrum Dystrybucyjnego w trakcie dostawy towarów;
- dostaw towarów z Centrum Dystrybucyjnego w Sosnowcu, ze szczególnym uwzględnieniem stanu sanitarno – higienicznego przenośnych mroźni – tzw. domków mroźniczych, a także higieny środków transportu;
- wdrożenia zasad HACCP oraz GHP/GMP w w/w obszarach.

Pod nadzorem znajduje się 8 sklepów sieci „Biedronka”. Kontrole przeprowadzono w każdym z obiektów. Łącznie w ramach akcji przeprowadzono 10 kontroli, w tym 2 kontrole sprawdzające wykonanie wydanych przez PPIS w Jaworznie zaleceń. Z uwagi na brak Centrum Dystrybucyjnego na nadzorowanym terenie (najbliższe w Sosnowcu) sprawę nieprawidłowości

sanitarno – higienicznych przenośnych mroźni – tzw. domków mroźniczych przekazano do terenowo właściwego PPIS w Sosnowcu. Podczas kontroli stwierdzono nieprawidłowości, dot. stanu sanitarno – higienicznego ścian i sufitów na sali sprzedaży (w złym stanie technicznym, z zaciekami, odpadającą farbą, kasetony z zaciekami, brudne) – w 1 obiekcie oraz w 2 obiektach nieprawidłowości natury sanitarno – higienicznej potwierdzające brak należyte przestrzeganych procedur HACCP oraz GHP/GMP, w obszarach magazynowania, utrzymania higieny wózków i koszyków sprzedażowych, gromadzenia i usuwania odpadów. Na skutek stwierdzonych nieprawidłowości PPIS w Jaworznie wszczął odpowiednie postępowanie administracyjne, wydał 1 decyzję administracyjną nakazującą usunięcie nieprawidłowości oraz w 2 obiektach nałożył mandaty karne w wysokości 200 zł każdy (łącznie 400 zł), wydając zalecenia z terminem wykonania na bieżąco od dnia kontroli. W ramach kontroli sprawdzających potwierdzono wykonanie wydanych zaleceń.

Nie stwierdzono praktyk łącznego przewozu środków spożywczych z odpadami selektywnymi. Te ostatnie zabierane po rozładunku bezpośrednio do centrali.

5. Akcja „Koka”.

W ramach akcji KOKA pracownicy PPIS w Jaworznie przeprowadzali kontrole w placówkach handlowych na terenie objętym nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Jaworznie, pod kątem wprowadzania do obrotu napoju, w którego wykazie składników wymieniony jest „ekstrakt z liści koki pozbawiony kokainy” lub „de kokainizowany ekstrakt z liści koki”. Skontrolowano 16 obiektów będących pod nadzorem (14 kontrole doraźnych i 2 kontrole podczas nadzoru bieżącego) i nie stwierdzono wprowadzania do obrotu w/w napoju na nadzorowanym terenie.

6. „Ochrona zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych”.

W ramach współpracy z Oświatą Zdrowotną przekazywano systematycznie informacje do w/w komórki organizacyjnej nt. „Aktualna sytuacja w zakresie realizacji ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych na nadzorowanym terenie”. Ogółem przeprowadzono 71 kontrole w obiektach żywnościowo – żywnościowych (lokalach gastronomiczno – rozrywkowych) z uwzględnieniem przestrzegania przepisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych. W wyniku przeprowadzonych kontroli sanitarnych nieprawidłowości w powyższym zakresie nie stwierdzono.

7. Akcja „Mklik Próchniczek” – kontynuacja.

W ramach kontynuowanej akcji „Mklik Próchniczek” skontrolowano w 2017 r. - 18 obiektów (piekarnie, ciastkarnie) prowadzących działalność na nadzorowanym terenie. Przeprowadzono łącznie 18 kontrole (18 ponadplanowych). W w/w obiektach pobrano do badań 20 próbek sanitarnych. Nie stwierdzano obecności szkodników zbożowo – mącznych,

8. Akcja „Tuszcze smaźalnicze”.

W ramach akcji „Tuszcze smaźalnicze” pracownicy PPIS w Jaworznie – przeprowadzali kontrole w zakładach żywienia zbiorowego oraz w zakładach produkcyjnych na terenie objętym nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Jaworznie, pod kątem oceny jakości zdrowotnej tłuszczu smaźalniczych metodą szybką, przy użyciu testera jakości oleju spożywczego – Testo 270. Skontrolowano 6 obiektów: 2 zakłady żywienia zbiorowego otwartego, 3 obiekty małej gastronomii oraz wykonano 1 kontrolę w zakładzie produkcyjnym - ciastkarni. W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzano tłuszczów o niewłaściwej jakości.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku
---------------------	---

9. Akcja „Preparaty do wybielania zębów”

W ramach współpracy z Sekcją Epidemiologii prowadzono akcję dot. stosowania nadtlenu wodoru w środkach do wybielania zębów stosowanych w gabinetach stomatologicznych oraz eksplorowano internet a także sprawdzano czy wprowadzane są do obrotu preparaty do wybielania zębów zawierające nadtlenek wodoru. Przeprowadzono łącznie 55 kontroli w wyniku których w 2 gabinetach stwierdzano stosowanie preparatów do wybielania zębów zawierających nadtlenek wodoru (0,1-6%).

10. Akcja „Catering – kontynuacja”

Skontrolowano zakłady świadczące usługi w ramach cateringu oraz obiekty żywienia zbiorowego odbierające posiłki z zakładów cateringowych. Łącznie przeprowadzono 7 kontroli. Wszystkie obiekty produkujące posiłki w ramach cateringu posiadały:

- niezbędną dokumentację HACCP/GHP/GMP, w tym opracowane rejestry stałych zleceń (odbiorców), instrukcje i procedury ostatecznej oceny posiłków opuszczających zakład, w tym pomiar temperatury posiłków, dysponowały środkami transportu przystosowanymi do przewozu żywności w termosach, spełniającymi wymagania rozporządzenia (WE) nr 852/2004. Ponadto zgodnie z art. 19 ust 1 rozporządzenia 178/2002 w przypadku stwierdzenia niewłaściwej jakości zdrowotnej wyprodukowanej partii żywności na podstawie sporządzonych umów z odbiorcami, zakłady cateringowe określiły sposób wycofania wadliwych partii posiłków.

Zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego odbierające posiłki w systemie cateringowym posiadały:

- niezbędne procedury i instrukcje GHP/GMP/HACCP obejmujące kontrolę temperatury przywożonych posiłków, czystości i higieny środka transportu, zgodności z zamówieniem, procedury reklamacji dostarczonej żywności i działania zastępcze (np. w postaci podania suchego prowiantu), ustalenia związane z wycofywaniem wadliwej partii posiłków przez zakład cateringowy (umowa na świadczenie usług cateringowych), ponadto odbiorcy usług cateringowych przeprowadzają wewnętrzne kontrole i audyty w zakładach produkujących posiłki.

Podczas przeprowadzanych kontroli oceniano stan techniczny, higieniczny pomieszczeń, urządzeń, sprzętu oraz wyposażenia dodatkowego. Ponadto, higienę personelu, produkcji, wydawania potraw. Nie stwierdzano nieprawidłowości.

11. Akcja „Woda”

Przeprowadzono kontrole sanitarne w ramach Akcji „Woda” oznakowanie wód mineralnych, źródłanych i stołowych w myśl obowiązujących przepisów prawa. W ramach akcji skontrolowano obiekty wprowadzające do obrotu wody mineralne i źródlane. Wód stołowych nie stwierdzono w obrocie w kontrolowanych obiektach.

Podczas kontroli oceniano oznakowanie wody (etykieta) pod kątem spełnienia wymagań Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 31.03.2011 r. w sprawie naturalnych wód mineralnych, wód źródłanych i wód stołowych (Dz.U. nr 85, poz. 466), wraz z obwieszczeniem GIS z dnia 27.10.2016 r. (załącznik do obwieszczenia GIS z dnia 27.10.2016 r.(poz.113) – Wykaz wód uznanych jako naturalne wody mineralne), rozporządzenia parlamentu Europejskiego i rady nr 1169/2011 z dnia 25.10.2016 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności (...) Dz. Urz. UE L 304 z 21.11.2011, str.18), ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia z dnia 25.08.2006 r. (Dz. U. z 2017 poz. 149, z późn. zm.).

W wyniku przeprowadzonych kontroli, w 19 obiektach oceniono oznakowanie 19 wód i nie stwierdzono nieprawidłowości w oznakowaniu w/w.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Żywności, Żywnienia i Przedmiotów Użytku
---------------------	--

12. Akcja „Gorzkie pestki moreli”.

Akcję „Gorzkie pestki moreli” przeprowadzono w związku z brakiem zamieszczania na produktach spożywczych (luzem i pakowanych) informacji dotyczącej ilości maksymalnego spożycia pestek moreli. W toku kontroli analizowano etykiety na opakowaniach gorzkich pestek moreli i opis sposobu dawkowania. Ze względu na potencjalne ostre i długoterminowe toksyczne działanie wywołane przez cyjanek, spożywanie więcej niż 1-2 pestek może spowodować poważne zagrożenie dla zdrowia. W/w wskazany sposób dawkowania jest zgodny z wymaganiami rozporządzenia Komisji (UE) 2017/1237 z dnia 17 lipca 2017 r., ustanawiające najwyższy dopuszczalny poziom cyjanowodoru jako 20 µg/kg. Działania przeprowadzono na nadzorowanym terenie kontrolując 12 obiektów (12 kontroli akcyjnych), Nie stwierdzono nieprawidłowości.

13. Akcja „Ocena oznakowania materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością w myśl obowiązujących przepisów prawa”.

W ramach akcji „ocena oznakowania materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością w myśl obowiązujących przepisów prawa” przeprowadzono kontrole sanitarne w obiektach wprowadzających do obrotu materiały i przedmioty do kontaktu z żywnością. Do akcji zaplanowano 26 obiektów. Kontrole przeprowadzono w 22 obiektach (2 zlikwidowane, 2 nieczynne). W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami w dokumentacji towarzyszącej wyrobom ceramicznym (deklaracje zgodności) nawiązano współpracę z terenowo właściwymi PPIS w Warszawie, Katowicach, Dębicy, Gnieźnie, Chodzieży, Opocznie oraz Wąbrzeźnie. Nieprawidłowości dotyczyły m.in. braku nazwy i adresu producenta /co jest niezgodne z pkt 1 załącznika nr 4 do Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 15 stycznia 2008 r. (Dz. U. Nr 17 poz. 113)/, braku na wyrobie lub etykietce informacji „do kontaktu z żywnością” lub szczególnej wskazówki dotyczącej używania lub symbolu kieliszka i widelca /co jest niezgodne z art. 15 ust. 1 lit. a) Rozporządzenia (WE) nr 1935/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dn. 27.10.2004r. (Dz. Urz. UE L 338/4 z dn. 27.10.2004r. z późn. zm.)/, brak danych identyfikujących wyrób ceramiczny /co jest niezgodne z pkt 2 załącznika nr 4 do Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 15 stycznia 2008 r. (Dz. U. Nr 17 poz. 113)/. Łącznie przeprowadzono: 21 kontroli akcyjnych (doraźnych) oraz 1 kontrolę planowaną w obiekcie obrotu. Nie nakładano mandatów karnych.

14. Akcja „Jaja”.

Akcję „JAJA” przeprowadzono w 15 obiektach będących pod nadzorem PPIS w Jaworznie, z czego 13 kontroli przeprowadzono z udziałem przedstawiciela Powiatowego Inspektoratu Weterynarii w Tychach. W trakcie doraźnych kontroli sprawdzono wprowadzanie do obrotu jaj, stosowanie w produkcji jaj i produktów jajecznych w 2 hurtowniach jaj, 5 ciastkarniach, 4 piekarniach, 3 sklepach spożywczych wielko powierzchniowych i 1 zakładzie garmazeryjnym. W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono wprowadzania do obrotu, stosowania do produkcji jaj i produktów jajecznych po upływie dat minimalnej trwałości, jaj pochodzących z zakładu reprodukcyjnego drobiu z czarnym nadrukiem. Nie stwierdzono nieprawidłowości dotyczących łańcucha dostaw, produkcji i identyfikowalności w/w produktów na nadzorowanym terenie.

15. Akcja „ASF”.

W ramach akcji ASF kontynuacja - Afrykański pomór świń, pracownicy PPIS w Jaworznie – przeprowadzali kontrole w placówkach handlowych na terenie objętym nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Jaworznie, pod kątem wprowadzania do obrotu mięsa i

wędlin oraz postępowania z odpadami mięsnymi. Łącznie przeprowadzono 119 kontroli w tym 51 kontroli w zakładach żywienia zbiorowego. Kontrole przeprowadzane były w ramach nadzoru bieżącego. Kontrole wykazały nieprawidłowości w 3 obiektach w zakresie postępowania z odpadami (niewłaściwa segregacja odpadów) oraz (w 1 przypadku) wprowadzania do obrotu produktów pochodzenia zwierzęcego, w tym wędlin wyprodukowanych w gospodarstwie domowym bez uzyskania zgody IW. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami poinformowano terenowo właściwego PLW. /PIW w Limanowej, ul. Bronisława Czecha 6, 34-600 Limanowa/. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami natury sanitarno – higienicznej nałożono 3 mandaty karne w wysokości 600 zł.

Działania pozaplanowe:

- przeprowadzono 151 kontroli sanitarnych obiektów celem wydania decyzji zatwierdzających obiekty żywieniowo – żywnościowe do prowadzenia działalności w określonym zakresie, w tym 4 decyzje zatwierdzające warunkowe,
- przeprowadzono dodatkowo 21 szkoleń wewnętrznych w celu aktualizacji i podnoszenia wiedzy pracowników oraz 6 narad z pracownikami sekcji,
- sprawdzano wprowadzanie do obrotu produktów umieszczonych w ostrzeżeniach publicznych GIS podczas kontroli w nadzorze bieżącym (łącznie 32 kontrole),
- sprawdzano przekazywanie informacji konsumentom dot. alergenów podczas wprowadzania do obrotu produktów spożywczych luzem i pakowanych jednostkowo (66 kontroli w nadzorze bieżącym),
- sprawdzano podczas nadzoru bieżącego czy dokonuje się zwrotów wycofanych/kwestionowanych/innych produktów pochodzenia zwierzęcego do ich dostawców, zwłaszcza do zakładów produkcyjnych lub do dużych dystrybutorów (hurtowników, magazynów centralnych) – łącznie 118 kontroli,
- prowadzono nadzór bieżący (46 kontroli) w odniesieniu do suplementów diety, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz środków spożywczych wzbogaconych witaminami lub składnikami mineralnymi. Eksplorowano internet, przeglądano czasopisma lokalne pod kątem oferowania do sprzedaży w/w,
- sprawdzano czy przedsiębiorcy nie przekazują odpadów poprodukcyjnych i pokonsumpcyjnych na cele paszowe – 105 kontroli w ramach nadzoru bieżącego.

11. RASFF / RAPEX

Celem szybkiego informowania o incydentach w zakresie bezpieczeństwa żywności jest System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF). W przypadku zidentyfikowania zagrożenia zdrowia konsumentów umożliwia on sprawne i szybkie przekazywanie informacji między Komisją Europejską, urzędami ds. kontroli żywności i pasz oraz organizacjami celem sprawdzenia czy istnieje zagrożenie na danym terenie i ewentualne podjęcie działań zgodnie z obowiązującymi procedurami.

W 2017 roku otrzymano 9 powiadomień alarmowych wymagających wycofania artykułów niebezpiecznych z rynku i 10 powiadomień informacyjnych. W związku z powyższym podejmowano stosowne działania podczas planowych kontroli oraz przeprowadzono dodatkowo 114 kontroli sanitarnych w związku z otrzymaniem w/w powiadomień.

W wyniku przeprowadzonych kontroli sanitarnych nie stwierdzono na nadzorowanym terenie wprowadzania do obrotu produktów niebezpiecznych.

W 2017 r. nie prowadzono nadzoru nad kosmetykami celem wyeliminowania z rynku produktów stwarzających zagrożenie dla zdrowia lub życia konsumentów zgłaszanych w systemie RAPEX.

12. Wnioski i interwencje

W 2017 r. rozpatrzono 1 skargę na bezczynność organu względem wniesionej interwencji na wprowadzanie do obrotu niewłaściwej jakości produktu (jaj) oraz w zakresie nadzoru bieżącego nad tym obiektem (Hipermarket Carrefour w Jaworznie, ul. Wojska Polskiego 2d). Skarga była bezzasadna.

We własnym zakresie rozpatrzono 33 interwencje wniesione od ludności. Skarżono się na:

- Niewłaściwe warunki sanitarne: 18 wniosków, dotyczyły m.in. zachowania czystości i porządku w obiekcie, przestrzegania zasad należytej segregacji, ochrony zakładu przed szkodnikami, higieny sprzedaży i personelu, itp.
- Brak przestrzegania terminów przydatności do spożycia oraz dat minimalnej trwałości – 9 wniosków, dot. nieprawidłowej kontroli wewnętrznej GHP/GMP/HACCP w obszarze przestrzegania terminów przydatności do spożycia oraz dat minimalnej trwałości ustalonych na etykiecie wyrobów przez producenta.
- Brak zachowanego w sposób należyty łańcucha chłodniczego, narażenie żywności na rozwój niekorzystnej mikroflory bakteryjnej – 3 wnioski, dot. nieprawidłowego magazynowania i eksponowania wyrobów nietrwałych mikrobiologicznie, tj. poza ustalonym przez producenta ciągiem chłodniczym, niezgodnie z GHP/GMP/HACCP .
- Niewłaściwe cechy organoleptyczne – 2 wnioski, dot. nieswoistego zapachu, smaku wyrobów gotowych.
- Fizyczne zanieczyszczenia żywności – 1 wniosek, dot. obecności ciała stałego w wyrobie gotowym.

Skargi i wnioski rozpatrzono w terminach. Ogółem z 33 rozpatrywanych wniosków (we własnym zakresie), zasadnych było 22.

We własnym zakresie przeprowadzono 31 kontroli interwencyjnych oraz prowadzono 2 postępowania wyjaśniające (na 33 rozpatrywane we własnym zakresie wnioski). Ponadto zgodnie z właściwością przekazano 3 sprawy do terenowo właściwych instytucji. Skarg anonimowych nie odnotowano. Ilość interwencji, w których nie wskazano imienia i nazwiska, danych adresowych lub podpisu nadawcy – 17. W każdym przypadku przeprowadzono kontrole sanitarne po oszacowaniu ryzyka dla konsumenta. Zasadnych rozpatrzonych wniosków anonimowych - 13.

W wyniku przeprowadzonych kontroli interwencyjnych nałożono 20 mandatów karnych na kwotę 4050 zł.

Podczas kontroli interwencyjnych pobrano do badań próbki żywności (1 próbka z grupy 05 07 makaron w kierunku organoleptyka oraz 5 próbek z grupy 23 01 nuggetsy z fileta kurczaka panierowane w kierunku mikrobiologia: Salmonella, Listeria monocytogenes oraz znakowanie), które po zbadaniu nie były kwestionowane.

13. Podsumowanie

Oceniając stan sanitarny obiektów żywnościowo – żywieniowych należy stwierdzić, że ulega stopniowej poprawie. Jest to wynikiem:

- dalszej modernizacji części nadzorowanych zakładów i skutecznego wdrożenia systemów kontroli wewnętrznej, co potwierdza znaczny wzrost liczby zakładów posiadających wdrożone i utrzymywane procedury oparte na zasadach systemu HACCP,
- powstania nowych zakładów żywieniowo – żywnościowych spełniających obowiązujące przepisy, a w szczególności określone w „pakiecie higienicznym”, posiadających wdrożone systemy HACCP, ISO, itp.
- mniejsza liczba decyzji administracyjnych nakazujących poprawę stanu sanitarno – higienicznego w obiekcie (o 28% mniej niż w roku ubiegłym).
- mniejsza liczba nałożonych mandatów karnych (o 29% mniej niż w roku ubiegłym).

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku
---------------------	---

W wyniku przeprowadzonych kontroli sanitarnych zgodnie z obowiązującą procedurą urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością, żaden obiekt nie został oceniony jako niezgodny z wymaganiami. Żaden zakład nie został unieruchomiony.

W porównaniu do roku ubiegłego stwierdza się (opierając się na wynikach badań laboratoryjnych) nieznaczne pogorszenie jakości zdrowotnej środków spożywczych.

W 2017 r. na 458 wszystkich zbadanych próbek 13 próbek uległo zakwestionowaniu tj. 2,83 %, podczas gdy w 2016 r. na 427 wszystkich zbadanych próbek 11 uległo zakwestionowaniu tj. 2,58%. Celem dalszej poprawy zarówno stanu sanitarno – higienicznego nadzorowanych obiektów, jak i poprawy bezpieczeństwa żywności produkowanej i wprowadzanej do obrotu przyjęto do realizacji na następny okres następujące zamierzenia:

- Nasilenie prowadzenia skutecznych działań kontrolnych nad zakładami, w których stwierdza się liczne nieprawidłowości sanitarno – higieniczne oraz kontynuowanie akcji tematycznych.
- Wzmocnienie nadzoru w zakresie przestrzegania wymagań dotyczących znakowania środków spożywczych, prezentacji i reklamy żywności wzbogacanej, suplementów diety i środków specjalnego przeznaczenia medycznego.
- Zintensyfikowanie współpracy z innymi służbami kontrolującymi.
- Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników poprzez udział w szkoleniach zewnętrznych, wewnętrznych nt. „Aktualne zagadnienia z zakresu bezpieczeństwa żywności”.
- Doskonalenie działań w ramach systemu RASFF oraz współpraca z innymi jednostkami.

Warunki sanitarno-higieniczne środowiska pracy

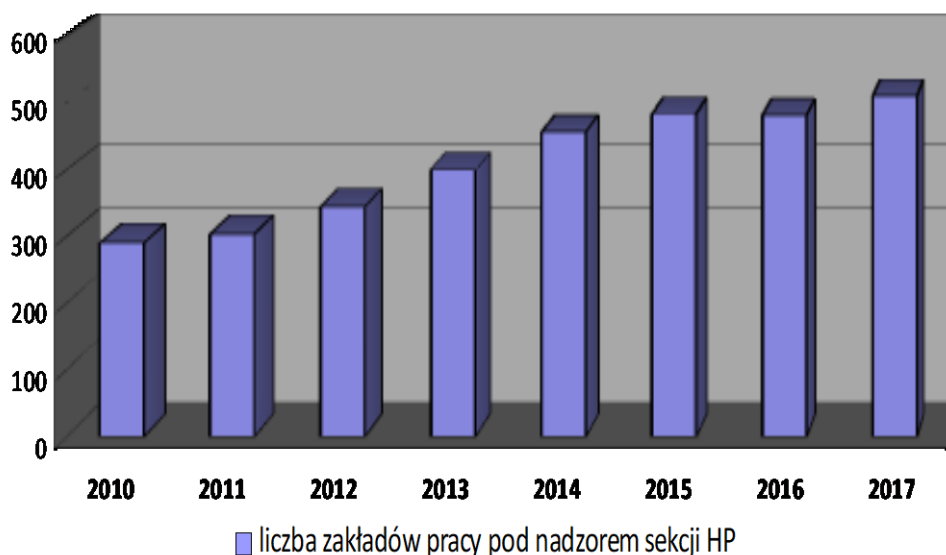
Sekcja Higieny Pracy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Jaworznie prowadzi *nadzór nad warunkami zdrowotnymi środowiska pracy (bhp)*, celem wzmocnienia ochrony zdrowia pracowników przed negatywnym oddziaływaniem szkodliwych czynników występujących w miejscu pracy: hałasu pochodzącego od stosowanych maszyn i urządzeń, pyłów przemysłowych, drgań mechanicznych, promieniowania optycznego, substancji i mieszanin chemicznych stwarzających zagrożenie dla zdrowia, czynników o działaniu rakotwórczym, szkodliwych czynników biologicznych, w szczególności o charakterze zakaźnym, mogących w konsekwencji doprowadzić do powstania *chorób zawodowych*. Nadzoruje również *wprowadzanie do obrotu chemikaliów*, w tym m.in.: niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin; produktów biobójczych; detergentów oraz prekursorów narkotyków kategorii 2 i kategorii 3.

Ponadto, w ramach bieżącego nadzoru egzekwuje przestrzeganie przepisów dotyczących *zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych* tzw. „dopalaczy”, przepisów dotyczących *bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest* oraz przepisów ustawy *o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych* na stanowiskach pracy.

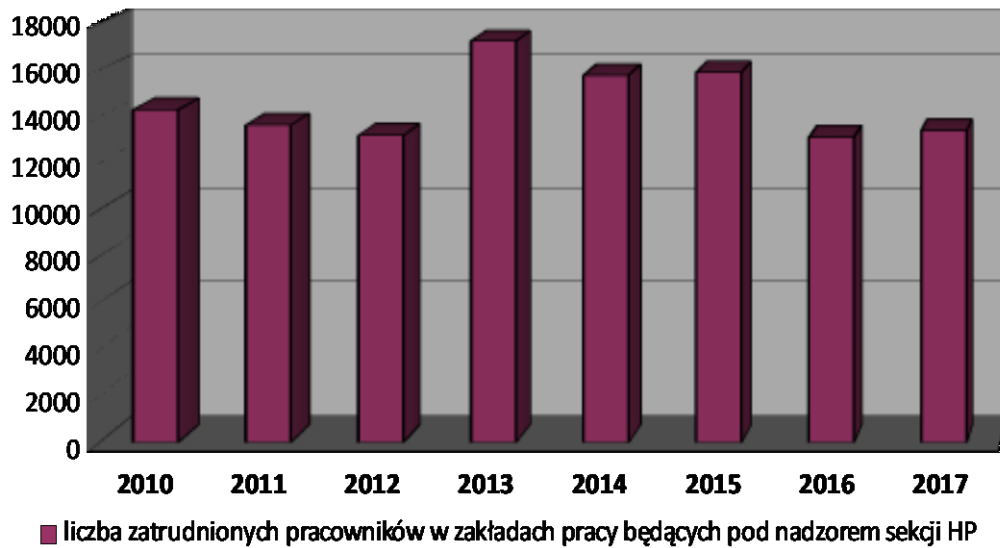
1. Narażenie zawodowe pracujących

W roku 2017 sekcja Higieny Pracy (HP) obejmowała nadzorem 510 zakładów pracy zatrudniających 13376 osób, co stanowi 2 % wzrost liczby zatrudnionych pracowników w porównaniu do roku poprzedniego.

Na wykresach poniżej przedstawiono charakterystykę określającą liczbę zakładów pracy będących pod nadzorem sekcji HP i liczbę zatrudnianych w nich pracowników, w latach 2010-2017.

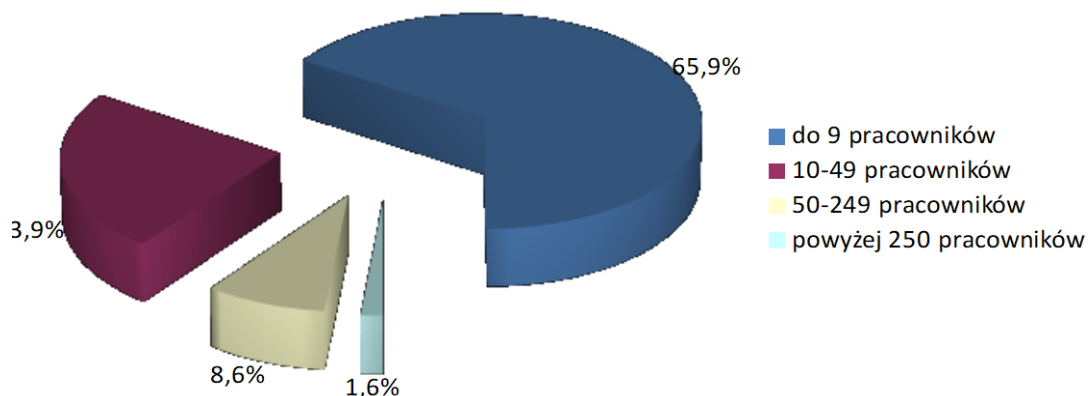

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Pracy
---------------------	---

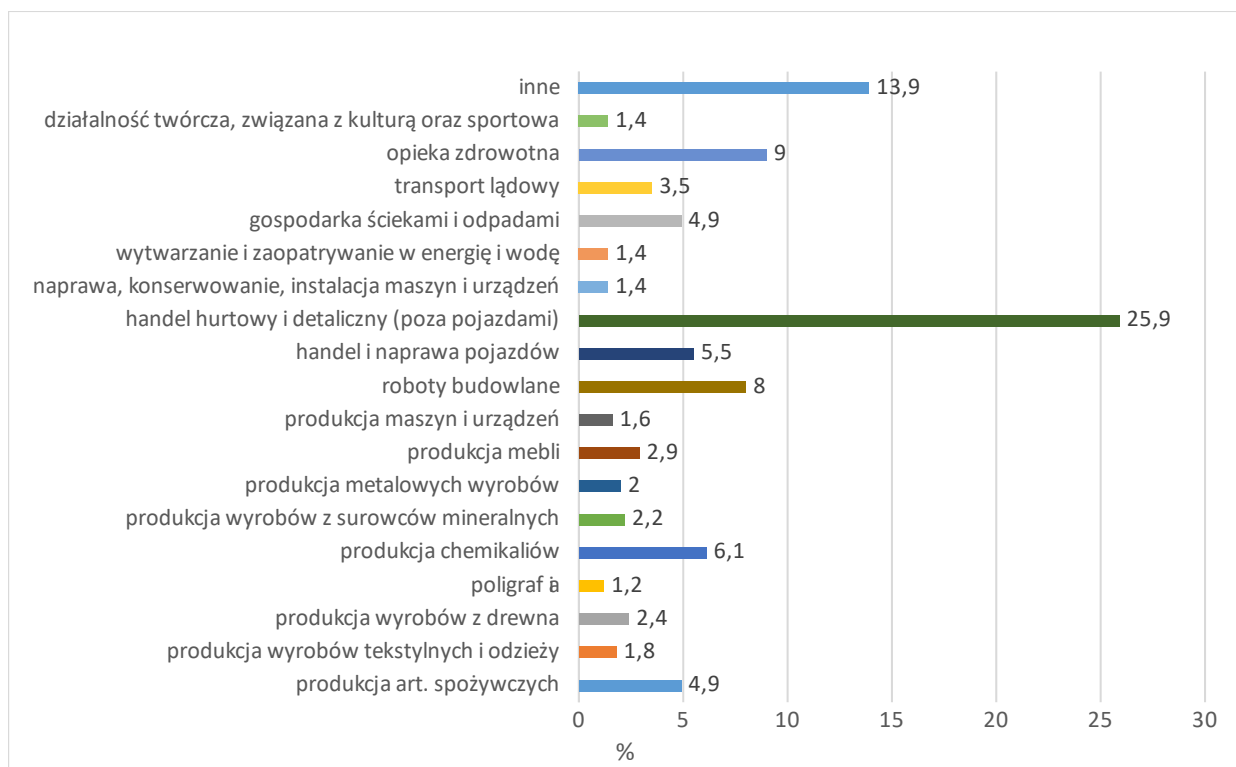
Wykres 1 i 2. Struktura zakładów pracy pod nadzorem PSSE w Jaworznie w latach 2010-2017 opisująca liczbę zakładów pracy i zatrudnionych w nich pracowników.

Większość podmiotów objętych nadzorem stanowią zakłady zatrudniające do 9 pracowników – aktualnie jest ich 458, z czego 336 zakładów zatrudnia do 9 pracowników. Strukturę zakładów pracy w ewidencji sekcji Higieny Pracy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Jaworznie przedstawiono: według liczby zatrudnionych pracowników - na wykresie nr 3, według klasyfikacji działalności - na wykresie nr 4.

Wykres 3. Struktura zakładów pracy pod nadzorem PSSE w Jaworznie w 2017 r. według liczby zatrudnionych pracowników.

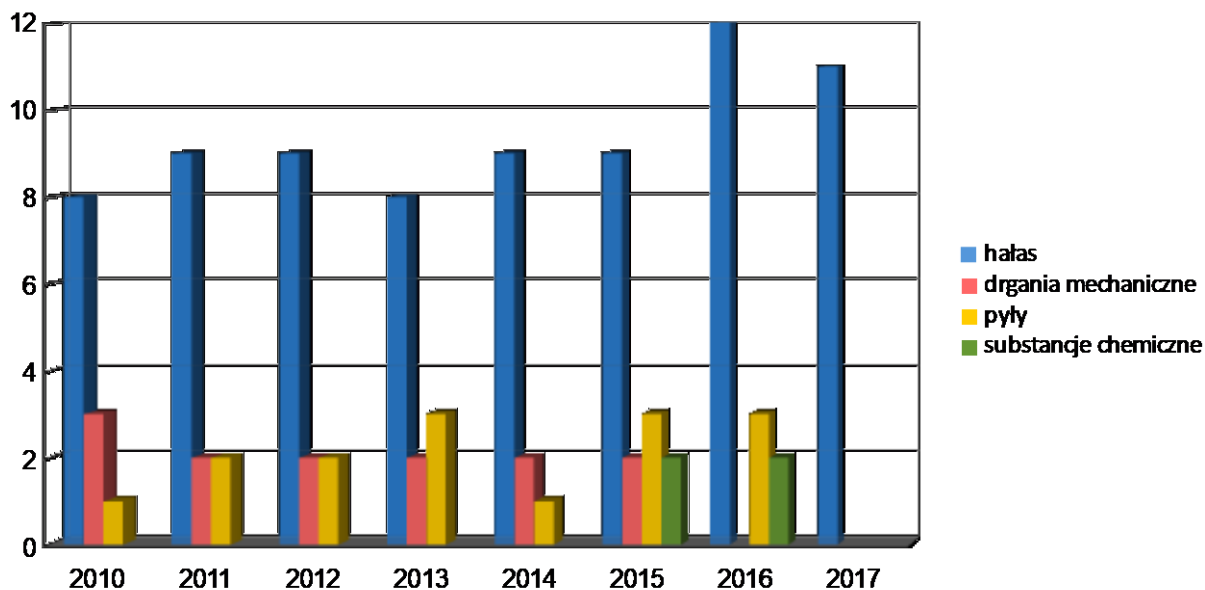
Wykres 4. Struktura zakładów pracy pod nadzorem PSSE w Jaworznie w 2017 r. według klasyfikacji działalności.

W 2017 roku, na nadzorowanym terenie istniało 11 zakładów, zatrudniających łącznie 685 osób na stanowiskach, na których występują **przekroczenia najwyższych dopuszczalnych norm hałasu**.

Zakłady te zajmują się głównie produkcją wyrobów metalowych, wydobywaniem węgla, produkcją mebli, gospodarką odpadami, naprawą, konserwacją i instalowaniem maszyn i urządzeń oraz świadczą usługi z zakresu robót budowlanych. W roku 2017 skontrolowano 5 z 11 podmiotów będących pod nadzorem. W zakładach tych, ze względów technologicznych, nie ma możliwości wyeliminowania przekroczenia wartości normatywnych hałasu, wobec czego dokonano oceny stanowisk pracy uwzględniając nadzór nad stosowaniem przez pracowników wymaganych środków ochrony indywidualnej, realizacji wprowadzonych w życie programów działań organizacyjno-technicznych zmierzających do ograniczenia narażenia oraz wydzielenia stref zagrożenia.

Działania Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Jaworznie, w ramach bieżącego nadzoru, przyczyniły się do zlikwidowania przekroczeń pyłów i substancji chemicznych występujących, w latach poprzednich, na stanowiskach pracy.

Na poniższym wykresie przedstawiono liczbę zakładów pracy będących pod nadzorem sekcji HP w Jaworznie, w których stwierdzano przekroczenie dopuszczalnych norm poszczególnych czynników szkodliwych dla zdrowia na stanowiskach pracy w latach 2010-2017.

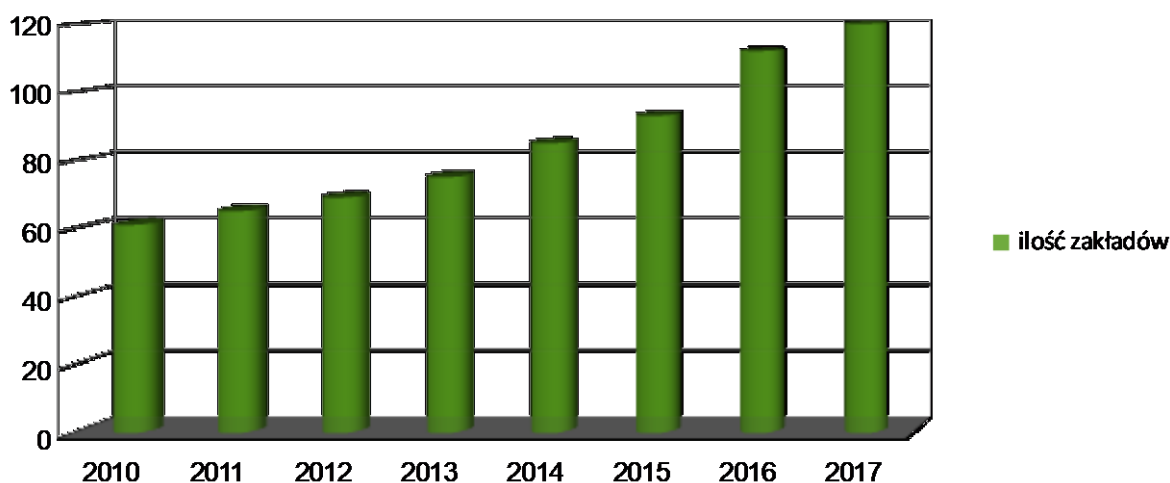
Wykres 5. Zakłady pracy, w których stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych norm poszczególnych czynników szkodliwych.

W 2017 roku w ewidencji PSSE w Jaworznie odnotowano 120 zakładów pracy, w których 5416 pracowników jest narażonych na **szkodliwe czynniki biologiczne zaliczane do 2 i 3 grupy zagrożenia**, a więc m.in. na czynniki które mogą wywoływać u ludzi ciężkie choroby, są niebezpieczne dla pracowników, a rozprzestrzenianie ich w populacji ludzkiej jest bardzo prawdopodobne, jednakże istnieją w stosunku do nich skuteczne metody profilaktyki lub leczenia. Należą do nich m.in. zaliczane do grupy 2 zagrożenia: bakterie *Borrelia burgdorferi* wywołujące Boreliozę, laseczki tężca, bakterie *Escherichia coli*, wirusy grypy oraz zaliczane do 3 grupy zagrożenia: wirusy zapalenia wątroby typu B i C, prątki gruźlicy, ludzkie wirusy nabytego niedoboru odporności (HIV), czy wirus wścieklizny.

Wśród zakładów mieszczących się na terenie miasta Jaworzno, gdzie ryzyko narażenia pracownika na szkodliwe czynniki biologiczne jest duże zalicza się głównie podmioty produkujące żywność (gr. 2) oraz podmioty lecznicze (gr. 3).

W roku 2017 w ramach nadzoru nad przestrzeganiem przepisów prawnych mających na celu ochronę pracowników przed szkodliwymi czynnikami biologicznymi, w szczególności o charakterze zakaźnym, wybiórczo skontrolowano 27 podmiotów, w których objęto nadzorem stanowiska pracy 347 pracowników narażonych na działanie szkodliwych czynników biologicznych. W 2 zakładach stwierdzono nieprawidłowości i nakazano ich usunięcie. Charakterystyka, opisująca wzrost ilości zakładów pracy, będących pod nadzorem sekcji HP w Jaworznie, w których pracodawca stwierdził narażenie na **szkodliwe czynniki biologiczne** w latach 2010-2017, przedstawia się następująco (wykres 6).

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Pracy
---------------------	---

Wykres 6. Liczba zakładów pracy, w których stwierdzono narażenie na szkodliwe czynniki biologiczne.

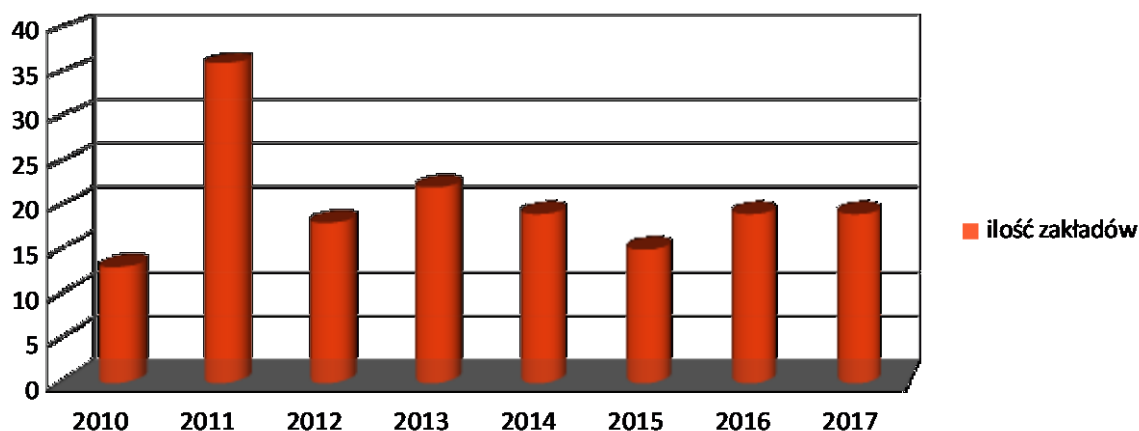
Na terenie miasta Jaworzna istnieje 19 zakładów pracy, zatrudniających 855 osób na stanowiskach pracy, na których występują **czynniki o działaniu rakotwórczym lub mutagennym**.

Narażenie występuje u pracowników:

- zatrudnionych w narażeniu na promieniowanie jonizujące naturalne oraz typu X i typu γ ;
- zatrudnionych w laboratoriach zakładowych w narażeniu na działanie m.in. związków chromu (VI);
- zatrudnionych w firmach budowlano-remontowych przy demontażu pokryć dachowych z azbestu;
- zatrudnionych przy pracach z wykorzystaniem paliw silnikowych zawierających benzen;
- wykonujących prace w narażeniu na olej opałowy ciężki.

W 2017 roku skontrolowano 4 zakłady. W 1 zakładzie stwierdzono nieprawidłowości i nakazano ich usunięcie.

Na wykresie nr 7 przedstawiono analizę dotyczącą liczby zakładów pracy w Jaworznie w latach 2010-2017, w których istnieje narażenie pracowników na czynniki o działaniu rakotwórczym.

Wykres 7. Liczba zakładów pracy, w których stwierdzono narażenie na czynniki o działaniu rakotwórczym.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Pracy
---------------------	---

Podczas wykonywania czynności kontrolnych nadzorowano również **przestrzeganie przepisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych** na stanowiskach pracy, w tym m.in. przestrzegania zakazu palenia przez pracowników w miejscach pracy oraz wymogu umieszczania stosownych znaków przez pracodawców. Nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie.

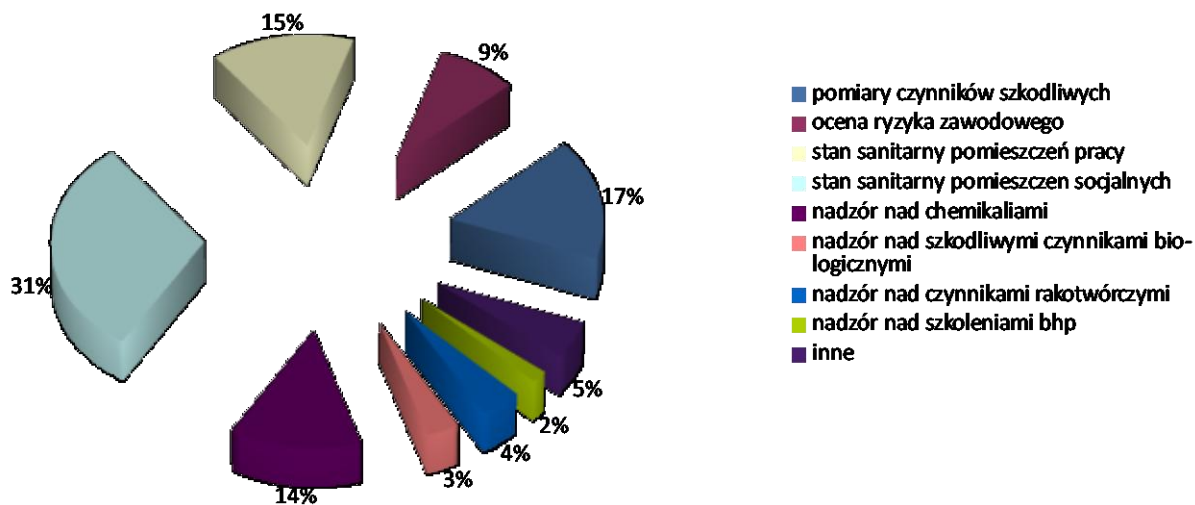
W 2017 roku, w zakresie bieżącego nadzoru sanitarnego, skontrolowano 101 obiektów, przeprowadzając 123 kontrole. W 1/5 skontrolowanych zakładów stwierdzono nieprawidłowości. ***Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaworznie w celu usunięcia stwierdzanych nieprawidłowości wydał 40 decyzji administracyjnych, zawierających łącznie 117 nakazów.***

Nakazy te dotyczyły m.in.:

- przeprowadzenia badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy oraz obniżenia stężenia bądź natężenia czynników szkodliwych na stanowisku pracy (20 nakazów);
- przeprowadzenia oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy i udokumentowania jej zgodnie z obowiązującymi przepisami (10 nakazów);
- zapewnienia, zgodnego z obowiązującymi przepisami, stanu higieniczno-sanitarnego pomieszczeń pracy (18 nakazów);
- zapewnienia, zgodnego z obowiązującymi przepisami, stanu higieniczno-sanitarnego pomieszczeń higieniczno-sanitarnych dla pracowników (36 nakazów);
- zapewnienia pracownikom stanowiskowych instrukcji BHP i udzielania I pomocy (4 nakazy);
- zapewnienia pracownikom szkoleń BHP (2 nakazy);
- zapewnienia pracownikom odzieży roboczej i ochronnej (2 nakazy);
- stosowania i wprowadzania do obrotu chemikaliów, zgodnie z obowiązującymi przepisami (16 nakazów);
- wypełniania przez pracodawców obowiązków wynikających z zatrudniania pracowników w narażeniu na szkodliwe czynniki biologiczne (4 nakazy);
- wypełniania przez pracodawców obowiązków wynikających z zatrudniania pracowników w narażeniu na czynniki o działaniu rakotwórczym (5 nakazów).

Nie stwierdzono nieprawidłowości wymagających unieruchomienia stanowiska bądź zamknięcia zakładu.

Analizę stwierdzonych nieprawidłowości w 2017 roku przedstawiono na wykresie 8.

Wykres 8. Analiza stwierdzonych nieprawidłowości podczas przeprowadzonych czynności kontrolnych w 2017 r.

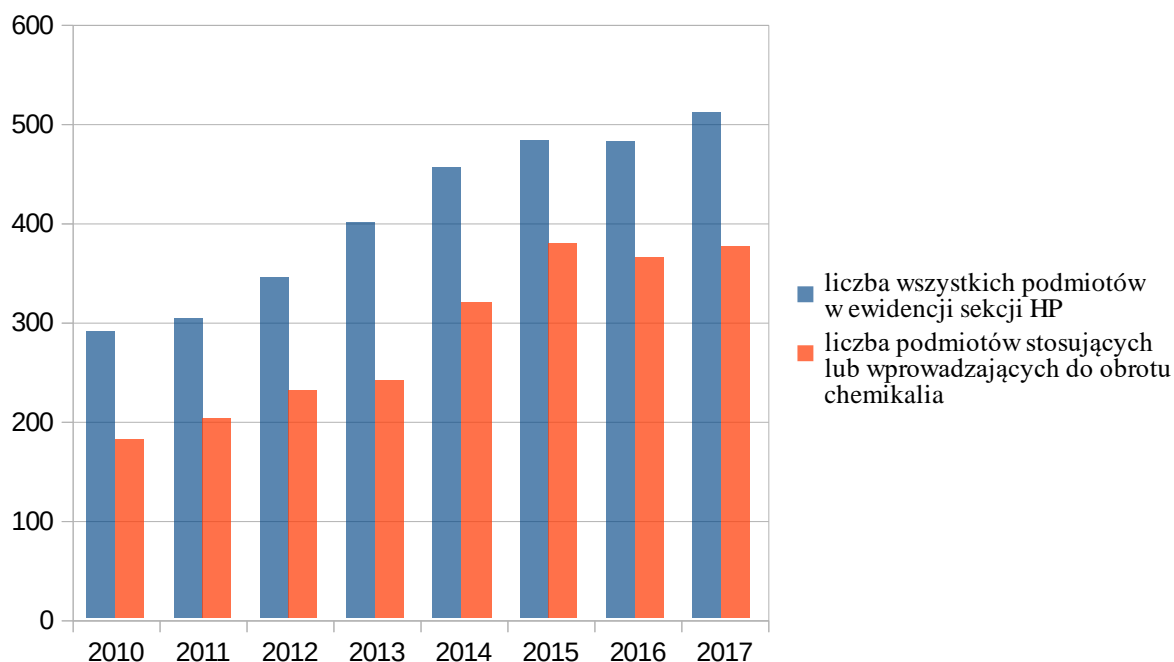
2. Substancje i mieszaniny chemiczne

Pod nadzorem PPIS w Jaworznie znajduje się 375 podmiotów zobowiązanych do przestrzegania przepisów w zakresie wprowadzania do obrotu i stosowania substancji chemicznych i ich mieszanin, w tym:

- 2 producentów substancji chemicznych wprowadzanych w postaci własnej do obrotu na rynek Unii Europejskiej;
- 4 importerów substancji sprowadzanych z krajów nie należących do Unii Europejskiej,
- 12 dalszych użytkowników będących formulatorami mieszanin chemicznych, którzy substancje chemiczne wchodzące w skład produkowanych i wprowadzanych do obrotu mieszanin zakupują na terenie Unii Europejskiej;
- 66 dystrybutorów substancji chemicznych i ich mieszanin, w tym m.in.: podmiot DONAUCHEM Polska Sp. z o.o. - zajmujący się dystrybucją i konfekcjonowaniem niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin, hurtownie budowlane, markety wielobranżowe oraz stacje paliw.

W 2017 roku o 3 % wzrosła łączna liczba podmiotów stosujących i wprowadzających do obrotu chemikalia, będących pod nadzorem PPIS w Jaworznie. Charakterystykę podmiotów stosujących i wprowadzających do obrotu chemikalia w Jaworznie w latach 2010-2017 obrazuje wykres nr 9.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Pracy
---------------------	---

Wykres 9. Charakterystyka przedstawiająca liczbę podmiotów pod nadzorem sekcji Higieny Pracy, które w ramach prowadzonej działalności stosują bądź wprowadzają do obrotu substancje lub mieszaniny chemiczne niebezpieczne.

W 2017 roku, w ramach bieżącego nadzoru, w zakresie wprowadzania do obrotu i stosowania substancji chemicznych niebezpiecznych i ich mieszanin, przeprowadzono 56 kontroli. Szczególnym nadzorem objęto podmioty zajmujące się wprowadzaniem do obrotu substancji i mieszanin chemicznych.

Dokonano oceny oznakowania opakowań 36 produktów.

PPIS w Jaworznie zakwestionował 4 oznakowania produktów jako niezgodne z prawem, wydając tym samym decyzje mające na celu usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości.

Pod stałym nadzorem sekcji higieny pracy znajdują się **podmioty gospodarcze wprowadzające do obrotu produkty biobójcze**. W 2017 roku przeprowadzono 40 kontroli w ramach nadzoru nad produktami biobójczymi, w tym 11 kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu oraz 29 kontroli w zakładach, w których produkty biobójcze są stosowane. Skontrolowano 11 produktów biobójczych pod względem ich składu, a co za tym idzie legalności pozostawiania w obrocie, klasyfikacji zagrożeń jakie wywierają na ludzi i środowisko oraz zgodności oznakowania opakowań z przepisami. Nie stwierdzono nieprawidłowości.

Na terenie Jaworzna istnieje 10 podmiotów zajmujących się **wprowadzaniem do obrotu prekursorów narkotyków kategorii 3** oraz 31 podmiotów stosujących prekursor narkotyków w prowadzonej działalności gospodarczej. Zakłady te zaopatrują się i prowadzą sprzedaż prekursorów na terenie kraju. Podczas 7 przeprowadzonych kontroli w 2017 roku nie stwierdzono uchybień w tym zakresie.

Pod stałym nadzorem sekcji higieny pracy znajdują się **podmioty gospodarcze wprowadzające do obrotu detergenty**. W ramach nadzoru nad detergentami w 2017 roku przeprowadzono 4 kontrole, podczas których dokonano oceny oznakowania 6 produktów. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami w oznakowaniu opakowań, wydano decyzję administracyjną nakazującą wstrzymanie obrotu kwestionowanymi detergentami.

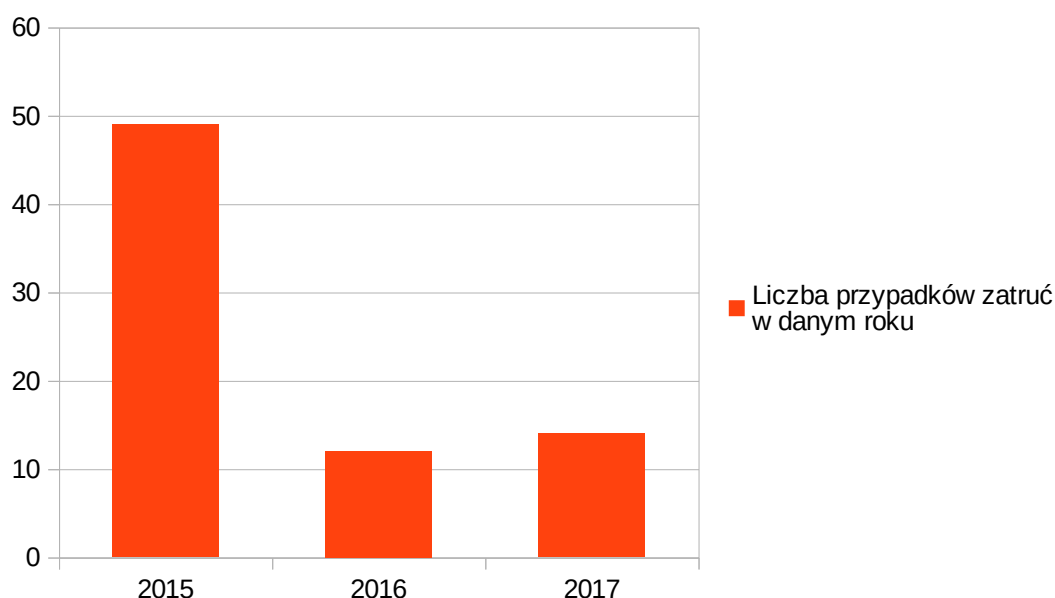
PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Pracy
---------------------	---

3. Środki zastępcze, tzw. „dopalacze”

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaworznie, realizuje zadania w zakresie zmniejszenia zagrożeń zdrowia publicznego wywołanych działaniem środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych, m.in. poprzez działania profilaktyczne przy pomocy Zespołu pracowników ds. koordynowania nadzoru nad środkami zastępczymi oraz nadzoruje przestrzeganie przepisów dotyczących *zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych, tzw. „dopalaczy”*, przy pomocy pracowników Sekcji Higieny Pracy.

Zespół pracowników ds. koordynowania nadzoru nad środkami zastępczymi, oprócz szeregu prowadzonych działań informacyjno edukacyjnych wśród dorosłych i młodzieży szkolnej, na temat wpływu środków zastępczych na ich zdrowie: rozdawanie ulotek, wyświetlanie filmów, prelekcje, prowadzi również monitoring przypadków zatruc tzw. „dopalaczami” na terenie miasta Jaworzno, na podstawie danych uzyskanych ze Szpitala Wielospecjalistycznego w Jaworznie. Ponadto, na bieżąco monitorowane są strony internetowe, oferujące do sprzedaży tzw. „dopalacze”.

Ilość ujawnionych w Jaworznie przypadków zatruc w latach 2015-2017 zobrazowano na wykresie 10.

Wykres 10. Liczba przypadków zatruc środkami zastępczymi w Jaworznie, w latach 2015-2017.

PPIS w Jaworznie, na bieżąco współpracuje z sygnatariuszami Porozumienia z dnia 26/10/2011 roku o współpracy w zakresie przeciwdziałania wprowadzaniu do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych, zawartego pomiędzy Głównym Inspektorem Sanitarnym, Szefem Służby Celnej, Komendantem Głównym Policji i Głównym Inspektorem Farmaceutycznym.

W 2017 roku Komenda Miejska Policji w Jaworznie, w ramach współpracy, przekazała Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu w Jaworznie 5 spraw do realizacji w zakresie podejrzenia wprowadzania do obrotu na terenie miasta Jaworzno środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych.

Na terenie miasta Jaworzna w 2017 roku działał jeden podmiot gospodarczy AMD COMPANY Sp. z o.o. z Krakowa, który wprowadzał do obrotu środki zastępcze i nowe substancje psychoaktywne. W zabezpieczonych opakowaniach stwierdzono następujące substancje: MDMA-CHMICA, NM-2201, AB-CHMINACA, PV8 (α -PHPP), α -PVT, lidokaina, 3-CMC, THJ-2201, będące środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi. W związku z powyższym PPIS w Jaworznie wydał decyzję zakazującą wprowadzania do obrotu produktów będących środkami zastępczymi oraz nowymi substancjami psychoaktywnymi, a także orzekł o ich przepadku na rzecz Skarbu Państwa, jednocześnie wymierzając AMD COMPANY Sp. z o.o. karę pieniężną w wysokości 20.000 zł. Sklep, w którym wprowadzane były do obrotu tzw. „dopalacze” został zamknięty. W pozostałych przypadkach, produkty będące środkami zastępczymi i nowymi substancjami psychoaktywnymi zakupione zostały przez osoby fizyczne ze stron internetowych, na użytek własny. Wobec braku znamion wprowadzania do obrotu środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych, zgodnie z obowiązującymi przepisami, PPIS w Jaworznie wydał decyzje umarzające postępowania administracyjne jednocześnie orzekając o zniszczeniu zatrzymanych produktów na koszt Skarbu Państwa.

Ponadto, prowadzony jest stały monitoring obiektów na terenie miasta Jaworzna, w których w latach 2015–2017 wprowadzane były do obrotu środki zastępcze lub nowe substancje psychoaktywne.

4. Choroby zawodowe

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaworznie realizuje również zadania w dziedzinie zapobiegania i zwalczania chorób, w tym m.in. chorób zawodowych. Oprócz prowadzonej profilaktyki, w postaci nadzorowania stanowisk pracy i kontroli pracodawców zobowiązanych wyposażyć pracowników nieodpłatnie w odzież i obuwie robocze oraz środki ochrony indywidualnej zabezpieczające przed działaniem szkodliwych dla zdrowia czynników występujących w środowisku pracy, prowadzi postępowania administracyjne w sprawie chorób zawodowych pracowników lub byłych pracowników.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, *za chorobę zawodową uważa się chorobę, wymienioną w wykazie chorób zawodowych, jeżeli w wyniku oceny warunków pracy można stwierdzić bezspornie lub z wysokim prawdopodobieństwem, że została ona spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy albo w związku ze sposobem wykonywania pracy.*

PPIS w Jaworznie, jest właściwym miejscowo do prowadzenia postępowań administracyjnych w sprawie podejrzenia choroby zawodowej u pracowników lub byłych pracowników, według miejsca w którym praca jest lub była wykonywana.

Urzędowy wykaz chorób zawodowych obejmuje 26 pozycji.

Na przestrzeni ostatnich lat, PPIS w Jaworznie stwierdził choroby zawodowe z pozycji:

3. pylice płuc, w tym m.in.: azbestowe lub górników kopalń węgla;
4. choroby opłucnej lub osierdzia wywołane pyłem azbestu;
7. zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych;
15. przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 15 lat;
17. nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi;
20. przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy: zespół cieśni w obrębie nadgarstka;
21. obustronny trwały odbiorczy ubytek słuchu typu ślimakowego lub czuciowo-nerwowego

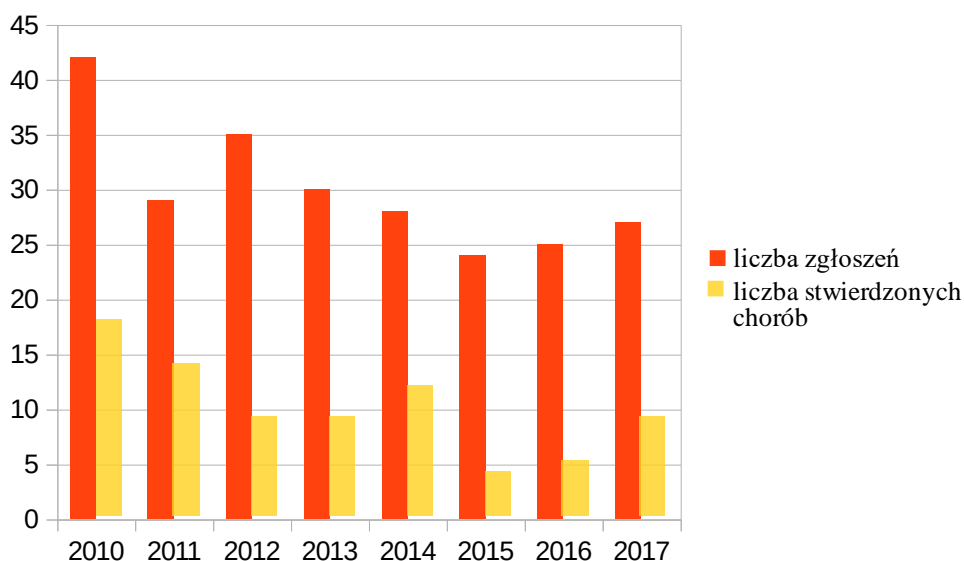
PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Pracy
---------------------	---

spowodowany hałasem, wyrażony podwyższeniem progu słuchu o wielkości co najmniej 45 dB w uchu lepiej słyszającym, obliczony jako średnia arytmetyczna dla częstotliwości audiometrycznych 1, 2 i 3 kHz;

25. choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi – zaćma wywołana działaniem promieniowania podczerwonego lub długofalowego nadfioletowego;

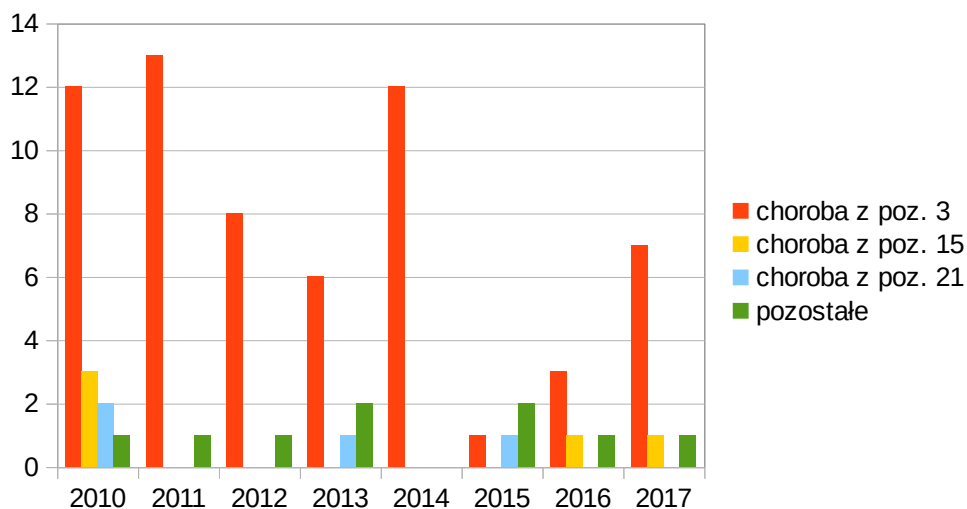
26. choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa -borelioza.

Na wykresie 11 przedstawiono liczbę zgłoszeń o podejrzeniu choroby zawodowej, złożonych do PPIS w Jaworznie wraz z ilością stwierdzonych chorób zawodowych, w danym roku kalendarzowym.

Wykres 11. Analiza ilości stwierdzonych przypadków chorób zawodowych do ilości złożonych zgłoszeń w latach 2010-2017.

Na wykresie 12 przedstawiono charakterystykę stwierdzanych chorób zawodowych przez PPIS w Jaworznie w latach 2010-2017, według pozycji z wykazu chorób zawodowych.

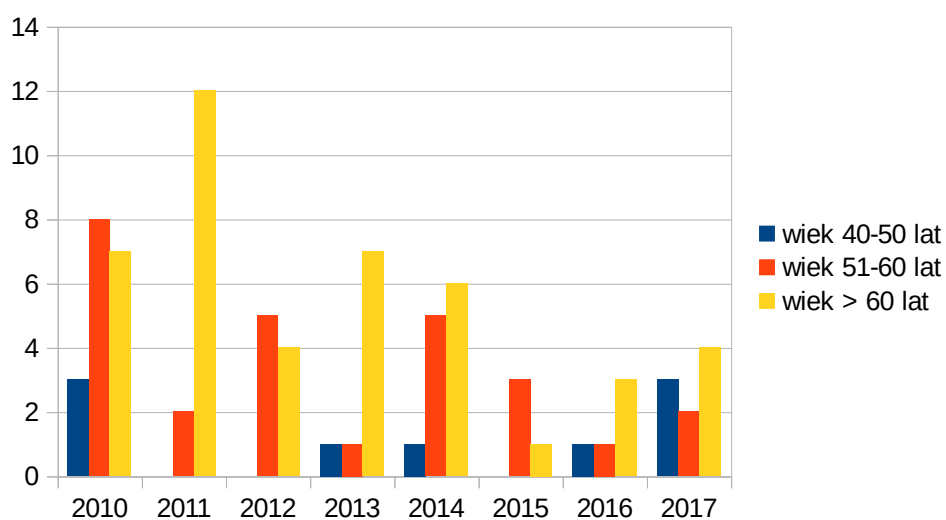
Wykres 12. Analiza stwierdzonych przypadków chorób zawodowych w latach 2010-2017 według wykazu chorób zawodowych.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Pracy
---------------------	---

W 2017 roku, Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu w Jaworznie, zgłoszono 27 spraw o podejrzenie choroby zawodowej, z czego 25 postępowań zakończono. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaworznie wydał 16 decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej oraz 9 decyzji stwierdzających chorobę zawodową.

U osób ubiegających się o rozpoznanie choroby zawodowej, którym wydano decyzje o braku podstaw do jej stwierdzenia, nie wykryto schorzenia ujętego w wykazie chorób zawodowych bądź nie stwierdzono narażenia na dany czynnik chorobotwórczy w środowisku pracy.

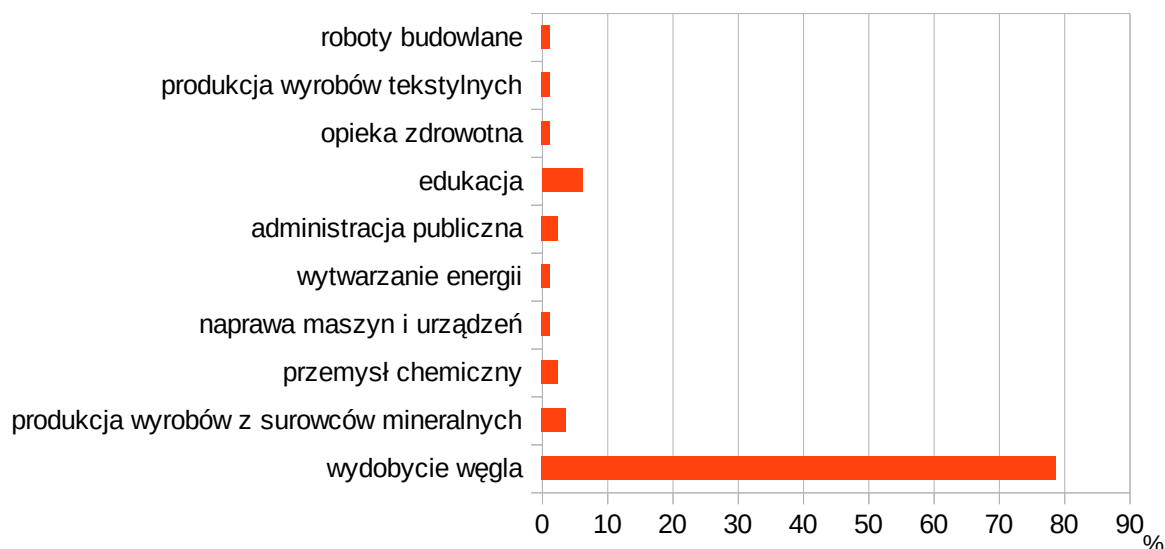
Poniżej przedstawiono analizę obrazującą wiek osób, u których Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaworznie stwierdził choroby zawodowe w latach 2010-2017.

Wykres 13. Analiza obrazująca wiek osób, u których została stwierdzona choroba zawodowa.

Najwięcej chorób zawodowych stwierdzono u osób w wieku powyżej 60 roku życia, które zawodowo były narażone na pył kamiennie-węglowy w podziemnych zakładach górniczych. Na wykresie 14 przedstawiono analizę procentową stwierdzonych chorób zawodowych w zależności od profilu działalności przedsiębiorstwa, w którym zatrudniony był pracownik, na przestrzeni ostatnich lat.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Pracy
---------------------	---

Wykres 14. Analiza ilości stwierdzonych chorób zawodowych w zależności od profilu działalności zakładu w latach 2010-2017.

5. Podsumowanie

Liczba podmiotów objętych nadzorem sekcji Higieny Pracy PSSE w Jaworznie **wzrosła do 510**, tym samym, w porównaniu do roku ubiegłego, nieznacznie wzrosła **liczba pracowników** zatrudnionych w tych podmiotach objętych nadzorem.

Analizując dane z prowadzonych czynności kontrolnych, w szczególności w zakresie:

a) ochrony pracownika przed szkodliwymi i uciążliwymi czynnikami środowiska pracy stwierdzono, że:

- całkowicie zlikwidowano przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłów i substancji chemicznych oraz natężeń drgań mechanicznych na stanowiskach pracy;
- zmalała liczba zakładów pracy, w których występują przekroczenia najwyższych dopuszczalnych natężeń szkodliwego dla zdrowia hałasu;
- nastąpił 7 % wzrost liczby zakładów pracy, w których występuje narażenie pracowników na szkodliwe czynniki biologiczne, wynikający głównie z faktu, że na terenie miasta Jaworzno powstały nowe podmioty gospodarcze, głównie lecznicze;
- utrzymująca się duża liczba podmiotów, w których występuje narażenie na czynniki o działaniu rakotwórczym, wynika głównie ze stosowania na stanowiskach pracy benzyny, jako paliwa silnikowego zawierającego rakotwórczy benzen;
- z roku na rok maleje ilość zakładów pracy, w których stwierdzane są nieprawidłowości, choć nadal w większości przypadków wynikają one z niewłaściwego stanu higienicznego i technicznego pomieszczeń pracy i pomieszczeń higieniczno-sanitarnych oraz nie wykonywania w terminie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia na stanowiskach pracy;

b) nadzoru nad wprowadzaniem i stosowaniem substancji i mieszanin chemicznych niebezpiecznych:

- nastąpił nieznaczny wzrost liczby podmiotów stosujących chemikalia, natomiast dość znacznie zmalała liczba dystrybutorów;
- liczba nieprawidłowości stwierdzanych przy wprowadzaniu do obrotu substancji i mieszanin chemicznych niebezpiecznych, na terenie miasta Jaworzno, utrzymuje się na stosunkowo niskim poziomie;

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Sekcja Higieny Pracy
---------------------	---

- c) zmniejszenia zagrożeń zdrowia publicznego wywołanych działaniem środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych:
- liczba zatruc nieznanych substancjami chemicznymi, w tym tzw. „dopalaczami”, utrzymuje się na poziomie średnio – 1 przypadek w miesiącu;
  - działalność podmiotów, które w obiektach stacjonarnych na terenie miasta Jaworzna, wprowadzają do obrotu tzw. „dopalacze” jest stosunkowo szybko zauważana, a tym samym – z udziałem KMP w Jaworznie – likwidowana;
- d) stwierdzanych chorób zawodowych:
- liczba stwierdzanych chorób zawodowych w przeciągu ostatnich lat utrzymuje się na podobnym poziomie i głównie stwierdzane są choroby zawodowe u osób zatrudnionych w podziemnych zakładach górniczych, w postaci pylicy płuc górników kopalń węgla.

Stan sanitarny w szkołach i innych placówkach oświatowo – wychowawczych oraz w placówkach wypoczynku dla dzieci i młodzieży

W 2017 roku objętych nadzorem było 101 obiektów dla dzieci i młodzieży, w tym 82 placówek stałych:

- 4 żłobki,
- 6 klubów malucha,
- 28 przedszkoli,
- 19 szkół podstawowych funkcjonujących samodzielnie,
- 6 gimnazjów, które funkcjonowały samodzielnie,
- 5 zespołów szkół, w skład których wchodziły: przedszkola, szkoły podstawowe i gimnazja,
- 12 placówek z pobytem dziennym (świetlice środowiskowe, ognisko wychowawcze, Ośrodek Rehabilitacyjno – Wychowawczy dla Dzieci Niepełnosprawnych),
- 2 placówki rekreacyjne – sale zabaw dla dzieci,
- oraz 19 obiektów wypoczynku zimowego i letniego.

W nadzorowanych obiektach realizowano zadania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie przestrzegania przepisów określających wymagania dotyczące higieny i stanu technicznego pomieszczeń oraz sprzętu używanego w przedszkolach, szkołach, placówkach pobytu dziennego, placówkach wypoczynku zimowego i letniego.

Przedmiotem czynności kontrolnych prowadzonych w zakładach nauczania i wychowania było:

- egzekwowanie bieżącej czystości i warunków do utrzymania higieny,
- nadzorowanie stanu technicznego pomieszczeń i otoczenia,
- sprawdzanie przestrzegania przepisów dotyczących substancji i preparatów chemicznych,
- sprawdzanie przestrzegania przepisów dotyczących zakazu palenia tytoniu,
- ocena dostosowania mebli do wzrostu dzieci oraz higieniczna ocena rozkładów zajęć w wybranych obiektach.

Ogółem w 2017 roku przeprowadzono 123 kontrole.

Wydano 17 decyzji merytorycznych w tym:

- 6 decyzji represyjnych,
- 10 decyzji prolongujących termin realizacji zarządzeń,
- 1 decyzja umarzająca postępowanie w związku z budową obiektu od podstaw.

Zarządzenia decyzji wydanych w 2017 roku najczęściej dotyczyły:

- poprawy stanu technicznego budynków: odnowienia zniszczonych ścian i sufitów w salach zajęć, korytarzach, klatkach schodowych a także doprowadzenia powierzchni podłóg oraz stolarki okiennej do należytego stanu sanitarno-higienicznego.

W całości zrealizowane zostały zarządzenia 3 decyzji wydanych w 2009 r., 2011 r. i 2015 r. Częściowo zrealizowane były zarządzenia 3 decyzji wydanych w 2012 r. i w 2015 r. W pozostałych przypadkach termin realizacji upływa w latach 2018 - 2019.

Stan sanitarny żłobków/klubów malucha

Ogółem przeprowadzono 7 kontroli sanitarnych. Stan sanitarno-higieniczny placówek określa się jako dobry.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Higiena Dzieci i Młodzieży
---------------------	---

Dzieci z Klubu Dziecięcego „Mali Artyści” w Jaworznie, ul. Katowicka 31D mogą korzystać z placu zabaw i piaskownicy wspólnie z dziećmi z Niepublicznego Przedszkola „Mali Artyści”, mieszczącego się pod tym samym adresem.

Natomiast Żłobek „Zielone Wzgórze” w Jaworznie, ul. Insurekcji Kościuszkowskiej posiada niewielki własny teren wokół placówki, dający możliwość werandowania i zabawy na świeżym powietrzu.

Pozostałe żłobki i kluby dziecięce na nadzorowanym terenie nie dysponują własnym terenem wokół placówki. Dzieci korzystają z pobliskich miejskich placów zabaw i terenów zielonych.

We wszystkich placówkach zapewniono dla dzieci odpowiednie higieniczne warunki do spożywania posiłków. Wszystkie placówki korzystają z wyżywienia dostarczanego przez firmy cateringowe.

Stan sanitarny przedszkoli

Ogółem w przedszkolach przeprowadzono 27 kontroli sanitarnych. Bieżący stan sanitarny tych placówek ocenia się pozytywnie. We wszystkich przedszkolach zapewnione są odpowiednie warunki do wypoczynku, mycia rąk, przechowywania pościeli, zapewniona jest odpowiednia temperatura pomieszczeń. Zastrzeżenia dotyczyły stanu technicznego.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami w 2017 roku wydano:

3 decyzje zarządzające usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości oraz 3 decyzje zmieniające termin realizacji decyzji wydanych w poprzednich latach, a także 1 decyzję umarzającą postępowanie, w związku z podjęciem budowy placówki przedszkolnej od podstaw (Przedszkole Miejskie Nr 24 z Oddziałami Integracyjnymi i Specjalnymi, ul. Starowiejska 15, 43-600 Jaworzno).

Poprawy stanu technicznego w dalszym ciągu wymagają 4 przedszkola: tj.

Przedszkole Miejskie Nr 1, 15, 18, 25.

Pozostały do wykonania zarządzenia dotyczące:

- doprowadzenia do należytego stanu sanitarno-higienicznego podłóg w pomieszczeniach przedszkolnych w 3 przedszkolach (Nr 1, 15, 25),
- doprowadzenia do należytego stanu technicznego stolarki okiennej w 1 przedszkolu (Nr 25),
- doprowadzenia do należytego stanu sanitarno-higienicznego ścian w 3 przedszkolach (Nr 1, 12, 25),
- doprowadzenia do należytego stanu sanitarno - higienicznego węzłów sanitarnych w 2 przedszkolach (Nr 18 i 25).

W wyniku prowadzonej działalności uzyskano poprawę stanu sanitarno - higienicznego w 2 przedszkolach, w których przeprowadzono częściową wymianę stolarki okiennej:

- Przedszkole Miejskie Nr 1 w Jaworznie, ul. Szymanowskiego 10,
- Przedszkole Miejskie Nr 9 w Jaworznie, ul. 3-go Maja 16.

Ergonomia mebli w przedszkolach

W 2017 r. przeprowadzona została ocena dostosowania mebli do wzrostu dzieci w 9 przedszkolach. Przebadano **1227** dzieci – wszystkie badane dzieci siedziały w meblach dostosowanych do wzrostu.

Ogólna liczba dzieci siedzących **prawidłowo - 1227** co stanowiło **100 % ogólnej liczby badanych dzieci.**

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Higiena Dzieci i Młodzieży
---------------------	---

Stan sanitarno-techniczny szkół

Ogółem w szkołach w 2017 r. przeprowadzono 41 kontroli. Bieżący stan sanitarny ocenia się pozytywnie. Zastrzeżenia dotyczą w większości stanu technicznego.

W związku ze stwierdzonymi podczas kontroli sanitarnych nieprawidłowościami wydano 3 decyzje administracyjne oraz 6 decyzji prolongujących termin realizacji zarządzeń decyzji.

Poprawy stanu technicznego wymaga – 10 szkół tj.:

- Szkoła Podstawowa Nr 5, 9, 15, 16, 18, 19,
- Gimnazjum Nr 3, 5,
- Zespół Szkół Nr 4,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny Nr 2.

Pozostały do wykonania zarządzenia dotyczące:

odnowienia zniszczonych ścian i sufitów poszczególnych pomieszczeń, węzłów sanitarnych, doprowadzenia do należytego stanu technicznego powierzchni posadzek, remontu sali gimnastycznej, częściowej wymiany stolarki okiennej, remontu placu przed wejściem do szkoły.

W wyniku prowadzonej działalności poprawę stanu sanitarno – technicznego uzyskano w 11 szkołach, w których przeprowadzono termomodernizację budynku (SP Nr 14, ul. Niemcewicza 7a, 43-600 Jaworzno), doprowadzono do należytego stanu sanitarno-higienicznego powierzchnię podłóg (SP Nr 18, ul. Ks. A. Mroczyka 53 c, 43-600 Jaworzno) oraz wybudowano nową salę gimnastyczną wraz z zapleczem sportowym i sanitarnym dla dzieci (SP Nr 19, ul. Kasztanowa 33, 43-600 Jaworzno).

Urządzenia sanitarne w szkołach

Niespełnienie standardów dostępności do urządzeń sanitarnych z powodu nadmiernej liczby uczniów przypadających na 1 oczko ustępowe i/ lub umywalkę stwierdzono w 1 szkole – Zespole Szkół Nr 3, co stanowi 3 % ogólnej liczby nadzorowanych szkół.

Żywnienie i dożywianie dzieci i młodzieży w szkołach

Żywnienie prowadzone jest przez 19 stołówek szkolnych. Na ogólną liczbę **2490** wydawanych codziennie obiadów, finansowych przez MOPS, Parafię lub sponsorów prywatnych składało się **125** obiadów, co stanowi **6 %** ogólnej liczby wydawanych obiadów w szkołach.

Codziennie wydawanych przez stołówki II śniadań było – 318.

Ponadto uczniowie mają możliwość zakupu kanapek, sałatek, owoców w punktach handlowych mieszczących się w szkołach.

W porównaniu do 2016 roku liczba szkół prowadzących żywnienie w formie obiadów nie zmieniła się.

Akcje „Szlanka mleka” i „Owoce, warzywa w szkole”

Akcja „Szlanka mleka” prowadzona była w 10 szkołach podstawowych i 4 zespołach szkół, co stanowi 82 % ogólnej liczby nadzorowanych placówek szkolnych.

Ogółem z akcji „Szlanka mleka” skorzystało 4453 uczniów.

Akcja „Owoce i warzywa w szkole” prowadzona była w 9 szkołach podstawowych i 4 zespołach szkół, co stanowiło 76% ogólnej liczby szkół podstawowych funkcjonujących samodzielnie i w zespołach szkół.

Ogółem z akcji „Owoce i warzywa w szkole” skorzystało 2335 uczniów klas I - III szkół podstawowych i zespołów szkół.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Higiena Dzieci i Młodzieży
---------------------	---

Badania problemowe w 2017 roku wykonywane przez pracownika stanowiska ds. dzieci i młodzieży PSSE Jaworzno dotyczyły:

- dostosowania mebli edukacyjnych w przedszkolach
- dostosowania mebli edukacyjnych w szkołach podstawowych w klasach I- III
- rozkładów zajęć

rok	ogółem zmierzonych dzieci	ocenionych rozkładów
2017	1427	200

Pomiary mebli edukacyjnych i wysokości podkolanowej dzieci przeprowadzono w:
- 9 przedszkolach (Przedszkole Miejskie Nr 2, 4, 7, 9, 14, 18, 19, 26, 27) i 3 szkołach podstawowych (Szkoła Podstawowa Nr 5, 15, 19).

Nazwa zakładu	Ogólna liczba	skontrolowanych	zmierzonych dzieci	siedzących nieprawidłowo
Przedszkola funkcjonujące samodzielnie i w zespołach	30	9	1227	0
Szkoły Podstawowe funkcjonujące samodzielnie i w zespołach	16	3	200	0
Razem:	46	12	1427	0

W 2017r. w badanych przedszkolach i szkołach dzieci siedziały w meblach dostosowanych do ich wzrostu. W porównaniu do 2016 r. sytuacja w /w zakresie nie uległa zmianie.

Higieniczna ocena rozkładu zajęć

Ocenę rozkładów zajęć przeprowadzono w:

- **11 szkołach podstawowych:** Szkoła Podstawowa Nr 6, 7, 8, 9, 14, 15, 16, 18, 19, 20 i Uniwersytecka Katolicka Szkoła Podstawowa w Jaworznie, co stanowiło 69% ogólnej liczby szkół podstawowych funkcjonujących samodzielnie i w zespołach szkół,

- **4 gimnazjach:** Gimnazjum Nr 1 (SP 13), 2 (SP 4), 3 (SP 6), 5 (SP 17) co stanowiło 40% ogólnej liczby szkół gimnazjalnych funkcjonujących samodzielnie i w zespołach szkół.

W 2017 r. oceniane rozkłady były prawidłowe. W porównaniu do 2016 r. sytuacja w /w zakresie nie uległa zmianie.

Higieniczna ocena rozkładów zajęć za 2017 rok – opracowanie tabelaryczne

Nazwa zakładu	liczba szkół skontrolowanych	liczba szkół badanych	skontrolowanych oddziałów	stwierdzono nieprawidłowych
Szkoły Podstawowe (samodzielne i w zespołach)	16	11	160	0
Gimnazja (samodzielne i w zespołach)	10	4	40	0
Razem:	26	15	200	0

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Higiena Dzieci i Młodzieży
---------------------	---

Nadzór nad substancjami i preparatami chemicznymi w szkołach

W szkołach prowadzony był także nadzór nad przestrzeganiem przepisów wykonawczych do ustawy o substancjach i preparatach chemicznych. Gimnazja, które posiadały na stanie substancje i mieszaniny chemiczne posiadają aktualny spis tych substancji oraz ich karty charakterystyk.

Sale gimnastyczne

Zastępczą salę gimnastyczną, bez zaplecza sanitarnego posiada 1 szkoła - Szkoła Podstawowa Nr 9. Od roku 2017 w Szkole Podstawowej Nr 19 funkcjonuje nowa sala gimnastyczna wraz z zapleczem gimnastycznym i sanitarnym, wybudowana w nowym skrzydle szkoły.

W 6 szkołach warunki do prowadzenia zajęć WF są niewystarczające, pomimo posiadanej infrastruktury do prowadzenia zajęć WF (zajęcia odbywają się również na korytarzu):

- Szkoła Podstawowa Nr 16 Jaworzno, ul. 3-ego Maja 18,
- Szkoła Podstawowa 15 Jaworzno, ul. Leśna 49,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny Nr 1 (Szkoła Podstawowa Nr 1) Jaworzno, ul. Matejki 3,
- Szkoła Podstawowa Nr 20 Jaworzno, ul. Nauczycielska 12,
- Szkoła Podstawowa Nr 19 Jaworzno, ul. Kasztanowa 33 (do momentu oddania nowej sali gimnastycznej),
- Katolicka Uniwersytecka Szkoła podstawowa, ul. Chopina 40.

Nadzór nad gabinetami profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej w szkołach.

Wszystkie gabinety wyposażone są w punkt poboru wody ciepłej i zimnej, mają zapewnione odpowiednie warunki do mycia rąk.

W szkolnych gabinetach nie wykonuje się szczepień ochronnych, badań lekarskich - są one przeprowadzane w rejonowych przychodniach lekarskich.

Nadzór nad placówkami z pobytem dziennym i placówkami rekreacyjnymi

Ogółem w/w placówkach przeprowadzono 9 kontroli.

Bieżący nadzór wykazał 1 obiekt w złym stanie higieniczno-sanitarnym. Nie wykazano obiektów w złym stanie technicznym. W porównaniu z rokiem 2016 r. sytuacja higieniczna pogorszyła się, natomiast techniczna nie uległa zmianie.

Nadzór nad placówkami wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży

W okresie ferii zimowych i letnich zorganizowano wypoczynek dla dzieci i młodzieży w formie półkolonii. Z wypoczynku zorganizowanego w miejscu zamieszkania skorzystało 744 dzieci. W 7 placówkach zapewnione było dożywianie. Ogółem w/w placówkach przeprowadzono 16 kontroli. We wszystkich placówkach zorganizowanego wypoczynku dla dzieci zapewnione były odpowiednie warunki sanitarno-higieniczne.

Dzieci z placówek, w których nie zapewniono opieki medycznej mogły korzystać z opieki medycznej w przychodniach rejonowych.

Ponadto w świetlicach środowiskowych w okresie wakacji i ferii zimowych były organizowane zajęcia dla dzieci: zabawy, gry, konkursy, wycieczki, nauka jazdy konnej, wyjazdy do kina, na basen.

Podsumowanie i wnioski

Stan sanitarny placówek nauczania i wychowania ocenia się pozytywnie.

Stan techniczny placówek ulega systematycznej poprawie.

Współpraca z samorządem terytorialnym układa się dobrze.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna w 2017 r. Higiena Dzieci i Młodzieży
---------------------	---

W 2017 r. w całości zrealizowane były 3 decyzje wydane przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Jaworznie w tym:

- 1 decyzja z 2015 r.
- 1 decyzja z 2011 r.
- 1 decyzja z 2009 r.

Natomiast częściowo zrealizowane zostały zarządzenia 3 decyzji w tym:

- 1 decyzji z 2012 r.
- 2 decyzji z 2015 r.

Celem dalszej poprawy warunków sanitarnych w placówkach oświatowo-wychowawczych należy:

1. Systematycznie prowadzić bieżące i kapitalne remonty w obiektach.
2. Uwzględnić w planach wieloletnich dalszą poprawę warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego.
3. Doposażyć szkoły i przedszkola w meble edukacyjne z certyfikatem dostosowane do wzrostu dzieci.
4. Doposażyć szkolne sale chemiczne w odpowiedni sprzęt, certyfikowane meble do przechowywania chemikaliów oraz substancje chemiczne.

Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny

Zakres działania pionu Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego obejmuje zadania wynikające z Ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Należą do nich:

1. Projekty miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wraz z prognozą oraz studium.

W 2017 r. uzgodniono także 4 projekty miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego: „Victoria”, ponownie mpzp „Victoria”, „dla nowego odcinka linii 220 kV Byczyna – Jamki” i „Jeleń”.

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „VICTORIA” obejmuje obszar o powierzchni ok. 21,0 ha, przede wszystkim teren kompleksu sportowego Miejskiego Centrum Kultury i Sportu (MCKiS) związanego z stadionem Victoria położonym pomiędzy ul. Jana Pawła II (Trasa Śródmiejska - DK79) a ul. Krakowską. W obszarze planu znajdują się również tereny przyległe w rejonie skrzyżowania ulic: Jana Pawła II i Niemcewicza (istniejące i rozwijające się tereny różnego rodzaju usług, w tym stacja paliw) oraz na północ od ul. Braci Gutmanów (bazy i składy stanowiące część terenów zakładu górniczego oraz stacja paliw).

W 2017r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaworznie na wniosek Prezydenta Miasta Jaworzno dotyczący ponownego zaopiniowania projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Victoria”, podtrzymał swoje stanowisko. Wprowadzone zmiany w mpzp dotyczyły zwężenia pasa zieleni izolacyjnej pomiędzy terenem stadionu a obwodnicą DK79 oraz zmienionego terenu górniczego „Jaworzno”.

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla nowego odcinka linii 220 kV Byczyna – Jamki obejmuje obszar o powierzchni 11 ha i położony jest w północno – zachodniej części Jaworzna. Teren objęty planem obejmuje w znacznej mierze tereny lasów, tereny nieużytków i obszarów zadrzewionych. Realizacja założeń planu związana jest z odlesianiem terenu. Przedmiotowy projekt planu przewidywał wprowadzenie nowego odcinka linii 220 kV „Byczyna- Jamki” o długości 1,6 km na tereny leśne, nieużytki oraz lokalnie występujące zadrzewienia. W granicach przedmiotowego terenu występują udokumentowane oraz eksploatowane aktualne i w przeszłości złoża piasku podsadzkowego oraz złoża kopalin energetycznych – węgla kamiennego.

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Jeleń” – obejmuje obszar o powierzchni 1053 ha, położony w południowo – zachodniej części Jaworzna, w obszarze granic części dzielnic podmiejskich Jeleń i Bory. Południową granicę terenu opracowania wyznacza częściowo autostrada A4, granica kompleksu zabudowy produkcyjno-usługowej po wschodniej stronie ulicy Inwestycyjnej i dalej ulica Wiosny Ludów i północna granica terenów leśnych, zachodnią granicę terenu wyznacza granica administracyjna z gminą Mysłowice, przebiegająca częściowo korytem Przemszy. Obszary zainwestowane obejmują w większości zabudowę mieszkaniową o niskiej intensywności z towarzyszącymi usługami, skupioną wzdłuż lokalnych dróg.

Wydano 4 opinie - uzgodnienie zakresu i stopienia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego: „dla nowego odcinka linii 220 kV Byczyna – Jamki”, „dla rejonu ul. Piekarskiej w Jaworznie”, „Pieczyńska” i „Warpie”.

Wg informacji uzyskanych w Urzędzie Miejskim w Jaworznie miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego jest objętych 68 % powierzchni terenu objętego nadzorem PPIS w Jaworznie.

W przypadku terenu, na którym nie ma aktualnego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Urząd Miejski w Jaworznie występuje do PPIS o uzgodnienie warunków zabudowy i zagospodarowania terenu lub uzgodnienie lokalizacji inwestycji celu publicznego. W 2017 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny wydał 6 uzgodnień dla warunków

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna za 2017 r. Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny
---------------------	--

zabudowy w formie pisma. Uzgodnienia w głównej mierze dotyczyły inwestycji prywatnych takich jak: budowa, rozbudowa, przebudowa budynków mieszkalnych jednorodzinnych, adaptacja poddasza na mieszkanie. W 2017r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaworznie wydał uzgodnienie dla inwestycji celu publicznego – rozbudowa cmentarza parafialnego w dzielnicy Dąbrowa Narodowa w Jaworznie.

2. Zagadnienie polegające na uzgodnieniu przedsięwzięć na etapie decyzji o uwarunkowaniach środowiskowych.

Pierwszym etapem na drodze postępowania w sprawie decyzji środowiskowej było zajęcie stanowiska w formie opinii sanitarnej w sprawie potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby – co do zakresu raportu o oddziaływania na środowisko – zostało wydanych 13 opinii sanitarnych. W dziesięciu przypadkach odstąpiono od konieczności sporządzenia raportu, a w trzech przypadkach wydano opinie w sprawie konieczności jej przeprowadzenia i zakresu raportu zgodnego z art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. – o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowiska (Dz. U. z 2017r, poz. 1405 z późn. zm.).

Opinie o braku konieczności sporządzenia raportu zostały wydane dla następujących przedsięwzięć:

- Budowa oczyszczalni ścieków na terenie ZG Sobieski – Rejon Piłsudski
- Przebudowa mostu nad Kanałem Centralnym w ciągu linii kolejowej 156 Bukowno – Jaworzno Szczakowa w km 9,600
- Przebudowa ulicy Katowickiej w Jaworznie wraz z budową sieci kanalizacji deszczowej
- Projekt budowy i przebudowy sieci kanalizacyjnej w Osiedlu Stałym w Jaworznie Etap III
- Prace na liniach kolejowych 132, 138, 147, 161, 180, 654, 655, 657, 658, 699 na odcinku Gliwice – Bytom – Chorzów Stary – Mysłowice Brzezinka – Oświęcim oraz Dorota – Mysłowice Brzezinka
- Rozdział ścieków sanitarnych od wód dołowych wraz z oczyszczalnią ścieków sanitarnych dla TAURON Wydobywanie S.A.
- Przebudowa ulicy Martyniaków w Jaworznie wraz z budową sieci kanalizacji deszczowej
- Przebudowa istniejącej stacji paliw płynnych PKN ORLEN S.A. nr 405, polegająca na zabudowie modułu AdBlue
- Dostosowanie istniejącej malarni do zabudowy kabin lakierniczych w Centrum Produkcyjnym ZRE Katowice S.A. bez pogorszenia stanu środowiska z zachowaniem dotychczasowych parametrów emisji do środowiska
- Budowa kanalizacji sanitarnej w ulicy Wiosny Ludów – etap III.

Wydano opinie o konieczności sporządzenia raportu dla takich przedsięwzięć:

- Przebudowa układu torowego dla potrzeb TAURON Wytwarzanie S.A., Oddział Elektrownia Jaworzno III;
- Zbieranie i przetwarzanie odpadów innych niż niebezpieczne przez RECOVERY GREEN RECYCLING Sp. z o. o. w Jaworznie;
- Przeniesienie instalacji służących do formulacji środków ochrony roślin i higieny sanitarnej.

Drugim etapem postępowania jest wydanie uzgodnienia przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla realizacji planowanego przedsięwzięcia.

W 2017 r. były wydane 4 uzgodnienia przed wydaniem decyzji środowiskowej.

- Jednym z przedsięwzięć jest inwestycja z § 3 ust. 1 pkt. 60, rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 09 listopada 2010 r. – w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U z 2016 poz. 71) dotycząca „Budowy węzła

Nowoszczakowska w ciągu ul. Grunwaldzkiej DK79 projekt „Miasto Twarzą do Autostrady” wraz z odcinkiem Obwodnicy Północnej do skrzyżowania z ul. Szczakowską w Jaworznie”. Planowane przedsięwzięcie obejmować będzie m. in. takie działania jak: budowa estakady z jezdnią jednokierunkową o szerokości 6,0 m; budowa łącznic z jezdniami jednokierunkowymi; budowa obwodnicy o jezdni dwupasmowej, jednokierunkowej; budowa skrzyżowania z ul. Upadową – skanalizowanego, z wydzielonymi lewoskrętami na ciągu głównym oraz z sygnalizacją świetlną; przebudowa skrzyżowania ulicy Szczakowskiej, Chropaczówka, do postaci ronda; budowa odcinka łączącego projektowane rondo ze skrzyżowaniem Miodowa, Górnośląska przystosowanego do obsługi komunikacji zbiorowej; budowa bajpasa umożliwiającego ominięcie odcinka z przystankiem autobusowym (tramwajowym); budowa drogi dla rowerów; budowa chodników i dróg dla rowerów oraz ciągów mieszanych wzdłuż projektowanej jezdni; budowa dwóch przejść/przejazdów rowerowych pod projektowaną obwodnicą; budowa/przebudowa nawierzchni jezdni z dostosowaniem konstrukcji drogi do wymogów obciążenia ruchem KR4; remont/przebudowa/budowa zjazdów w granicach pasa drogowego do posesji; przebudowa/budowa systemu odwodnienia obejmująca; budowa zbiornika retencyjnego – szczelnego dla kanalizacji deszczowej; przebudowa lub zabezpieczenie uzbrojenia terenu kolidującego z rozwiązaniami projektowymi; wykonanie przejść dla pieszych; budowa i przebudowa oświetlenia ulicznego; budowa kanału technologicznego wzdłuż głównego odcinka drogi. Szacunkowa powierzchnia terenu przewidzianego pod inwestycję wynosi ok. 10 ha, w tym bezpośrednio pod jezdnię ok. 2,4 ha. Całkowita długość odcinków ulic objętych budową oraz przebudową wynosi ok. 3562 m. Otoczenie projektowanej drogi stanowią tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (Niedzielska, Niedzielska – Dolinka, Chropaczówka) tereny zabudowy wielorodzinnej (Osiedle Stałe, Osiedle Cegielniana), tereny przemysłowe i usługowe, tereny leśne i parkowe, tereny ogródków działkowych. Planowana inwestycja ma na celu poprawę warunków komunikacyjnych miasta, usprawnienie komunikacji oraz poprawę bezpieczeństwa.

- Drugie przedsięwzięcie to inwestycja z § 3 ust. 1 pkt. 60, 33, 68, 79, 7, 34 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 09 listopada 2010 r. – w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U z 2016 poz. 71) dotycząca „Budowy połączenia Drogowej Trasy Średnicowej Katowice na terenie miast: Katowice, Mysłowice, Sosnowiec, Jaworzno (Drogowa Trasa Średnicowa Wschód)”. W ramach przedsięwzięcia zaplanowano zrealizowanie dwóch odcinków: odcinek 1 – połączenie DTŚ w Katowicach z Obrzeżną Zachodnią i ul. Bończyka w Mysłowicach, odcinek 2 – połączenie DTŚ z drogą krajową nr 79 w Jaworznie (przebieg „Jęzor”. Długość projektowanego odcinka 1 - ok. 2,5 km, długość projektowanego odcinka 2 - ok. 6,2 km. Na terenie Jaworzna przedsięwzięcie realizowane będzie na obszarze zwartej kompleksu leśnego.

- Kolejne przedsięwzięcie to inwestycja z § 3 ust. 1 pkt. 60, rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 09 listopada 2010 r. – w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U z 2016 poz. 71) dotycząca „Budowy nowego śladu DK79 w Byczynie o długości około 1300 m wraz z wiaduktem drogowym o długości około 166 m (GP 1x2 KR5) w ramach programu inwestycyjnego Przebudowa DK 79 w Jaworznie „Miasto Twarzą do Autostrady” planowanego na terenie osiedla Byczyna w Jaworznie”.

Planowane przedsięwzięcie polegać będzie na budowie nowego śladu w ciągu drogi krajowej Nr 79 w Jaworznie. Droga DK79 stanowi jeden z trzech traktów komunikacyjnych łączących Katowice i Kraków. Zakres inwestycji obejmuje takie działania jak: budowa nowego śladu ul. Krakowskiej wraz z odwodnieniem; budowa estakady nad ul. Gwardzistów i potokiem Byczynka; budowa powiązań nowego przebiegu DK Nr 79 z jej starym śladem (Łącznik 1 i Łącznik 2), w tym wykonanie dwóch skrzyżowań skanalizowanych z sygnalizacją świetlną; przebudowa istniejących skrzyżowań ul. Rapackiego i ul. Nauczycielskiej z DK 79 na – odpowiednio – skrzyżowania z Łącznikiem 1 i Łącznikiem 2; budowa ekranów akustycznych;

budowa chodnika na oddzielnym korpusie od ul. Barana do skrzyżowania z Łącznikiem 1; przebudowa i poprawa geometrii zjazdów indywidualnych i publicznych; budowa nowych zjazdów indywidualnych i publicznych; wykonanie elementów organizacji ruchu (oznakowanie poziome i pionowe, urządzenia bezpieczeństwa ruchu drogowego); wyburzenie kolidujących budynków mieszkalnych i gospodarczych; budowa oświetlenia oraz zabezpieczenie, budowa lub przebudowa kolidujących z inwestycją sieci uzbrojenia terenu. Powierzchnia obejmująca cały projektowany odcinek przewidziany do zajęcia dla analizowanej inwestycji wynosi ok. 25 ha. Na analizowanym terenie występuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, wielorodzinna, usługowa wzdłuż ul. Krakowskiej oraz szeroko rozciągające się łąki i zarośla śródpolne.

• Czwarte przedsięwzięcie to inwestycja z § 2 ust. 1 pkt. 41, rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 09 listopada 2010 r. – w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U z 2016 poz. 71) dotycząca „Uruchomienia instalacji do zestalania pyłów i żużli” planowanej do realizacji przy ul. Martyniaków w Jaworznie. Inwestycja obejmować będzie montaż niezbędnych urządzeń i budowę dwóch wiat magazynowych o pow. 25 m² na odpady (do wytwarzania oraz na odpady wytwarzanych w związku z eksploatacją instalacji). Proces polegać będzie na kombinacji chemicznej, stabilizacji substancji szkodliwych zawartych w odpadach poprzez trwałe przekształcenie substancji rozpuszczalnych w nierozpuszczalne i zestaleni przy użyciu spoiw hydraulicznych. W wyniku przeprowadzonego odzysku odpadów w instalacji do zestalania popiołów i żużli powstawać będzie stabilizat w postaci granulatu. Najbliższe otoczenie terenu inwestycji stanowią tereny pokryte lasami, tereny przemysłowe i usługowe. Instalacja pracująca z maksymalną wydajnością pozwala na wyprodukowanie do 90 000 Mg zestalonego odpadu.

Przy uzgadnianiu przedsięwzięć na etapie decyzji środowiskowych zwracano uwagę na ochronę zdrowia ludzkiego oraz ochronę środowiska poprzez zapewnienie ludziom przebywającym w bezpośrednim sąsiedztwie inwestycji odpowiednich warunków życia.

Szczególną uwagę przy uzgadnianiu zwracano na:

- Ochronę przed nadmiernym hałasem i zanieczyszczeniem powietrza poprzez egzekwowanie rozwiązań, które zapewnią spełnienie norm określających dopuszczalne stężenia i natężenie czynników szkodliwych dla zdrowia ludzi i elementów środowiska;
- Właściwą gospodarkę wodno-ściekową, w tym zabezpieczenie przed zanieczyszczeniem gleby oraz wód powierzchniowych i podziemnych; oraz prawidłową gospodarkę odpadami (gromadzenie i unieszkodliwianie);
- Zaopatrzenie nowych obiektów w ciepło otrzymane z proekologicznych systemów grzewczych.

3. Uzgodnienia dokumentacji projektowej i koncepcji.

W ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego dokonano **uzgodnień dla 22 dokumentacji projektowych**, w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych w tym 4 uzgodnienia negatywne. Uzgodnienia dotyczyły takich inwestycji jak: obiekty handlowo – usługowe, lokale gastronomiczne, gabinety fryzjerskie, kosmetyczne, żłobek, obiekty magazynowe, hala produkcyjna, pralnia, dwie przychodnie lekarskie lekarza POZ -tu z specjalistycznymi prywatnymi gabinetami lekarskimi, oraz budowa sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, budowa oczyszczalni ścieków na terenie ZG Sobieski.

4. Uczestnictwo w dopuszczeniu do użytkowania obiektów i dokonywane odbiory w związku ze zmianą sposobu użytkowania obiektu lub jego części, modernizacją technologii, itp.

W ramach działalności Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego zostało przeprowadzonych – **65 kontroli, w tym 4 w trakcie budowy.**

W oparciu o art. 56 ustawy Prawo Budowlane dokonano odbioru 28 obiektów i wydano stanowisko w formie opinii sanitarnej oraz zostały wydane 2 stanowiska jako sprzeciw na

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna za 2017 r. Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny
---------------------	--

użytkowanie obiektu. W oparciu o art. 3 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonano odbioru i wydano 31 opinii sanitarnych stwierdzających spełnienie wymagań sanitarno – higienicznych, w związku ze zmianą sposobu użytkowania części lub całych obiektów. Obiekty które podlegają nadzorowi bieżącemu były kontrolowane i dopuszczone do użytku przy współdziałaniu nadzoru bieżącego poszczególnych sekcji, dokonywane są one w przypadkach innych niż pozwolenie na budowę.

Dopuszczone do użytku obiekty to:

- obiekty żywnościowo – żywieniowe: dwa punkty obsługi klienta przy Autostradzie A4, McDonald's przy Autostradzie A4, sklepy ogólnospożywcze, sklep mięsno-wędliniarski, lokale gastronomiczne, punkty małej gastronomii, cukiernia – kawiarnia, lodziarnia,
- obiekty służby zdrowia: dwie nowowytbudowane przychodnie, 3 gabinety stomatologiczne, całodobowy dom opieki dla seniora, 3 apteki,
- obiekty będące pod nadzorem higieny komunalnej tj. zakłady kosmetyczne, fryzjerskie, pralnia, dwa zakłady pogrzebowe, pracownia protetyki, oraz przychodnia POZ.
- dwa nowe przedszkola i punkt przedszkolny, dwa żłobki i dwa kluby dziecięce, hala sportowa przy szkole podstawowej wraz z zapleczem dla uczniów oraz jadalnia z wydawalnią posiłków.
- warsztat samochodowy, stacja kontroli pojazdów, myjnia samochodowa, hale magazynowe, hale produkcyjne, elektroenergetycznej, budynek rozdzielni
- budynki wielorodzinne, budynki usługowe, handlowo – usługowe, budynki magazynowo-biurowe, usługowe.

W roku 2017 najczęściej otwieranymi obiektami przez mieszkańców Jaworzna były obiekty handlowo – usługowe związane z żywnością oraz obiekty fryzjersko-kosmetyczne.

Przy kontrolach obiektów zgłaszanych do odbioru, pracownicy Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego spotykają się z nieprawidłowościami związanymi z brakiem lub nieprawidłowo wykonaną wentylacją w obiekcie, brakiem punktów wodnych, a zasadniczo brakiem zgodności wykonania z dokumentacją projektową. Nadal podczas odbiorów napotykamy się na sytuacje że obiekt zgłaszany jest do odbioru, gdy na terenie inwestycji trwają jeszcze prace budowlane, wykończeniowe. Wówczas odstępowano od czynności kontrolnych, jednak w dwóch przypadkach został wydane stanowisko w formie sprzeciwu do pozwolenia na budowę.

W trakcie kontroli odbieranych obiektów zwracano uwagę na rozwiązania techniczno – użytkowe, w szczególności na realizację obiektów zgodnie z uzgodnioną dokumentacją. Sprawdzano, czy są zagwarantowane odpowiednie warunki dla pobytu ludzi, warunki pracy, właściwe ciągi technologiczne w obiektach gastronomicznych oraz czy stosowane materiały budowlane i wykończeniowe są właściwe pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych.

5. Współpraca z innymi organami:

Urząd Miejski w Jaworznie Wydział Urbanistyki i Architektury – wyrażanie opinii w związku ze zmianą sposobu użytkowania pomieszczeń oraz Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa – uzgadnianie decyzji środowiskowych dla planowanych inwestycji. Współpraca układa się poprawnie.

- Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego – w związku z dopuszczeniem do użytkowania obiektów budowlanych przesyłane są wydawane stanowiska w oparciu o art. 56 ustawy Prawo Budowlane . W 2017 roku było wydanych **30 stanowisk z art. 56 prawo budowlane** (w tym dwa sprzeciwy).

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna za 2017 r. Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny
---------------------	--

6. Podsumowanie pracy Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego za 2017 r.

Z tabelarycznego zestawienia wynika, iż wzrosła liczba uzgodnionych dokumentacji projektowych w 2017r. o 8 sztuk. Zdecydowana większość dokumentacji projektowych, które były przedstawiane podczas odbiorów posiada uzgodnienia pod względem sanitarno-higienicznym dokonywanych przez rzeczoznawców d/s. sanitarnohigienicznych. W 2017r. ilość przeprowadzonych kontroli sanitarnych pozostaje na tym samym poziomie co w 2016r. - 66 kontroli. Kilkakrotnie odstępowano od czynności kontrolnych z uwagi na trwające prace wykończeniowe, budowlane, brak dokumentacji projektowej.

Najwięcej obiektów które były odbierane podczas czynności kontrolnych to zakłady fryzjersko-kosmetyczne, obiekty gastronomiczne i handlowe związane z żywnością oraz budynki magazynowo-produkcyjne nowe i przy istniejących zakładach produkcyjnych.

W zakresie uzgadniania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego liczba uzgodnień jest na podobnym poziomie w stosunku do 2016r. Zwiększyła się liczba wydanych stanowisk do procedury związanej z uzgodnieniami przed decyzją środowiskową wydawaną przez Urząd Miejski miasta Jaworzna (w 2017r. 13 stanowisk, a w 2016r. 11 stanowiska, w których wyrażano opinie o konieczności sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko i jego zakresu oraz 4 stanowiska uzgadniające do decyzji środowiskowej).

Tabela z wykazem inwestycji realizowanych na poszczególnych etapach w 2017r.

l.p.	Rodzaj obiektu	Liczba uzgodnień dot. uwarunkowań środowiskowych	Liczba uzgodnionych projektów	Liczba odbiorów ogółem	Liczba odbiorów dokonanych za pierwszym razem
1	obiekty sportu i rekreacji, jak: stadiony, amfiteatry, skocznie i wyciągi narciarskie, kolejki linowe, odkryte baseny, zjeżdźalnie	0	0	0	0
2	budynki sportu, rekreacji, jak: hale sportowe, widowiskowe baseny kryte,	0	0	0	0
3	budynki kultury: teatry, opery, kina, muzea, galerie sztuki, biblioteki, archiwa, domy kultury, sale koncertowa	0	0	0	0
4	szkoły nowe	0	0	0	0
5	szkoły modernizowane lub przebudowywane (zaplecze sportowe, sala gimnastyczna)	0	0	2	1
6	przedszkola publiczne i niepubliczne -nowe	0	0	1	1
7	<u>przedszkola publiczne i niepubliczne -modernizowane</u> lub przebudowywane	0	0	0	0
8	punkty przedszkolne	0	0	1	1
9	cmentarze	0	0	0	0
10	krematoria,	0	0	0	0
11	obiekty zamkniętej służby zdrowia i inne zakłady, w których są świadczone całodobowe świadczenia medyczne – nowe-DOM SENIORA	0	0	1	1
12	obiekty zamkniętej służby	0	0	0	0

	zdrowia i inne zakłady, w których są całodobowe świadczenia med. modernizowane lub przebudowywane, (				
13	przychodnie,	0	1	2	2
14	kliniki jednego dnia	0	0	0	0
15	zakłady rehabilitacji, gabinety rehabilitacji	0	0	0	0
16	Laboratoria diagnost. i mikrobiologiczne	0	0	0	0
17	apteki i punkty apteczne	0	0	3	3
18	Żłobki(nowe i modern.), Klub malucha	0	1	3	3
19	obiekty administracji publicznej	0	0	0	0
20	budynki zakwaterowania turystycznego i rekreacyjnego jak: hotele <u>motele</u> , pensjonaty, domy wypoczynkowe,	0	0	0	0
21	<u>Budynki biurowe, biurowo-socjalne i konferencyjne</u>	0	1	1	1
22	<u>zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biol. i studia tatuażu</u>	0	2	10	10
23	Stołówki (w tym szkolne, modernizowane)	0	0	0	0
24	Restauracje (w tym modernizacja. istniejących), Mc Donalds	0	0	3	3
25	bary szybkiej obsługi, lodziarnie	0	2	5	5
26	centra handlowe	0	0	0	0
27	obiekty handlowe – zw. z żywnością, piekarnie	0	7	7	7
28	pralnie	0	2	1	1
29	zakłady protetyczne	0	0	1	1
30	sklepy medyczne (w tym zielarsko-medyczne)	0	0	0	0
31	laboratoria przemysłowe	0	0	0	0
32	warsztaty rzemieślnicze, stacje obsługi pojazdów, myjnie samochodowe , salon samochodowy z serwisem	0	0	2	2
33	obiekty przemysłowe, jak: budynki produkcyjne , montownie, wytwórnie, hale usługowo-magazynowe	0	1	9	9
34	stacje paliw i gazu LPG	0	1	0	0
35	rzeźnie , zakłady przetwórstwa spożywczego, wytwórnia wędlin	0	0	0	0
36	inwestycje związane z gospodarką odpadami	1	0	0	0
37	składowiska odpadów, działania naprawcze związane ze składowiskiem odpadów niebezpiecznych	0	0	0	0
38	sieci kanalizacji, wodociągowe	0	4	0	0
39	oczyszczalnie ścieków i stacje uzdatniania wody	0	01	0	0
40	inwestycje drogowe	3	0	0	0
41	prywatne gabinety lekarskie,	0	1	3	3

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna za 2017 r. Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny
---------------------	--

42	obiekty handlowe nie związane z żywnością	0	0	5	4
43	Inwestycje związane z energetyką (elektrownie)	0	0	0	0
44	<u>inwestycje związane z górnictwem (kopalnia)</u>	0	0	0	0
45	budynki wielorodzinne , dom parafialny (mieszkalny)	0	0	2	2
46	usługi oświatowe- szkoły dla dorosłych	0	0	0	0
47	Zakład pogrzebowy	0	0	2	2

OŚWIATA ZDROWOTNA

Działania w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia w 2017 roku wynikały z założeń Narodowego Programu Zdrowia, wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego i Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego oraz sytuacji epidemiologicznej.

Podejmowane przedsięwzięcia prozdrowotne miały na celu zapobieganie chorobom zakaźnym oraz kształtowanie wśród społeczeństwa właściwych postaw i zachowań prozdrowotnych.

W 2017 roku w zakresie oświaty zdrowotnej inicjowane, organizowane i koordynowane były następujące programy oraz akcje prozdrowotne:

Program edukacyjny pt. „Trzymaj Formę!”

Celem programu jest zwiększenie świadomości dotyczącej wpływu żywienia i aktywności fizycznej na zdrowie.

Program adresowany jest do uczniów szkół gimnazjalnych i klas V-VI szkół podstawowych oraz ich rodziców i opiekunów.

W roku szkolnym 2016/2017 program realizowany był w 6 szkołach podstawowych oraz z udziałem 1322 uczniów oraz 808 rodziców.

Program w placówkach szkolnych realizowano z wykorzystaniem różnych form zajęć: np. układanie jadłospisów zgodnie z zasadami zbilansowanej diety, przyrządzanie surówek, kanapek, wyciskanie soków, prelekcje, rajdy piesze i rowerowe, spotkania z ekspertami z zakresu żywienia.

We współpracy z Sekcją Żywności Żywienia i Przedmiotów Użytku zorganizowane zostało szkolenie dla koordynatorów szkolnych programu.

„Piramida Zdrowia” w Szkole Podstawowej nr 5

Program Przedszkolnej Edukacji Antytytoniowej pt. „Czyste Powietrze Wokół Nas”

Program adresowany jest do dzieci 5- i 6-letnich uczęszczających do przedszkoli oraz ich rodziców i opiekunów. Jego głównym celem jest wzrost kompetencji rodziców w zakresie ochrony dzieci przed ekspozycją na dym tytoniowy oraz zwiększenie umiejętności dzieci w zakresie radzenia sobie w sytuacjach, gdy przebywają w zadymionych pomieszczeniach lub, gdy dorośli palą przy nich tytoń.

W roku szkolnym 2016/2017 program realizowany był w 12 przedszkolach z udziałem 534 dzieci oraz w 3 szkołach podstawowych (oddziały zerowe) z udziałem 61 dzieci. Liczba rodziców objętych edukacją to 517 osób.

W PSSE Jaworzno zorganizowano szkolnie dla koordynatorów z przedszkoli przystępujących do realizacji programu.

Realizację programu w większości przedszkoli poszerzono o szereg dodatkowych działań takich jak: przedstawienia, teatryki, wycieczki plenerowe, prezentacje multimedialne dla rodziców, quizy, konkursy, festyny i marsze tytoniowe.

Do uatrakcyjnienia realizacji programu przyczynia się maskotka DINEK – ufundowana przez Urząd Miejski w Jaworznie.

Działaniami objęto 3019 osób.

Realizacja programu w Przedszkolu Miejskim Nr 6 w Jaworznie

Krajowy Program Zwalczenia AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV

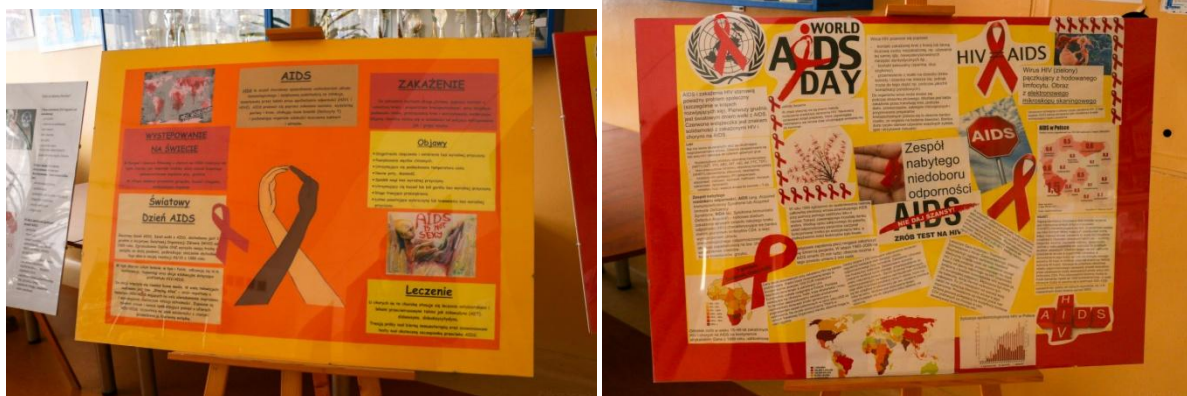
zasadnicze działania:

- współorganizacja konkursu „Wiedzy o HIV/AIDS” w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Jaworznie. Konkurs adresowany jest do uczniów III Liceum Ogólnokształcącego oraz uczniów Gimnazjum nr 4. Uczniowie III Liceum Ogólnokształcącego przygotowali prezentację dotyczącą HIV/AIDS.

- organizacja punktów informacyjno-edukacyjnych PSSE Jaworzno w Centrum Integracji Społecznej, Zespole Szkół Ogólnokształcących, Młodzieżowym Centrum Kariery oraz Miejskiej Bibliotece Publicznej. Prowadzono rozmowy indywidualne, informowano o możliwości wykonania anonimowych i bezpłatnych testów na obecność wirusa HIV, rozdawano ulotki tematyczne.

Realizacja projektu „HIV/AIDS- wiem, nie boję się, toleruję” w 4 placówkach: I Liceum Ogólnokształcącym, III Liceum Ogólnokształcącym, Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 oraz Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego.

Działaniami objęto 2856 osób.

Organizacja Światowego Dnia Walki z AIDS w Zespole Szkół Ogólnokształcących

Program edukacyjny „Ars, czyli jak dbać o miłość?”

Program „Ars, czyli jak dbać o miłość” dotyczy profilaktyki używania substancji psychoaktywnych i jest adresowany do uczniów szkół ponadgimnazjalnych. W roku szkolnym 2016/2017 program realizowało 6 placówek. Edukacją objęto 189 uczniów oraz 140 rodziców.

Kampania społeczna „Nie pozwól odlecieć swojemu szczęściu”

W ramach Profilaktycznego programu w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych substancji psychoaktywnych realizowano kampanię społeczną pod hasłem „Nie pozwól odlecieć swojemu szczęściu” Celem kampanii jest zwiększenie wiedzy na temat skutków zdrowotnych używania substancji psychoaktywnych, a także ograniczenie ich stosowania. Główną grupą docelową kampanii są kobiety w wieku prokreacyjnym, ciężarne oraz ich rodziny i bliscy.

- 30.05.2017 r. w II Liceum Ogólnokształcącym im. Czesława Miłosza w Jaworznie zorganizowany został „Festyn profilaktyczny”. Pracownik Oświaty Zdrowotnej przeprowadził dystrybucję materiałów edukacyjno –informacyjnych, przeprowadzał badanie stężenia CO w wydychanym powietrzu.

- 01.06.2017r. w III Liceum Ogólnokształcącym im. Orła Białego w Jaworznie zorganizowany został piknik. Pracownik Oświaty Zdrowotnej przeprowadził dystrybucję materiałów edukacyjno –informacyjnych, przeprowadzał badanie stężenia CO w wydychanym powietrzu.

- VI Jaworznicki Rajd Nordic Walking zorganizowano punkt informacyjno –edukacyjny na terenie Geosfery w dniu 17.06.2017 r.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna za 2017 r. Oświata Zdrowotna
---------------------	---

- 24.06.2017 r. podczas trwania „Kolorowego bazaru” pracownik Oświaty Zdrowotnej prowadził dystrybucję materiałów edukacyjno –informacyjnych.
- 28.08.2017 r podczas „Senioraliów” pracownik OZ utworzył stoisko informacyjno - edukacyjne podczas akcji prowadzono dystrybucję ulotek dotyczących zdrowego stylu życia, zdrowego odżywiania, badano stężenie CO w wydychanym powietrzu u osób palących.
- 01.09.2017 r. podczas pikniku rodzinnego zorganizowanego przez Biuroland Sp. z.o.o. pracownik OZ utworzyli stoisko informacyjno - edukacyjne podczas akcji prowadzono dystrybucję ulotek dotyczących zdrowego stylu życia, zdrowego odżywiania, badano stężenie CO w wydychanym powietrzu u osób palących.
- 23-24 września 2017 r. pracownik OZ i sekcji Higieny Dzieci i Młodzieży wzięli udział w XIX Memoriale im. Jana Ciołczyka podczas którego promowano zdrowy styl życia wolny od nałogów. Pracownik OZ i HDiM zachęcali do zerwania z nałogiem palenia tytoniu, chętne osoby mogły zbadać stężenie CO w wydychanym powietrzu. Zaprezentowano alko gogle i narkogogle w których chętni uczestnicy mogli przejść tor przeszkód.
Łącznie akcją objęto 2525 osób.

Program profilaktyczny „Smak życia, czyli debata o dopalaczach”

Jest to program profilaktyki uniwersalnej bazujący na metodach aktywizujących, adresowany do młodzieży gimnazjalnej. Celem programu jest dostarczenie młodym ludziom podstawowych informacji na temat „dopalaczy” i zagrożeń wynikających z ich używania, a w konsekwencji zwiększenia ostrożności i zmniejszenia otwartości na kontakty z tymi produktami. W roku szkolnym 2016/2017 w programie wzięło udział 7 szkół. Realizację programu poszerzono o dodatkowe działania takie jak: prezentacje, wykłady, akcje, konkursy plastyczne oraz projekcje filmów. Edukacją objęto 470 uczniów oraz 370 rodziców.

Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce

Celem głównym programu jest zmniejszenie zachorowań, inwalidztwa i zgonów wynikających z palenia tytoniu w Polsce poprzez zmniejszenie ekspozycji na dym tytoniowy (aktywne i bierne palenie).

W ramach obchodów Światowego Dnia bez Tytoniu podjęto działania:

- 28.04.2017 r. w Ochotniczym Hufcu Pracy w Jaworznie zorganizowano akcję prozdrowotną, w ramach której pracownik Oświaty Zdrowotnej PSSE – Jaworzno przedstawił przy pomocy prezentacji multimedialnej „Palenie szkodzi” wpływ palenia tytoniu na organizm człowieka.
- 24.05.2017 r. w Szkole Podstawowej nr 18 w Jaworznie zorganizowano akcję prozdrowotną, w ramach której pracownik Oświaty Zdrowotnej PSSE – Jaworzno przedstawił przy pomocy prezentacji multimedialnej „Palenie szkodzi” wpływ palenia tytoniu na organizm człowieka.
- 30.05.2017 r. w II Liceum Ogólnokształcącym im. Czesława Miłosza w Jaworznie zorganizowany został „Festyn profilaktyczny”. Pracownik Oświaty Zdrowotnej przeprowadził dystrybucję materiałów edukacyjno –informacyjnych, przeprowadzał badanie stężenia CO w wydychanym powietrzu.
- 01.06.2017 r. podczas pikniku w III Liceum Ogólnokształcącym w Jaworznie utworzono punkt informacyjno- edukacyjny gdzie chętne osoby mogły zmierzyć stężenie CO w wydychanym powietrzu.
- 07.06.2017 r podczas pikniku rodzinnego zorganizowanego przez Przedszkole Miejskie nr 25 w Jaworznie utworzono punkt informacyjno- edukacyjny gdzie chętne osoby mogły zmierzyć stężenie CO w wydychanym powietrzu.
- VI Jaworznicki Rajd Nordic Walking zorganizowano punkt informacyjno –edukacyjny na terenie Geosfery w dniu 17.06.2017 r.
- 24.06.2017 r. podczas trwania „Kolorowego bazaru” pracownik Oświaty Zdrowotnej prowadził dystrybucję materiałów edukacyjno –informacyjnych.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna za 2017 r. Oświata Zdrowotna
---------------------	---

- 28.08.2017 r podczas „Senioraliów” pracownik OZ utworzyli stoisko informacyjno - edukacyjne podczas akcji prowadzono dystrybucję ulotek dotyczących zdrowego stylu życia, zdrowego odżywiania, badano stężenie CO w wydychanym powietrzu u osób palących.
- 01.09.2017 r. podczas pikniku rodzinnego zorganizowanego przez Biuroland Sp. z.o.o. pracownik OZ utworzył stoisko informacyjno - edukacyjne podczas akcji prowadzono dystrybucję ulotek dotyczących zdrowego stylu życia, zdrowego odżywiania, badano stężenie CO w wydychanym powietrzu u osób palących.
- 23-24 września 2017 r. pracownik OZ i stanowiska Higieny Dzieci i Młodzieży wzięli udział w XIX Memoriale im. Jana Ciołczyka podczas którego promowano zdrowy styl życia wolny od nałogów. Pracownik OZ i HDiM zachęcali do zerwania z nałogiem palenia tytoniu, chętne osoby mogły zbadać stężenie CO w wydychanym powietrzu.
- 01.10.2017 r. „Tydzień seniora”- pracownik OZ utworzył stoisko informacyjno – edukacyjne. Podczas akcji prowadzono dystrybucję ulotek dotyczących zdrowego stylu życia, zdrowego odżywiania, badano stężenie CO w wydychanym powietrzu u osób palących.
- 27.11.2017 r. w Centrum Integracji Społecznej w Jaworznie przeprowadzono warsztaty dotyczące szkodliwości palenia tytoniu, badano stężenie CO w wydychanym powietrzu u osób palących oraz prowadzono dystrybucję materiałów edukacyjno- informacyjnych.
- 30.11.2017 r. w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Jaworznie podczas Dnia Zdrowia Psychicznego utworzono stoisko informacyjno-edukacyjne gdzie badano zawartość CO w wydychanym powietrzu.

Dni Zdrowia Psychicznego w Zespole Szkół Ogólnokształcących

W ramach obchodów Światowego Dnia Rzucania Palenia podjęto działania:

- 19 września 2017 roku podczas Targów Pracy zorganizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Jaworznie pracownik OZ zorganizował stoisko informacyjno – edukacyjne z materiałami edukacyjno-informacyjnymi dotyczącymi szkodliwego wpływu palenia tytoniu na zdrowie, przeprowadzono pomiar CO w wydychanym powietrzu (przebadano 10 osób), przeprowadzono wiele rozmów indywidualnych na temat rzucania palenia. Akcją objęto około 500 osób.
- 23 – 24 września podczas XIX Memoriału im. Jana Ciołczyka Jaworznie pracownik OZ zorganizował stoisko informacyjno – edukacyjne z materiałami edukacyjno-informacyjnymi dotyczącymi szkodliwego wpływu palenia tytoniu na zdrowie, przeprowadzono pomiar CO w wydychanym powietrzu (przebadano 13 osób), przeprowadzono wiele rozmów indywidualnych na temat rzucania palenia. Akcją objęto około 400 osób.
- 01 października 2017 roku na Rynku Głównym podczas imprezy pod hasłem „Tydzień seniora” utworzono punkt informacyjno – edukacyjny, gdzie pracownik OZ prowadził dystrybucję ulotek, za pomocą smokerlyzera mierzył zawartość CO w wydychanym powietrzu (przebadano 16 osób). Akcją objęto ok. 1000 osób.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna za 2017 r. Oświata Zdrowotna
---------------------	---

- 30 listopada 2017 r. w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Jaworznie zorganizowano happening z okazji Światowego Dnia Rzucania Palenia. Podczas trwania akcji pracownik PSSE Jaworzno wykonywał pomiary stężenia CO w wydychanym powietrzu (przebadano ok. 100 uczniów). Akcją objęto ok. 600 osób.

- 4 grudnia 2017 r. we współpracy z Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej zorganizowano w Miejskiej Bibliotece Publicznej warsztaty dla młodzieży z I Liceum Ogólnokształcącego w Jaworznie pod hasłem „By osiągnąć sukces, musimy pokonać swoje słabości” Zapalisz? Nie dziękuję, nie chcę, nie potrzebuję”. Podczas warsztatów pracownik OZ omówił zdrowotne skutki palenia tytoniu oraz mierzył zawartość CO w wydychanym powietrzu. Pracownik OIK przedstawił młodzieży asertywne techniki odmawiania oraz omówił społeczne i ekonomiczne skutki palenia tytoniu. W warsztatach wzięło udział 43 uczniów. Działaniami objęto 4417 osób.

Profilaktyczny Program w Zakresie Przeciwdziałania Uzależnieniu od Alkoholu, Tytoniu i innych Środków Psychoaktywnych

Celem programu jest ograniczenie używania tytoniu, alkoholu i innych substancji psychoaktywnych.

zasadnicze działania:

- przesłanie pisma do dyrektorów wszystkich szkół ponadgimnazjalnych z zaproszeniem do realizacji programu edukacyjnego „ARS, czyli jak dbać o miłość” w roku szkolnym 2016/2017;

W ramach realizacji Profilaktycznego Programu w Zakresie Przeciwdziałania Uzależnieniu od Alkoholu, Tytoniu i innych Środków Psychoaktywnych pracownik OZ zorganizował punkty informacyjne:

- 30.05.2017 r. w II Liceum Ogólnokształcącym im. Czesława Miłosza w Jaworznie zorganizowany został „Festyn profilaktyczny”.

- 01.06.2017r. w III Liceum Ogólnokształcącym im. Orła Białego w Jaworznie zorganizowany został piknik

- VI Jaworznicki Rajd Nordic Walking zorganizowano punkt informacyjno – edukacyjny na terenie Geosfery w dniu 17.06.2017 r.

- 24.06.2017 r. podczas trwania „Kolorowego bazaru” pracownik Oświaty Zdrowotnej prowadził dystrybucję materiałów edukacyjno – informacyjnych.

- 28.08.2017 r podczas „Senioraliów,, pracownik OZ utworzył stoisko informacyjno – edukacyjne.

- 01.09.2017 r. podczas pikniku rodzinnego zorganizowanego przez Biuroland Sp. z o.o. pracownik OZ utworzyli stoisko informacyjno – edukacyjne.

- 23-24 września 2017 r pracownik OZ i sekcji Higieny Dzieci i Młodzieży wzięli udział w XIX Memoriale im. Jana Ciołczyka podczas którego promowano zdrowy styl życia wolny od nałogów.

- 4 grudnia 2017 r. we współpracy z Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej zorganizowano w Miejskiej Bibliotece Publicznej warsztaty dla młodzieży z I Liceum Ogólnokształcącego w Jaworznie pod hasłem „By osiągnąć sukces, musimy pokonać swoje słabości” Zapalisz? Nie dziękuję, nie chcę, nie potrzebuję”. Podczas warsztatów pracownik OZ omówił zdrowotne skutki palenia tytoniu oraz mierzył zawartość CO w wydychanym powietrzu. Pracownik OIK przedstawił młodzieży asertywne techniki odmawiania oraz omówił społeczne i ekonomiczne skutki palenia tytoniu. W warsztatach wzięło udział 43 uczniów.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna za 2017 r. Oświata Zdrowotna
---------------------	---

Program „Żywienie na wagę zdrowia” – „Klub Zdrowego Przedszkolaka”

- program o zasięgu wojewódzkim

Celem głównym programu jest wspieranie prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży poprzez odżywianie i propagowanie aktywności fizycznej.

Cele szczegółowe programu:

- Poprawa jakości żywienia dzieci i młodzieży w żłobkach, przedszkolach i szkołach
- Podniesienie świadomości rodziców w kwestii „odżywianie dzieci i ich aktywność fizyczna, a pozytywne skutki zdrowotne w przyszłości”

Adresaci programu:

- Dyrektorzy i kadra opiekuńcza i pedagogiczna żłobków, przedszkoli, szkół
- Osoby odpowiedzialne za żywienie dzieci w placówkach nauczania i wychowania
- Organy założycielskie żłobków, przedszkoli, szkół
- Dzieci, młodzież, ich rodzice i opiekunowie

Partnerzy programu:

- Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach
- Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach
- Agencja Rynku Rolnego

W ramach programu „Żywienie na wagę zdrowia” przeprowadzono szkolenie w dniu 07.12.2017 r. skierowane do koordynatorów szkolnych programu. W szkoleniu wzięło udział 8 osób. VI edycja programu „Żywienie na wagę zdrowia” realizowana w roku szkolnym 2016/2017 skierowana jest tylko do placówek przedszkolnych i będzie realizowana w formie działań edukacyjnych ph. „Klub Zdrowego Przedszkolaka”.

Działaniami objęto 6336 osób.

Program profilaktyki WZW B i C „Podstępne WZW”

- program o zasięgu wojewódzkim

Celem programu jest wzrost wiedzy uczniów szkół ponadgimnazjalnych na temat zagrożeń wynikających z zakażeń HBV i HCV oraz sposobów ich zapobiegania.

Adresatami programu są uczniowie szkół ponadgimnazjalnych.

W roku szkolnym 2016/2017 program realizowany był w 6 placówkach.

Edukacja objęto 451 uczniów. O programie poinformowano 350 rodziców.

Zamieszczono informację o WZW A na stronach internetowych oraz w dwutygodniku „extrajaworzno”. Działaniami objęto 21197 osób.

Program „Wybierz Życie - Pierwszy Krok”

- program o zasięgu wojewódzkim

Celem programu jest zmniejszenie występowania i umieralności na raka szyjki macicy.

Adresatami programu są uczniowie I klas szkół ponadgimnazjalnych, rodzice i opiekunowie uczniów oraz kadra pedagogiczna.

W roku szkolnym 2016/2017 program realizowany był w 5 placówkach.

Edukacją objęto 552 uczniów, 443 rodziców oraz 34 nauczycieli.

Światowy Dzień Zdrowia – 7 kwietnia

W 2017 roku przebiegał pod hasłem WHO: „Depresja- porozmawiajmy o niej”.

zasadnicze działania:

- W dniu 09.03.2017 r. pracownik OZ zorganizował I Jaworzniński Wieczór Profilaktyczny dla Kobiet podczas którego poruszano tematy związane ze zdrowiem kobiet. Działaniami objęto ok. 200 kobiet.

- W dniu 29.03.2017r na portalu Moje Jaworzno zamieszczono artykuł dotyczący depresji.

- W dniu 28.03.2017r na portalu jaw.pl zamieszczono artykuł dotyczący depresji.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna za 2017 r. Oświata Zdrowotna
---------------------	---

- W dniu 29.03.2017 r. w lokalnej gazecie „Co tydzień” w nr 13/1331 zamieszczono artykuł dotyczący Światowego Dnia Zdrowia ph. „Depresja – porozmawiajmy o niej”.
- W dniu 12.04.2017 r. w ramach Światowego Dnia Zdrowia zorganizowano akcję informacyjno-edukacyjną w Szkole Podstawowej nr 6 w Jaworznie. W ramach akcji uczniowie uczestniczyli w krótkiej pogadance dotyczącej depresji. Pracownik OZ omówił Piramidę Żywienia 2016 oraz 10 zasad zdrowego odżywiania. Uczniowie w grupach tworzyli własne piramidy zdrowia. Działaniami objęto ok.150 uczniów.
- W Gimnazjum nr 3 w Jaworznie w ramach Światowego Dnia Zdrowia uczniowie wzięli udział w konkursie plastycznym na temat „Profilaktyki depresji”, wykonanymi pracami uczniów wytapetowano główny korytarz. Działaniami objęto ponad 200 uczniów.
- Gimnazjum nr 5 w Jaworznie włączyło się w obchody Światowego Dnia Zdrowia organizując konkurs na plakat pod hasłem „Co to jest depresja? Gdzie szukać pomocy?” w którym udział wzięło około 220 uczniów.
- W Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3 w Jaworznie pedagog szkolny wraz z uczniami stworzył gazetkę szkolną poruszającą temat depresji.
- W dniach 19.04-24.04.2017 r. w Szkole Podstawowej nr 5 im. Komisji Edukacji Narodowej pracownik OZ uczestniczył w obchodach Światowego Dnia Zdrowia prowadząc zajęcia warsztatowe z uczniami poruszające tematy zdrowego trybu życia, zdrowego odżywiania a także szczepień ochronnych. W ramach ŚDZ w szkole odbyły się pokazy udzielania pierwszej pomocy prowadzone przez ratowników medycznych. Działaniami objęto 9201 osób.

Realizacja Światowego Dnia Zdrowia w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3

Realizacja Światowego Dnia Zdrowia w Gimnazjum nr 3

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna za 2017 r. Oświata Zdrowotna
---------------------	---

Akcja wojewódzka Dopalacze – Wypalacze „groźne narkotyki”

Celem podjętych działań jest profilaktyka uzależnień i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu psychoaktywnych środków zastępczych w środowisku młodzieży oraz zwrócenie uwagi na problemy zdrowotne wynikające z korzystania z dopalaczy jako kluczowego zagrożenia dla zdrowia dzieci i młodzieży.

Zasadnicze działania:

- nawiązanie współpracy z placówkami nauczania i wychowania w celu przeprowadzenia działań edukacyjnych z młodzieżą oraz przekazanie materiałów edukacyjnych do wykorzystania.
- 16.01.2017 r. w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 1 w Jaworznie przeprowadzono zajęcia z narkogoglami.
- 17.01.2017 r. w Zespole Szkół nr 3 w Jaworznie przeprowadzono zajęcia z narkogoglami.
- 19.01.2017 r. w Ognisku Wychowawczym przeprowadzono zajęcia z narkogoglami.
- 20.01.2017 r. w Szkole Podstawowej nr 15 przeprowadzono zajęcia z narkogoglami.
- 23.01.2017 r. w Domu Kultury im. Z. Krudzielskiego podczas trwania wycieczki zimowego przeprowadzono zajęcia z narkogoglami.
- 25.01.2017 r. w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 1 w Jaworznie przeprowadzono zajęcia z narkogoglami.
- 27.01.2017 r. podczas wycieczki zimowego w Centrum Wspomagania Rozwoju „Akademia Pana Kleksa” przeprowadzono zajęcia z narkogoglami.
- 17.02.2017 r. w Miejskiej Bibliotece Publicznej zorganizowano zajęcia dotyczące „nowych narkotyków”, wykorzystano narkogogle aby pokazać jaki wpływ mają dopalacze na postrzeganie świata.
- W dniu 09.03.2017 r. pracownik OZ zorganizował I Jaworzniński Wieczór Profilaktyczny dla Kobiet podczas którego poruszano tematy związane ze zdrowiem kobiet. Działaniami objęto ok. 200 kobiet.
- 28.03.2017 r. w Miejskiej Bibliotece Publicznej zorganizowano zajęcia dotyczące „nowych narkotyków”, wykorzystano narkogogle aby pokazać jaki wpływ mają dopalacze na postrzeganie świata.
- 07.04.2017 r. w Miejskiej Bibliotece Publicznej zorganizowano zajęcia dotyczące „nowych narkotyków”, wykorzystano narkogogle aby pokazać jaki wpływ mają dopalacze na postrzeganie świata
- 28.04.2017 r. w Ochotniczym Hufcu Pracy w Jaworznie zorganizowano zajęcia dotyczące „nowych narkotyków”, wykorzystano narkogogle aby pokazać jaki wpływ mają dopalacze na postrzeganie świata.
- 05.05.2017 r. w Miejskiej Bibliotece Publicznej zorganizowano zajęcia dotyczące „nowych narkotyków”, wykorzystano narkogogle aby pokazać jaki wpływ mają dopalacze na postrzeganie świata
- 22.05.2017 r. w Miejskiej Bibliotece Publicznej zorganizowano zajęcia dotyczące „nowych narkotyków”, wykorzystano narkogogle aby pokazać jaki wpływ mają dopalacze na postrzeganie świata
- 24.05.2017 r. w Szkole Podstawowej nr 18 przeprowadzono zajęcia profilaktyczne dotyczące „dopalaczy”.
- 25.05.2017 r. w Szkole Podstawowej nr 7 przeprowadzono zajęcia profilaktyczne dotyczące „dopalaczy”.
- 30.05.2017 r. w II Liceum Ogólnokształcącym im. Czesława Miłosza w Jaworznie zorganizowany został „Festyn profilaktyczny”.
- 01.06.2017r. w III Liceum Ogólnokształcącym im. Orła Białego w Jaworznie zorganizowany został piknik

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna za 2017 r. Oświata Zdrowotna
---------------------	---

- 05.06.2017 r. w Miejskiej Bibliotece Publicznej zorganizowano zajęcia dotyczące „nowych narkotyków”, wykorzystano narkogogle aby pokazać jaki wpływ mają dopalacze na postrzeganie świata.
  - 14.06.2017 r. w Szkole Podstawowej nr 18 przeprowadzono zajęcia profilaktyczne dotyczące „dopalaczy”.
  - VI Jaworznicki Rajd Nordic Walking zorganizowano punkt informacyjno –edukacyjny na terenie Geosfery w dniu 17.06.2017 r.
  - 24.06.2017 r. podczas trwania „Kolorowego bazaru” pracownik Oświaty Zdrowotnej prowadził dystrybucję materiałów edukacyjno –informacyjnych.
  - 29.06.2017 r. w Powiatowej Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej w Jaworznie zorganizowano warsztaty dla wychowanków oraz rodziców.
  - 06.07.2017 r. w Szkole Podstawowej nr 15 przeprowadzono zajęcia profilaktyczne dotyczące „dopalaczy”.
- W ramach akcji Dopalacze – Wypalacze „groźne narkotyki” pracownik OZ zorganizował wystawę w Miejskiej Bibliotece Publicznej w dniach od 20.06.2017 r do 31. 08. 2017 r.
- 10.07.2017 r. w Szkole Podstawowej nr 15 przeprowadzono zajęcia profilaktyczne dotyczące „dopalaczy”.
  - 07.07.2017 r w Ognisku Wychowawczym przeprowadzono zajęcia z narkogoglami.
  - 11.07.2017 r w Szkoła Podstawowa nr 7 przeprowadzono zajęcia z narkogoglami.
  - 01.08.2017 r w Świetlicy Środowiskowej „Pod kolegiatą” przeprowadzono zajęcia z narkogoglami.
- 09.08.2017 r. w Ośrodku Interwencji Kryzysowej przeprowadzono zajęcia z narkogoglami.
- 19 września 2017 roku podczas Targów Pracy zorganizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Jaworznie pracownik OZ zorganizował stoisko informacyjno – edukacyjne z materiałami edukacyjno-informacyjnymi.
  - 23 – 24 września podczas XIX Memoriału im. Jana Ciołczyka Jaworznie pracownik OZ zorganizował stoisko informacyjno – edukacyjne.
  - 01 października 2017 roku na Rynku Głównym podczas imprezy pod hasłem „Tydzień seniora „ utworzono punkt informacyjno – edukacyjny.
  - 30 listopada 2017 r. w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Jaworznie zorganizowano Dzień Zdrowia Psychicznego podczas którego pracownik OZ zorganizował punkt z informacjami dotyczącymi wpływu dopalaczy na zdrowie.
- Działaniami objęto 20412 osób.

„Brazowo, ale czy zdrowo?”

Celem akcji jest kształtowanie postaw i zachowań społeczeństwa związanych z bezpieczeństwem korzystania z promieni słonecznych w okresie letnim.

zasadnicze działania:

- przesłanie do szkół ponadgimnazjalnych pisma wraz materiałami edukacyjnymi do wykorzystania w działaniach edukacyjnych;
- 07.06.2017 r podczas pikniku rodzinnego zorganizowanego przez Przedszkole Miejskie nr 25 w Jaworznie utworzono punkt informacyjno- edukacyjny.
- 16.06.2017 r. zajęcia w Przedszkolu nr 6 dotyczące bezpiecznego przebywania na słońcu.
- VI Jaworznicki Rajd Nordic Walking zorganizowano punkt informacyjno –edukacyjny na terenie Geosfery w dniu 17.06.2017 r.
- 24.06.2017 r. podczas trwania „Kolorowego bazaru” pracownik Oświaty Zdrowotnej prowadził dystrybucję materiałów edukacyjno –informacyjnych.
- 01.06.2017r. w III Liceum Ogólnokształcącym im. Orła Białego w Jaworznie zorganizowany został piknik
- 06.07.2017 r. zajęcia w Szkole Podstawowej nr 15 dotyczące bezpiecznego przebywania na

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna za 2017 r. Oświata Zdrowotna
---------------------	---

słońcu.

-07.07.2017 r. . zajęcia w Ognisku Wychowawczym dotyczące bezpiecznego przebywania na słońcu.

- 10.07.2017 r. zajęcia w Szkole Podstawowej nr 15 dotyczące bezpiecznego przebywania na słońcu.

- 11.07.2017 r. zajęcia w Szkole Podstawowej nr 7 dotyczące bezpiecznego przebywania na słońcu.

- 01.08.2017 r. zajęcia w Szkole Podstawowej nr 7 dotyczące bezpiecznego przebywania na słońcu.

- 02.08.2017 r. w Żłobku Zielone Wzgórza zorganizowano zajęcia dotyczące bezpiecznego przebywania na słońcu.

- 08.08.2017 r. w Centrum Wspomagania Rozwoju Dzieci i Młodzieży Akademia Pana Kleksa zorganizowano zajęcia dotyczące bezpiecznego przebywania na słońcu.

- 08.08.2017 r. w Świetlicy Środowiskowej „Pod kolegiatą” zorganizowano zajęcia dotyczące bezpiecznego przebywania na słońcu.

09.08.2017 r. w Ośrodku Interwencji Kryzysowej zorganizowano zajęcia dotyczące bezpiecznego przebywania na słońcu.

- 28.08.2017 r podczas „Senioraliów” pracownik OZ utworzył stoisko informacyjno – edukacyjne.

- 20.06.2017 r. do 31.08.2017 r. wystawa zorganizowana w Miejskiej Bibliotece Publicznej – akcja „Dopalacze wypalacze – groźne narkotyki” oraz „Brązowo, ale czy zdrowo?”

Działaniami objęto 16403 osób.

Akcja „Znamie! Znam je?”

Celem akcji jest budowanie świadomości czerniaka oraz odpowiedzialnych zachowań i prozdrowotnych postaw wśród młodzieży oraz upowszechnienie wiedzy o czerniaku – nowotworze złośliwym skóry.

Adresatami działań są uczniowie szkół ponadgimnazjalnych.

zasadnicze działania:

- przedstawienie oferty dyrektorom szkół ponadgimnazjalnych;

- narady z koordynatorami

- dystrybucja materiałów edukacyjnych;

W roku szkolnym 2016/2017 akcja edukacyjna prowadzona była w 6 placówkach. Edukacją objęto 498 uczniów oraz 419 rodziców.

Akcja informacyjna „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”

Celem akcji informacyjnej jest zwiększenie zaufania społeczeństwa do działań na rzecz profilaktyki chorób zakaźnych.

Zasadnicze działania:

- 17.02.2017 r zorganizowano zajęcia dotyczące zdrowego stylu życia w Specjalnym Ośrodku Szkolno- Wychowawczym w Jaworznie.

- 09.03.2017 r. pracownik OZ zorganizował I Jaworznicki Wieczór Profilaktyczny dla Kobiet podczas którego poruszano tematy związane ze zdrowiem kobiet. Działaniami objęto ok. 200 kobiet.

- 21.04.2017 r. Szkoła Podstawowa nr 5 zorganizowano warsztaty dotyczące zdrowego trybu życia.

- 28.04.2017 r. artykuł w gazecie „Co tydzień” dotyczący szczepień ochronnych.

- 28.04.2017 r. artykuł w gazecie „extra Jaworzno” dotyczący szczepień ochronnych.

- 10.05.2017 r. Centrum Kształcenia Ustawicznego i Zawodowego- obchody dnia transplantacji „Drugie życie”.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna za 2017 r. Oświata Zdrowotna
---------------------	---

- 29.05.2017 r. w II Liceum Ogólnokształcącym im. Czesława Miłosza w Jaworznie zorganizowany został „Piknik Profilaktyczny”. Pracownik Oświaty Zdrowotnej przeprowadził dystrybucję ulotek dotyczących szczepień.
  - 01.06.2017 r. podczas pikniku „Śniadanie na trawie” w III Liceum Ogólnokształcącym w Jaworznie utworzono punkt informacyjno- edukacyjny podczas którego prowadzono dystrybucję ulotek dotyczących szczepień.
  - 10.06.2017 r. piknik rodzinny Przedszkole Miejskie nr 25.
  - VI Jaworznicki Rajd Nordic Walking zorganizowano punkt informacyjno –edukacyjny na terenie Geosfery w dniu 17.06.2017 r.
  - 17.06.2017 r. XVI Festyn Elżbietański zorganizowano punkt informacyjno –edukacyjny.
  - 09.08.2017 r. Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Jaworznie zorganizowano warsztaty dotyczące zdrowego trybu życia.
  - „Senioralia” 28.08.2017 r. zorganizowano punkt informacyjno –edukacyjny.
  - 19.09.2017 r. Targi Pracy w Jaworznie zorganizowano punkt informacyjno –edukacyjny.
  - 24 września 2016 r pracownik OZ i sekcji Higieny Dzieci i Młodzieży wzięli udział w XVIII Memoriale im. Jana Ciołczyka podczas którego promowano zdrowy styl życia wolny od nałogów. Pracownicy OZ i HDiM prowadzili dystrybucję ulotek dotyczących szczepień ochronnych.
  - 01.10.2017 r na Rynku Głównym zorganizowano „Tydzień Seniora”. Pracownik OZ utworzył stoisko informacyjno - edukacyjne podczas akcji prowadzono dystrybucję ulotek dotyczących zdrowego stylu życia, zdrowego odżywiania oraz szczepień ochronnych.
  - 16.10. 2017 r. we współpracy z Klubem WEGA zorganizowano spotkanie dotyczące zdrowego stylu życia.
  - 30 listopada 2017 r. w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Jaworznie zorganizowano happening podczas którego pracownik OZ prowadził dystrybucję materiałów edukacyjnych dotyczących szczepień ochronnych.
- Działaniami objęto 8773 osób.

Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach

Celem akcji jest zapobieganie lekooporności drobnoustrojów i racjonalizację stosowania antybiotyków.

- 19.09.2017 r. Targi Pracy w Jaworznie zorganizowano punkt informacyjno –edukacyjny.
  - 24 września 2016 r pracownik OZ i sekcji Higieny Dzieci i Młodzieży wzięli udział w XVIII Memoriale im. Jana Ciołczyka podczas którego promowano zdrowy styl życia wolny od nałogów. Pracownicy OZ i HDiM prowadzili dystrybucję ulotek.
  - 01.10.2017 r na Rynku Głównym zorganizowano „Tydzień Seniora”. Pracownik OZ utworzył stoisko informacyjno - edukacyjne podczas akcji prowadzono dystrybucję ulotek dotyczących zdrowego stylu życia, zdrowego odżywiania oraz szczepień ochronnych.
  - 27.11.2017 r. Centrum Integracji Społecznej w Jaworznie- warsztaty dotyczące zdrowego trybu życia.
  - 30 listopada 2017 r. w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Jaworznie zorganizowano happening podczas którego pracownik OZ prowadził dystrybucję materiałów edukacyjnych dotyczących antybiotyków.
  - 4 grudnia 2017 r. we współpracy z Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej zorganizowano w Miejskiej Bibliotece Publicznej warsztaty dla młodzieży z I Liceum Ogólnokształcącego w Jaworznie pod hasłem „By osiągnąć sukces, musimy pokonać swoje słabości” Zapalisz? Nie dziękuję, nie chcę, nie potrzebuję”.
- 08 i 14.12. 2017 r. Młodzieżowe Centrum Kariery warsztaty dotyczące zdrowego trybu życia.
Działaniami objęto 2780 osób.

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna za 2017 r. Oświata Zdrowotna
---------------------	---

Bezpieczeństwo dzieci podczas wycieczki letniej oraz zimowej

W ramach akcji przeprowadzono pogadanki na temat bezpiecznych zachowań dzieci i młodzieży podczas wycieczki letniej w 16 obiektach:

- Przedszkole Miejskie nr 25
- Centrum Wspomagania Rozwoju Dzieci i Młodzieży „Akademia Pana Kleksa”
- Powiatowa Placówka Opiekunczo-Wychowawcza
- Ognisko Wychowawcze
- Klub Ośrodek dla rodzin „Pod kolegiatą”
- MCKiS „Podłęże”
- Klub środowiskowy „Wega”
- Młodzieżowy Klub Środowiskowy „Gigant”
- Szkoła Podstawowa nr 1
- Szkoła Podstawowa nr 7
- Żłobek „Zielone Wzgórze”
- Szkoła Podstawowa nr 15
- Klub „Dobra”
- Miejska Biblioteka Publiczna
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej – Grupa Socjoterapeutyczna
- Klub Wega

Przekazano kolorowanki „Bezpieczne wakacje” do w/w obiektów.
Działaniami objęto 5882 dzieci.

Kampania społeczna „Mam świadomość jak być zdrowym”

Kampania skierowana jest do zakładów fryzjerskich, kosmetycznych, tatuażu oraz odnowy biologicznej w których bardzo często wykonuje się zabiegi związane z naruszeniem ciągłości tkanek, a każdy klient może być potencjalnie zakaźny. Celem kampanii jest upowszechnienie wiedzy na temat profilaktyki zakażeń krwiopochodnych w gabinetach kosmetycznych, fryzjerskich, tatuażu, odnowy biologicznej itp oraz poprawa warunków higienicznych w w/w zakładach.

W ramach kampanii we współpracy z Zespołem Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3 przeprowadzono 2 szkolenia, działaniami objęto 46.

„Świat widziany przez Alko- i Narkogogle”

5 października 2017 r. PPIS w Jaworznie zawarł porozumienie z Miejską Biblioteką Publiczną dotyczące cyklu zajęć ph. „Świat widziany przez Alko- i Narkogogle”. Zasadniczym celem w/w zajęć jest profilaktyka uzależnień oraz popularyzacja wiedzy nt. zdrowego stylu życia.

W 2017 roku odbyło się 6 zajęć w których wzięło udział łącznie 138 osób, kontynuacja nastąpi w 2018 roku.

Podsumowanie:

- wizytacje placówek nauczania i wychowania - 23
- szkolenia organizowane przez PSSE - 5
- narady z instytucjami i organizacjami - 40

Współpraca nawiązana przez PSSE – Jaworzno w zakresie działalności oświatowo – zdrowotnej i promocji zdrowia:

- W strukturze PSSE – Jaworzno:- Epidemiologia,- Higiena Dzieci i Młodzieży,
Higiena Żywności, Żywności i Przedmiotów Użytku,- Higiena Pracy,- Higiena Komunalna i Środowiska

PSSE w Jaworznie	Ocena stanu sanitarnego miasta Jaworzna za 2017 r. Oświata Zdrowotna
---------------------	---

- Z innymi jednostkami i instytucjami na terenie powiatu:
  - Urząd Miejski
  - Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
  - Biuro Promocji i Informacji
  - PCK
  - Miejskie Centrum Kultury i Sportu
  - Ośrodek Interwencji Kryzysowej
  - Szkoły
  - Przedszkola
  - Zakłady opieki zdrowotnej
  - Centrum Dietetyczne
  - Środowiskowy Hufiec Pracy
  - Klub „WEGA”
  - SP ZOZ Szpital Wielospecjalistyczny w Jaworznie
  - Miejska Biblioteka Publiczna
  - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
  - Młodzieżowe Centrum Kariery
  - Media lokalne: gazeta „Co tydzień”

Portal internetowy www.mojejaworzno.pl